

ผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

นางสาว เสาวลักษณ์ วิศวิกรานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 947-346-938-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECT OF MINIMUM WAGES ON UNSKILLED LABOR EMPLOYMENT

Miss Sourvalax Visavavigrant

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-938-9

เสาวลักษณ์ วิศววิกรานต์ : ผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ (THE EFFECT OF MINIMUM WAGES ON UNSKILLED LABOR EMPLOYMENT) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์, 106 หน้า. ISBN 974-346-938-9.

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ โดยมีเป้าหมายประการแรกในการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย ประการที่สองเพื่อศึกษาผลกระทบของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำต่อความต้องการแรงงานไร้ฝีมือ และประการสุดท้ายเพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ ขอบเขตของการศึกษาได้เลือกศึกษาในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญสองภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ หัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้าง โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 ในการศึกษา

ผลการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานโดยใช้วิธีประมาณการสมการถดถอยหลายตัวแปรพบว่า การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือมีความสัมพันธ์กับค่าจ้างขั้นต่ำในทิศทางตรงกันข้าม นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบต่อแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง และมีผลกระทบต่อแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือเพศชาย

การศึกษาคือความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ ได้นิยามผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ หมายถึง ผลผลิตเพิ่มของแรงงานไร้ฝีมือ (marginal product of unskilled labor) ซึ่งหาได้จากการประมาณสมการการผลิต Cobb-douglas ผลการศึกษาพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่ผ่านมาไม่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมทั้งสอง กล่าวคือผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 1 และผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างในเขต 1, 2 และ 3 เฉลี่ยช่วงปี 2538 - 2539 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง ขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำในเขต 1,2 และ 3 เฉลี่ยปี 2538-2539 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ดังนั้นการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปีดังกล่าวก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของต้นทุนแรงงานและทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลง

จากผลการศึกษา จึงเสนอให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในสัดส่วนเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือเพื่อให้การปรับค่าจ้างขั้นต่ำไม่ส่งผลกระทบต่อค่าจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ และเสนอให้มีการปรับปรุงระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้มีหลายอัตราตามภาคอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือที่แตกต่างกัน

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ _____

สาขาวิชา _____

ปีการศึกษา 2543 _____

ลายมือชื่อ นิสิต _____

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____

4185578729 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD : MINIMUM WAGE / EMPLOYMENT / PRODUCTIVITY

SOURVALAX VISAVAVIGRANT : THE EFFECT OF MINIMUM WAGES ON
UNSKILLED LABOR EMPLOYMENT. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PAITON
KAIPORNSAK, Ph.D., 106 pp. ISBN 974-346-938-9

This study aimed to explore the effect of minimum wage on unskilled labor. The first objective was to study background and the significant of the minimum wage in Thailand. The second objective was to examine the effect of minimum wage on employment of unskilled labor. The third objective was to analyze a concurrence between the adjustment of minimum wage rate and the change in productivity of unskilled labor. As for the scope of the study, the two important industries which were manufacturing and construction sectors were selected. The data from 1994 to 1996 were used in this study.

Using method of multiple regression in examining the effect of minimum wage on employment of unskilled labor, the study found a negative relationship between employment of unskilled labor and minimum wage. Larger negative impact of minimum wage on employment of unskilled labor was found in manufacturing sector, moreover, the study indicated that larger negative impact of minimum wage on employment of female unskilled labor than that of male unskilled labor.

To analyze a concurrence between the adjustment of minimum wage rate and the change in productivity of unskilled labor which was defined as a marginal product of unskilled labor estimated from Cobb-Douglas production function, the study showed that during 1994-1996, there were no concurrence between minimum wage adjustment and the change in unskilled labor productivity in both sectors. Eventhough, there was a decrease in average in unskilled labor productivity of manufacturing sector in area 1 and that of construction sector in area 1, 2 and 3, the minimum wage in all areas increased. Therefore, an increase in minimum wage rate in 1994-1996 raised the cost of unskilled labor which finally reduced the employment of unskilled labor.

The study suggested that in order to have no effect from minimum wage adjustment on employment of unskilled labor, the increase in minimum wage should be at the same rate as the increase in labor productivity. In addition, the study suggested to have multiple rate in adjusting minimum wage for each industry that had different unskilled labor productivity.

Department Economics. Student's signature _____.

Field of study -. Advisor's signature _____.

Academic year 2000.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการศึกษา และตรวจทบทวนแก้ไขวิทยานิพนธ์มาด้วยดีตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑา มนต์ไพบูลย์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร. อิศรา ศานติศาสน์ และ อาจารย์ ดร. พิษณุเดช เจษฎาจักรกร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น รวมทั้งกรุณาใช้เวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลอย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษา และเป็นผู้ซึ่งคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณ พี่ชาย ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่คุณพ่อ คุณแม่ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และหากวิทยานิพนธ์มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์	5
2 การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย	6
2.1 กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย	6
2.2 การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ.2541	11
2.3 ความสำคัญของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานไร้ฝีมือ	26
3 แนวคิดทางทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	28
3.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ	28
3.2 ผลจากการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ	34
3.3 ทฤษฎีผลิตภาพเพิ่ม (Marginal Productivity Theory)	39
3.4 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	41
4 วิธีการศึกษา.....	52
4.1 แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ	52
4.2 แบบจำลองศึกษาความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับ การเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

5 ผลการศึกษา	62
5.1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน แรงงานไร้ฝีมือ	62
5.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการ การเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ.....	65
6 สรุปและข้อเสนอแนะ	71
6.1 บทสรุป	71
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	73
6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป.....	74
รายการอ้างอิง	75
ภาคผนวก	79
ประวัติผู้เขียน	106

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่	หน้า
2.1 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ.2536	12
2.2 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2540.....	16
2.3 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ.2541.....	18
2.4 การแบ่งค่าจ้างขั้นต่ำตามเขตต่างๆ ปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ. 2541.....	22
2.5 โครงสร้างค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ. 2539	23
2.6 ค่าจ้างเฉลี่ยจำแนกตามภูมิภาค ปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ.2539	24
2.7 ค่าจ้างเฉลี่ยของลูกจ้างเอกชนจำแนกตามภาคอุตสาหกรรมและเพศ ทัวประเทศ ปี พ.ศ.2539	25
5.1 ผลประมาณการสมการผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ	62
5.2 ผลการประมาณสมการการผลิต Cobb-Douglas.....	65
5.3 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตต่างๆ ปีพ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539	67
5.4 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมเขตต่างๆ ปีพ.ศ. 2537ถึงปี พ.ศ.2539..	68
5.5 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้างเขตต่างๆ ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539	69

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 ผู้มีงานทำ ในภาคอุตสาหกรรมจำแนกตามสถานภาพการทำงาน- ปี พ.ศ. 2518 และ ปี พ.ศ. 2539	3
1.2 ลูกจ้างเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ. 2539	3
2.1 โครงสร้างการจ้างงาน ปี พ.ศ. 2539	27
3.1 ตลาดแรงงานไร้ฝีมือที่มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ	37
3.2 การกำหนดระดับการจ้างงาน	40

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ในเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ค่าจ้างแรงงานถูกกำหนดจากอุปสงค์และอุปทานแรงงาน แต่ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีอุปทานแรงงานส่วนเกิน แรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำหรือเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ขาดการรวมกลุ่มกันเป็นสหภาพแรงงานอย่างชัดเจนทำให้อำนาจต่อรองของฝ่ายลูกจ้างมีไม่มากนัก จึงอาจเป็นไปได้ที่อัตราค่าจ้างที่กำหนดขึ้นจะอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควร จึงเกิดแนวคิดที่จะจัดให้มีกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องรายได้ให้แก่ลูกจ้าง โดยการกำหนดระดับค่าจ้างที่ต่ำที่สุดที่นายจ้างจะต้องจ่ายให้ลูกจ้าง เพื่อให้ลูกจ้างมีรายได้เพียงพอจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพ โดยเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้ลูกจ้างได้รับประโยชน์ในรูปของค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำก็มิผลทางอ้อมซึ่งถือเป็นต้นทุนของการมีกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำได้แก่ ก่อให้เกิดการว่างงาน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัว และภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้นการดำเนินนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำจึงต้องพิจารณาระหว่างประโยชน์ที่ลูกจ้างซึ่งเป็นคนกลุ่มหนึ่งในสังคมได้รับกับต้นทุนต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่กระทบต่อคนทั้งประเทศ

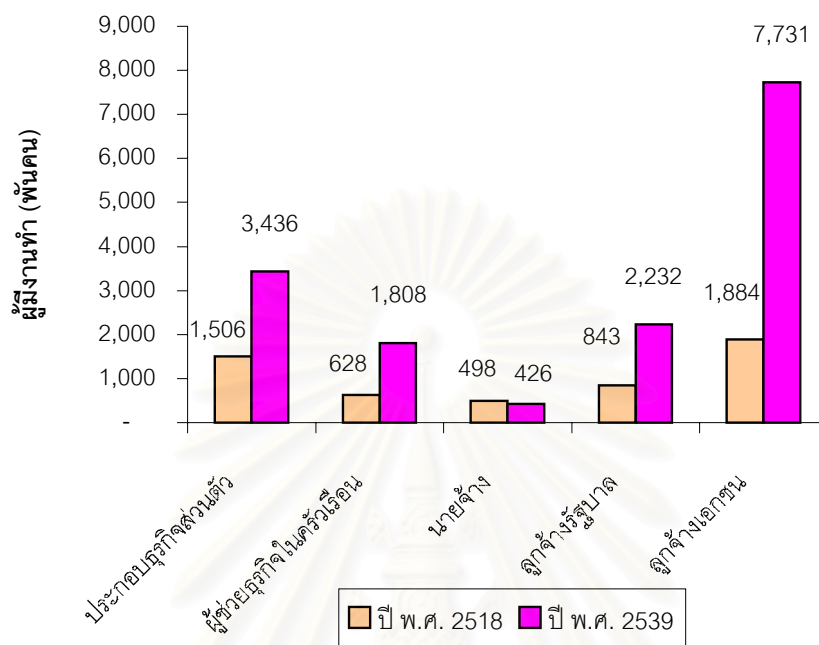
สำหรับประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำในปี พ.ศ. 2515 ในรูปของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแรงงานไร้ฝีมือที่มีฐานะเป็นลูกจ้างภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมทุกประเภทยกเว้นลูกจ้างในภาคเกษตรกรรมเพื่อให้แรงงานกลุ่มนี้ได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม โดยผู้ทำหน้าที่กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำคือคณะกรรมการค่าจ้าง มีลักษณะเป็นไตรภาคีประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ คณะกรรมการค่าจ้างได้กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับวันละ 12 บาท โดยเริ่มบังคับใช้ในวันที่ 17 เมษายน 2516 เฉพาะในเขต จังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี เท่านั้น และตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของไทยได้ขยายขอบเขตการบังคับใช้ไปทั่วประเทศ โดยยึดถือเกณฑ์ภูมิภาคเป็นหลักในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ กล่าวคือ ได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้มีความแตกต่างกันตามสภาพทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพของแต่ละภูมิภาค ในปัจจุบันมีการแบ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำออกเป็น 3 เขต ได้แก่ เขตที่ 1 ประกอบด้วย

กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล และภูเก็ต เขตที่ 2 ประกอบด้วยจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตสูง เขตที่ 3 ประกอบด้วย จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด

ตั้งแต่มีประกาศใช้ค่าจ้างขั้นต่ำในปี พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบัน จำนวนแรงงานที่ได้รับการคุ้มครองจากการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากแผนภาพ 1.1 ในปี พ.ศ. 2518 มีลูกจ้างเอกชนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมทั่วประเทศจำนวน 1.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 38.4 ของผู้มีงานทำภาคอุตสาหกรรม ต่อมาภาคอุตสาหกรรมได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาของการพัฒนาประเทศ ทำให้ผู้มีงานทำที่อยู่ในฐานะลูกจ้างมีมากขึ้น สัดส่วนของลูกจ้างที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2539 มีลูกจ้างเอกชนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวน 7.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 49.5 ของผู้มีงานทำภาคอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาจากแผนภาพ 1.2 พบว่าร้อยละ 64.9 ของลูกจ้างเอกชนภาคอุตสาหกรรมมีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งถือว่าเป็นแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานกลุ่มนี้เองที่กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำมีจุดมุ่งหมายให้ความคุ้มครอง และให้ได้รับประโยชน์จากการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ กล่าวคือ เมื่อมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจะทำให้แรงงานไร้ฝีมือที่เคยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับเพิ่มได้รับการปรับเพิ่มค่าจ้างอย่างน้อยให้เท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับใหม่

อย่างไรก็ตามในมุมมองของนายจ้าง การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำทำให้ต้นทุนแรงงานเพิ่มขึ้น นายจ้างที่แสวงหากำไรสูงสุดจะทำการปรับการใช้ปัจจัยการผลิต โดยการลดการผลิตลง หรือใช้ปัจจัยการผลิตอื่น ได้แก่ ปัจจัยทุน ปัจจัยแรงงานฝีมือเพิ่มขึ้นแทนแรงงานไร้ฝีมือซึ่งมีต้นทุนเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ ดังนั้นการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำมีแนวโน้มจะทำให้ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือลดลง นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีโครงสร้างการผลิตต่างกัน ดังนั้นผลกระทบของการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำย่อมไม่เท่ากันในแต่ละภาคอุตสาหกรรม และระหว่างแรงงานเพศชายและแรงงานเพศหญิง

แผนภาพ 1.1 ผู้มีงานทำในภาคอุตสาหกรรม จำแนกตามสถานภาพการทำงาน ปี พ.ศ. 2518 และ ปี พ.ศ. 2539

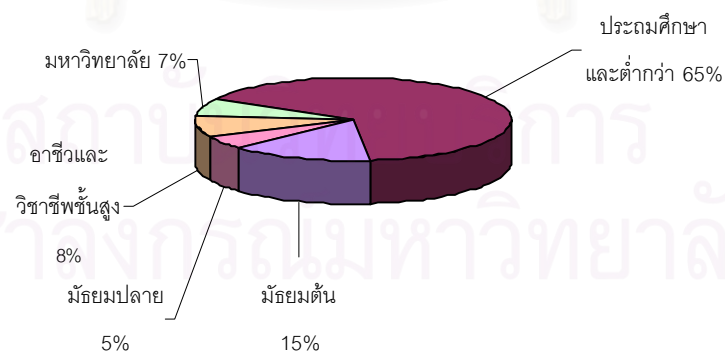

จำนวนผู้มีงานทำในภาคอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2518 เท่ากับ 4,911,440 คน

จำนวนผู้มีงานทำในภาคอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 15,630,000 คน

ที่มา : รายงานผลการสำรวจแรงงาน ที่วราชอาณาจักร รอบ 2 พ.ศ. 2518 และ รอบ 3 พ.ศ. 2539

แผนภาพ 1.2 ลูกจ้างเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ. 2539

จำนวนลูกจ้างเอกชนในภาคอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 7,731,000 คน (100%)

ที่มา : รายงานผลการสำรวจแรงงาน ที่วราชอาณาจักร รอบ 3 พ.ศ. 2539¹

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะเศรษฐศาสตร์, โครงการสำรวจความต้องการแรงงานและการขาดแคลนแรงงาน (2540), หน้า 1-26

ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน แรงงานไร้ฝีมือว่าการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบต่อการทำงานแรงงานไร้ฝีมือหรือไม่ และผลกระทบที่มีต่อการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันและระหว่างแรงงานเพศชายและ แรงงานหญิงแตกต่างกันหรือไม่ หลังจากนั้นจะทำการศึกษาความสอดคล้องระหว่างการปรับ ค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของ ระบบการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้ภูมิภาคเป็นเกณฑ์ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจากอดีตถึง ปัจจุบันและความสำคัญของค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงาน ไร้ฝีมือ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาคครอบคลุมปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2539 โดยแรงงานที่นำมาศึกษาคือแรงงานที่มีสถานะเป็นลูกจ้างเอกชน เนื่องจากเป็นแรงงานที่อยู่ในขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมายค่าจ้าง ขั้นต่ำ และเลือกทำการศึกษาเฉพาะแรงงานที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาตอนปลาย กล่าวคือ เป็นแรงงานไร้ฝีมือ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่กฎหมายมีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาจึงไม่อาจศึกษาในทุกภาคอุตสาหกรรมได้ จึงเลือก ภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างเนื่องจากเป็น ภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและมีจำนวนแรงงานไร้ฝีมือทำงานอยู่มาก

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบต่อการใช้งานแรงงานไร้ฝีมือหรือไม่ และมีผลกระทบต่อการใช้งานแรงงานไร้ฝีมือในแต่ละภาคอุตสาหกรรม และเพศเท่ากันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในอนาคต
2. ทำให้ทราบว่า การปรับค่าจ้างขั้นต่ำมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในอนาคต

1.5 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์

องค์ประกอบของการศึกษาในที่นี่แบ่งออกเป็น 6 บท แต่ละบทประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย กล่าวถึงการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย ประกอบด้วยความเป็นมาของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ ขอบเขต หลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำช่วงปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ. 2541 และความสำคัญของค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานไร้ฝีมือ

บทที่ 3 แนวคิดทางทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในส่วนแรกเป็นการนำเสนอแนวคิดของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำและการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นสากล ส่วนที่หลังเป็นการศึกษางานศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 4 แบบจำลอง กล่าวถึงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สมมติฐานของความสัมพันธ์ของตัวแปร และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยส่วนแรกเป็นแบบจำลองการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการใช้งานแรงงานไร้ฝีมือ ส่วนที่สองแบบจำลองการศึกษาความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

บทที่ 5 ผลการศึกษา กล่าวถึงการประมาณค่าพารามิเตอร์และการประเมินผล ส่วนแรกเป็นผลการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการใช้งานแรงงานไร้ฝีมือ ส่วนที่สองเป็นผลการศึกษาความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ กล่าวถึงผลการศึกษาที่ได้ทำทั้งหมด และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

บทที่ 2

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย ประกอบด้วยความเป็นมา ขอบเขตของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและความสำคัญของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงาน

2.1 กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทย

2.1.1 ความเป็นมาของค่าจ้างขั้นต่ำ

ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2504 โดยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกขึ้น มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจโดยการส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรม¹ ผลของแผนพัฒนาฯ ทำให้เกิดการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตามดึงดูดแรงงานจากภาคเกษตรกรรมที่ทำงานอยู่ในชนบทให้อพยพเข้ามาทำงานในเมืองในภาคอุตสาหกรรม

จากการสำรวจ ปี พ.ศ. 2503 ถึงปี พ.ศ. 2523 พบว่ากำลังแรงงานภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 17.1 ของกำลังแรงงานทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2503 มาเป็นร้อยละ 26 ในปี พ.ศ. 2523 ขณะเดียวกันสัดส่วนของแรงงานประเภทลูกจ้างก็เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ จากร้อยละ 11.8 ของกำลังแรงงานทั้งหมดใน พ.ศ. 2503 มาเป็นร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2524 และสัดส่วนของแรงงานประเภทประกอบกิจการส่วนตัว (Self-employed Workers) ก็เริ่มลดลง²

¹ศิววงศ์ จังคศิริ, "ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย" ในศักยภาพและอนาคตของเศรษฐกิจไทย (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 61.

²นิพนธ์ พัวพงศกร, "ค่าจ้าง เรื่องของคนจน," เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2524 เรื่องคลื่นเศรษฐกิจลูกใหม่? ปัญหาและทางรอด ในวันที่ 17-18 กุมภาพันธ์ 2524, หน้า 5.

การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ.2504 ถึงปี พ.ศ.2513 ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นผลจากการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม³ แต่เมื่อพิจารณาความเป็นอยู่ของแรงงานในช่วงปีเดียวกันกลับพบว่าระดับค่าจ้างซึ่งเป็นแหล่งรายได้ในการเลี้ยงชีพของลูกจ้างไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยและอยู่ในระดับที่ต่ำมาก⁴ ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงงานในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคเกษตรกรรมซึ่งตลาดแรงงานในขณะนั้นมีอุปทานแรงงานส่วนเกินในภาคเกษตรอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมของแรงงานกลุ่มดังกล่าวจึงไม่ทำให้ภาคเกษตรกรรมขาดแคลนแรงงานและไม่ทำให้ระดับค่าจ้างโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นมากนัก⁵ ประกอบกับกฎหมายไม่ได้เปิดโอกาสให้ลูกจ้างรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงาน⁶ ทำให้แรงงานถูกเอารัดเอาเปรียบค่าจ้างให้ได้รับค่าจ้างในระดับที่ต่ำ อย่างไรก็ตามแรงงานยังไม่เดือดร้อนมากนักเนื่องจากค่าครองชีพในช่วงดังกล่าวยังไม่สูงคิดเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1 -1.5 ต่อปี ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างจึงไม่มากหรือรุนแรง แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ได้เกิดวิกฤติการณ์น้ำมันขึ้น ส่งผลให้ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วโดยดัชนีผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.9 ในปี พ.ศ. 2515 เป็นร้อยละ 15.5 ทำให้ลูกจ้างที่ปกติได้รับค่าจ้างในระดับที่ต่ำอยู่แล้วได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น มีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้นายจ้างเพิ่มค่าจ้างจนเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

ดังนั้น เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งดังกล่าว ประกอบกับการที่รัฐบาลไทยถูกโจมตีจากองค์กรแรงงานต่างประเทศในที่ประชุมองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่ามีการเอาเปรียบลูกจ้าง รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานในรูปของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515⁷ ให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทยในการทำหน้าที่กำหนดการคุ้มครองแรงงานในเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำและการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ จากอำนาจที่ได้รับดังกล่าวกระทรวงมหาดไทยจึงได้ออก

³นิคม จันทรวีฑูร, ประเทศไทย: จากเศรษฐกิจเฟื่องฟูถึงวิกฤติสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท, 2541), หน้า 12.

⁴นิคม จันทรวีฑูร, แรงงานในกระแสโลกาภิวัตน์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 39.

⁵นิพนธ์ พัวพงศกร, "รายงานประกอบการประชุม: การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานสู่ภาวะการขาดแคลนแรงงาน," เอกสารประกอบการสัมมนาประจำปี 2535 เรื่องโครงสร้างเศรษฐกิจ: เส้นทางสู่ความสมดุลย์เสนอที่โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี 12 - 13 ธันวาคม 2535 หน้า 2.

⁶นิคม จันทรวีฑูร, กฎหมายแรงงาน: แนวคิดและปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 2.

⁷ในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 41 วันที่ 16 มีนาคม 2515

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในวันที่ 16 เมษายน 2515^๑ มีเนื้อหาเกี่ยวกับขอบเขตและหลักเกณฑ์ของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ และในปีต่อมาได้มีการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นใช้เป็นครั้งแรกในวันที่ 17 เมษายน 2516

ผลของการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำทำให้นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าจ้างไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำโดยนายจ้างที่จ่ายไม่ครบตามกฎหมาย นอกจากจะถูกลูกจ้างเรียกร้องให้จ่ายค่าจ้างส่วนที่ขาดพร้อมดอกเบี้ย และจ่ายเงินเพิ่มตามประกาศกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานแล้ว ยังต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

2.1.2 ขอบเขตของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำได้เปิดกว้างให้สามารถกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้ใช้เฉพาะในงานอุตสาหกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภททั่วราชอาณาจักร หรือเฉพาะงานอุตสาหกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภทในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายได้ยกเว้นการบังคับใช้กับงานบางประเภทได้แก่

- 1.ข้าราชการส่วนกลาง ข้าราชการส่วนภูมิภาค ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
2. ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับงานบ้าน
3. ลูกจ้างในงานเกษตรกรรม ได้แก่ งานเพาะปลูก งานประมง งานป่าไม้ และงานเลี้ยงสัตว์
4. ลูกจ้างทดลองงานที่มีระยะทดลองปฏิบัติงานไม่เกิน 60 วัน

2.1.3 หลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

โดยข้อความในข้อ 2 ของประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2515 ได้นิยามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ว่า

^๑ในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 89 ตอนที่ 61 วันที่ 16 เมษายน 2515

"อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ หมายความว่า อัตราค่าจ้างที่คณะกรรมการค่าจ้างกำหนดและเสนอให้รัฐมนตรี พิจารณาประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

จากนิยามข้างต้น จึงมีประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ กำหนดให้มีคณะกรรมการค่าจ้าง (National Wage Committee) เพื่อทำหน้าที่พิจารณากำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ แล้วเสนอให้รัฐมนตรีเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาบังคับใช้ต่อไป

องค์ประกอบของคณะกรรมการค่าจ้างมีลักษณะเป็นไตรภาคี ประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง โดยได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง โดยคณะกรรมการค่าจ้างจะประกอบไปด้วยประธานและกรรมการรวมกันไม่น้อยกว่า 9 คน และไม่เกิน 15 คน⁹ ซึ่งคณะกรรมการจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

หลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำนั้น แรกเริ่มตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ระบุให้คณะกรรมการค่าจ้างกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราที่ลูกจ้างและคนในครอบครัวของลูกจ้างอีก 2 คนสามารถดำรงชีพอยู่ได้ อย่างไรก็ตามได้มีการแก้ไขโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำฉบับต่อมา ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2518 เป็นอัตราที่ลูกจ้างคนเดียวควรได้รับและสามารถดำรงชีพอยู่ได้¹⁰ หลักเกณฑ์นี้ได้ยึดถือปฏิบัติมาจนปัจจุบัน

⁹ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการค่าจ้างว่าจะต้องประกอบด้วยประธานและกรรมการรวมกันไม่น้อยกว่า 5 คน และไม่เกิน 9 คน โดยให้มีผู้แทนฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างอย่างน้อยฝ่ายละ 1 คน ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มจำนวนคณะกรรมการว่าต้องประกอบด้วยประธานและกรรมการรวมกันไม่น้อยกว่า 9 คน และไม่เกิน 15 คน ในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2518 และถือปฏิบัติต่อมาถึงปัจจุบัน

¹⁰ วิชัย โสสุวรรณจินดา, ค่าจ้างขั้นต่ำ: ค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม (โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2536), หน้า 9.

ในการพิจารณาถึงความจำเป็นของลูกจ้างดังกล่าว คณะกรรมการค่าจ้างจะต้องศึกษา และพิจารณาข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

1. อัตราค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับอยู่เปรียบเทียบกับค่าจ้างของลูกจ้างอื่นที่ทำงานอยู่ในลักษณะ และสภาพเดียวกัน
2. ค่าครองชีพและมาตรฐานการครองชีพของลูกจ้าง โดยคณะกรรมการอาจกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่จำเป็นในการครองชีพต่างๆ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
3. ต้นทุนการผลิต
4. ราคาสินค้า
5. ความสามารถของธุรกิจ
6. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นในขณะนั้น

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังกล่าวถูกใช้ในการพิจารณาการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำมาจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วคณะกรรมการค่าจ้างได้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ใหม่ๆ ไว้พอสมควรในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ได้แก่¹¹

1. ดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในแทบทุกครั้ง
2. ค่าจ้างโดยเปรียบเทียบกับอัตราเงินเดือนขั้นต้นของข้าราชการ หรืออัตราค่าจ้างขั้นต่ำของต่างประเทศ
3. จำนวนสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ
4. ผลผลิตภาพของลูกจ้าง

สำหรับช่วงเวลาในการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของคณะกรรมการค่าจ้างนั้นไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน คณะกรรมการค่าจ้างจะริเริ่มเองตามมติที่ประชุมเมื่อปรากฏข้อเท็จจริง หรือความจำเป็นที่จะต้องพิจารณา เช่น เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นอย่างรุนแรง หรือเมื่อได้รับคำร้องขอ จากฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายลูกจ้างก็ได้

¹¹วิชัย โสสุวรรณจินดา, ค่าจ้างขั้นต่ำ: ค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม, หน้า 11 - 21.

2.2 การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ปี พ.ศ.2541

นับตั้งแต่มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นในปี พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2541 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการค่าจ้างรวม 12 ชุดและได้มีประกาศเรื่อง การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในรูปของประกาศกระทรวงมหาดไทยรวมทั้งสิ้น 22 ฉบับ ต่อมาภายหลัง จากการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา จึงได้มีการโอน อำนาจของสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้างมาสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่งผลให้ การประกาศอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ในรูปของประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ถึง ปัจจุบันมี 6 ฉบับ โดยรายละเอียดของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำช่วงปี พ.ศ. 2516 ปี พ.ศ.2541 แสดงในตาราง 2.1 และ 2.2

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2516 ถึง ปี พ.ศ.2536

ฉบับที่	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่ กำหนด (บาท)	วันที่ ประกาศใช้	วันที่บังคับ ใช้	เขตท้องที่ที่บังคับใช้
1	12	14 กพ. 16	17 เมย. 16	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี
2	16	30 พย. 16	1 มค. 17	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี
3	20	13 มิย. 17	14 มิย. 17	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
4	18	1 สค. 17	1 ตค. 17	จังหวัดในภาคกลางและภาคใต้และอีก 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ อุตรธานี นครราชสีมา ขอนแก่น และอุบลราชธานี
	16	1 สค. 17	1 ตค. 17	จังหวัดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5	25	1 ตค. 17	16 มค. 18	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
6	28	23 สค. 20	1 ตค. 20	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
	21	23 สค. 20	1 ตค. 20	จังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม) และจังหวัดในภาคใต้
	19	23 สค. 20	1 ตค. 20	จังหวัดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
7	19	26 สค. 20	1 ตค. 20	จังหวัดพะเยา
8	35	30 สค. 21	1 ตค. 21	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
	28	30 สค. 21	1 ตค. 21	จังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม) และจังหวัดในภาคใต้
	25	30 สค. 21	1 ตค. 21	จังหวัดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
9	45	5 กย. 22	1 ตค. 22	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
	38	5 กย. 22	1 ตค. 22	จังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม) และจังหวัดในภาคใต้
	35	5 กย. 22	1 ตค. 22	จังหวัดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10	54	1 กย. 23	1 ตค. 23	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
	47	1 กย. 23	1 ตค. 23	จังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม) และจังหวัดในภาคใต้
	44	1 กย. 23	1 ตค. 23	จังหวัดในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ฉบับที่	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่ กำหนด (บาท)	วันที่ ประกาศใช้	วันที่บังคับ ใช้	เขตท้องที่ที่บังคับใช้
11	61	15 กย. 24	1 ตค. 24	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	52	15 กย. 24	1 ตค. 24	จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ยกเว้นกรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่)
12	52	23 กย. 25	27 กย. 25	จังหวัดมุกดาหาร
13	64	30 กย. 25	1 ตค. 25	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา และภูเก็ต
	61	30 กย. 25	1 ตค. 25	จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	52	30 กย. 25	1 ตค. 25	จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ยกเว้นกรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่)
14	66	29 กย. 26	1 ตค. 26	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา และภูเก็ต
	63	29 กย. 26	1 ตค. 26	จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	56	29 กย. 26	1 ตค. 26	จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ยกเว้นกรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่)
15	70	21 ธค. 27	1 มค. 28	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา และภูเก็ต
	65	21 ธค. 27	1 มค. 28	จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	59	21 ธค. 27	1 มค. 28	จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ยกเว้นกรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ฉบับที่	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่ กำหนด (บาท)	วันที่ประกาศ ใช้	วันที่บังคับใช้	เขตท้องที่ที่บังคับใช้
16	73	14 พย. 29	1 เมย. 30	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา และภูเก็ต
	67	14 พย. 29	1 เมย. 30	จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	61	14 พย. 29	1 เมย. 30	จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ยกเว้นกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่)
17	76	12 ธค. 31	1 มค. 32	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี และนครปฐม
	73	12 ธค. 31	1 มค. 32	ระนอง พังงา และภูเก็ต
	69	12 ธค. 31	1 มค. 32	ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	63	12 ธค. 31	1 มค. 32	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด
	78	12 ธค. 31	1 เมย. 32	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี และนครปฐม
	75	12 ธค. 31	1 เมย. 32	ระนอง พังงา และภูเก็ต
	70	12 ธค. 31	1 เมย. 32	ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	65	12 ธค. 31	1 เมย. 32	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด
18	90	16 มีค. 33	1 เมย. 33	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	84	16 มีค. 33	1 เมย. 33	ระนอง และพังงา
	79	16 มีค. 33	1 เมย. 33	สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	74	16 มีค. 33	1 เมย. 33	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด
19	100	18 กพ. 34	1 เมย. 34	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	93	18 กพ. 34	1 เมย. 34	ระนอง และพังงา
	88	18 กพ. 34	1 เมย. 34	สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	82	18 กพ. 34	1 เมย. 34	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ฉบับที่	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่ กำหนด (บาท)	วันที่ประกาศ ใช้	วันที่บังคับใช้	เขตท้องที่ที่บังคับใช้
20	115	22 มี.ค. 35	1 เม.ย. 35	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และ ภูเก็ต
	107	22 มี.ค. 35	1 เม.ย. 35	ระนอง และพังงา
	101	22 มี.ค. 35	1 เม.ย. 35	สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	94	22 มี.ค. 35	1 เม.ย. 35	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด
21		23 พ.ย. 35	1 ม.ค. 36	ยกเลิกข้อความในข้อ 8 ของประกาศฉบับที่ 20 และให้ใช้ความต่อไปนี้ แทน "ข้อ 8 ห้ามมิให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างเป็นเงินแก่ลูกจ้างน้อยกว่า อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ"
22	125	17 มี.ค. 36	1 เม.ย. 36	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และ ภูเก็ต
	110	17 มี.ค. 36	1 เม.ย. 36	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	102	17 มี.ค. 36	1 เม.ย. 36	จังหวัดที่เหลืออีก 60 จังหวัด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง

ตารางที่ 2.2 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2540

ฉบับที่	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่ กำหนด (บาท)	วันที่ ประกาศใช้	วันที่บังคับ ใช้	เขตท้องที่ที่บังคับใช้
1	102	7 กพ. 37	7 กพ. 37	จังหวัดสระแก้ว อำนาจเจริญ และหนองบัวลำภู
2	132	21 มีค. 37	1 เมย. 37	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	116	21 มีค. 37	1 เมย. 37	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	108	21 มีค. 37	1 เมย. 37	จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด
3	135	27 กย. 37	1 ตค. 37	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	118	27 กย. 37	1 ตค. 37	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	110	27 กย. 37	1 ตค. 37	จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด
4	145	26 พค. 38	1 กค. 38	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	126	26 พค. 38	1 กค. 38	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	118	26 พค. 38	1 กค. 38	จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด
5	157	12 กย. 39	1 ตค. 39	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	137	12 กย. 39	1 ตค. 39	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	128	12 กย. 39	1 ตค. 39	จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด
6	162	19 กย. 40	1 มค. 41	กรุงเทพ สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม และภูเก็ต
	140	19 กย. 40	1 มค. 41	ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่
	130	19 กย. 40	1 มค. 41	จังหวัดที่เหลืออีก 63 จังหวัด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง

จากตาราง 2.1 และ 2.2 แสดงการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ. 2541 ในช่วงปีดังกล่าวมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 28 ครั้ง เฉลี่ยมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำปีละครั้ง โดยส่วนใหญ่ลูกจ้างจะเป็นฝ่ายเรียกร้องให้มีการพิจารณาปรับค่าจ้างขั้นต่ำครั้งใหม่ โดยเหตุผลที่คณะกรรมการค่าจ้างใช้ในการริเริ่มให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำแต่ละครั้งสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะค่าครองชีพ ระดับราคา การลงทุน ราคาน้ำมัน การลดค่าเงิน ตลอดจนปัจจัยทางการเมือง¹² ตาราง 2.3 แสดงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเฉลี่ยทั่วประเทศระหว่างปี พ.ศ.2516 ถึงปี พ.ศ.2541 จากตารางพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2516 ถึงปี พ.ศ.2518 เป็นช่วงที่มีการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำทุกปี เหตุผลของการปรับคือค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดในระยะแรกนั้นมีระดับต่ำกว่าระดับค่าครองชีพ โดยค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินระหว่างปี พ.ศ.2517 ถึงปี พ.ศ.2519 เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3.76 อย่างไรก็ตามเงินเฟ้อในช่วงดังกล่าวได้ปรับสูงตามไปด้วยจึงทำให้ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงช่วงดังกล่าวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเฉลี่ยร้อยละ 0.74 ต่อปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ประเทศไทยประสบปัญหาขาดดุลชำระเงินซึ่งรัฐบาลได้ทำการตรึงค่าจ้างไว้ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนโยบายการแก้ปัญหา¹³ ทำให้ไม่มีการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำในปีดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2520 การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำมีการรวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าพาหนะ ค่าพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษา ค่าการกุศล เพิ่มเข้าไปนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นปีแรกที่มีการนำดัชนีผู้บริโภคมาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการปรับค่าจ้างขั้นต่ำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาอำนาจซื้อของแรงงานไว้ ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ.2526 ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินได้มีการปรับเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามสภาวะเงินเฟ้อที่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงดังกล่าว โดยดัชนีผู้บริโภคได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.54 ต่อปี ขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18 ต่อปี ทำให้ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.59 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2527 ถึงปี พ.ศ.2531 เศรษฐกิจของไทยประสบกับภาวะถดถอยทำให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพียง 2 ครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2527, 2529 และ 2531 ไม่มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ ส่วนปี พ.ศ. 2528 มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำซึ่งมีสาเหตุมาจากการลดค่าเงินบาท สำหรับปี พ.ศ. 2530 เป็นการปรับตามดัชนีผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น โดยเฉลี่ยแล้วค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงในช่วงดังกล่าวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเฉลี่ยร้อยละ 2.76 และ 0.48 ต่อปีตาม

¹²วิชัย โสสุวรรณจินดา, ค่าจ้างขั้นต่ำ: ค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม (โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2536), หน้า 11-21. และ สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง, คณะกรรมการค่าจ้างชุดที่ 11 (กรุงเทพมหานคร), หน้า 16. และ สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง, รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการค่าจ้างชุดที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), หน้า 33-34,50.

¹³อภิชัย พันธเสน และ จิราภรณ์ อุ่นเกษม, ค่าแรงต่ำ: ความหมายและแนวโน้มในอนาคต (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มาสเตอร์เพรส, 2532), หน้า 24.

ตาราง 2.3 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง พ.ศ. 2516 – 2541

ปีที่บังคับใช้	ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน ¹		ระดับราคาสินค้าผู้บริโภค		ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ²	
	บาทต่อวัน	การเปลี่ยนแปลง	ดัชนี	การเปลี่ยนแปลง	บาทต่อวัน	การเปลี่ยนแปลง
เม.ย. 16	12**	-	31.3	-	38.40	-
มค. 17	16**	33.3	38.8	24.3	41.20	7.31
มิ.ย. 17	17.68	10.5	38.8	0.0	45.53	10.49
2518	17.82	0.8	40.9	5.3	43.59	-4.26
2519*	17.82	0.0	42.6	4.2	41.85	-4.00
2520	18.53	4.0	45.8	7.6	40.45	-3.35
2521	22.30	20.4	49.4	7.9	45.12	11.55
2522	29.71	33.2	54.3	9.9	54.68	21.20
2523	39.46	32.8	65.0	19.7	60.69	10.99
2524	48.06	21.8	73.3	12.7	65.59	8.08
2525	53.71	11.8	77.1	5.2	69.66	6.20
2526	54.88	2.2	80.0	3.8	68.60	-1.52
2527*	57.62	5.0	80.7	0.9	71.41	4.09
2528	60.68	5.3	82.6	2.4	73.43	2.83
2529*	60.68	0.0	84.2	1.9	72.09	-1.82
2530	62.28	2.6	86.3	2.5	72.18	0.12
2531*	62.81	0.9	89.6	3.8	70.13	-2.84
2532	66.27	5.5	94.4	5.4	70.23	0.14
2533	73.75	11.3	100.0	6.0	73.75	5.02
2534	82.29	11.6	105.7	5.7	77.85	5.56
2535	93.65	13.8	110.1	4.2	85.06	9.26
2536	102.84	9.8	113.7	3.3	90.44	6.33
2537	109.84	6.8	119.4	5.0	92.00	1.71
2538	117.03	6.5	126.4	5.9	92.58	0.64
2539	123.68	5.7	133.8	5.9	92.44	-0.16
2541	133.74	1.8	152.7	8.1	87.60	-5.85
เฉลี่ย	66.34	9.21	87.52	5.70	70.00	3.24
เฉลี่ย มี.ย. 17-19		3.76		3.14		0.74
เฉลี่ย 20-26		18.02		9.54		7.59
เฉลี่ย 27-31		2.76		2.29		0.48
เฉลี่ย 32-41		7.91		5.49		2.33

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง และกระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ ¹ ค่าจ้างขั้นต่ำทั่วประเทศคำนวณจากค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนเขตที่อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ในแต่ละเขตแล้วนำมาคำนวณเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนเดือนที่อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ในแต่ละปี

² ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงคำนวณจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำทั่วประเทศด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2533 เป็นปีฐาน

* ปี 2519 2527 2529 2531 และ 2540 ไม่มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ แต่ตัวเลขในตารางเป็นการเฉลี่ยเดือน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง

** ค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้เฉพาะจังหวัดกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานีเท่านั้น

ลำดับ ต่อมาเศรษฐกิจของไทยเริ่มฟื้นตัว และเริ่มมีการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูงจากการ ประสบความสำเร็จของการส่งเสริมการส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2532 – 2539 ประกอบกับภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.49 ต่อปี ทำให้มีการปรับเพิ่มขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำทุกปี ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.91 ต่อปีอย่างไรก็ตามดัชนีราคาผู้บริโภคได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.49 ต่อปี ทำให้ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้นไม่มากนักเฉลี่ยร้อยละ 2.33 ต่อปี

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาคณะกรรมการค่าจ้างได้ใช้ดัชนีราคาเป็นเกณฑ์ในการปรับค่าจ้างขั้นต่ำทุกครั้ง ส่วนหลักเกณฑ์อื่นๆ ได้แก่ ข้อมูลความจำเป็นของฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง และสภาพทางเศรษฐกิจ มักจะเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาเท่านั้น ซึ่งในปีที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากกว่าดัชนีราคาผู้บริโภคมากๆ จะเป็นปีที่ขบวนการแรงงานมีความเข้มแข็งหรือบรรยากาศทางการเมืองสนับสนุนทำให้มีการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำได้มาก จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของไทยที่ผ่านมาเป็นไปตามอำนาจต่อรองระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างมากกว่าจะเกิดจากการพิจารณาหลักเกณฑ์ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ¹⁴

สำหรับโครงสร้างของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำนั้น ถึงแม้กฎหมายจะให้อำนาจแก่คณะกรรมการค่าจ้างให้สามารถกำหนดอัตราให้แตกต่างกันตามภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของผลผลิตและภาระต้นทุนแรงงานที่แตกต่างกันตามภาคอุตสาหกรรมก็ตาม แต่เนื่องจากในช่วงเริ่มแรกของการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำนั้นต้องการยกระดับค่าจ้างโดยทั่วไปที่มีระดับต่ำมากให้มาอยู่ในระดับที่แรงงานมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพเป็นอันดับแรก จึงกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้มีอัตราเดียวในทุกภาคอุตสาหกรรม โดยให้มีอัตราที่แตกต่างกันตามภูมิภาค (จังหวัด) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงค่าครองชีพที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴สังคิต พิริยะรังสรรค์, "บรรทัดฐานในการกำหนดและการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย" ใน เศรษฐกิจไทย: สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538) หน้า 16-5.

ในตารางที่ 2.4 แสดงการแบ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามเขตในช่วงปี พ.ศ.2516 ถึงปี พ.ศ.2541 โดยในปี พ.ศ.2516 ซึ่งมีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำครั้งแรก อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีเพียงอัตราเดียวและบังคับใช้ใน 4 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานีเท่านั้น ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำครั้งที่ 3 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 13 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2517 ได้เพิ่มขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำอีก 2 จังหวัดคือ สมุทรสาคร และนครปฐม ต่อมาลูกจ้างในเขตจังหวัดอื่นๆ ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดของตนบ้าง นำมาสู่การปรับค่าจ้างขั้นต่ำครั้งที่ 4 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ดังนั้นในปี พ.ศ. 2517 จึงถือเป็นปีแรกที่ค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ โดยแบ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำออกเป็น 3 อัตราตามภาวะค่าครองชีพ เขต 1 ประกอบด้วย กรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม เขต 2 ประกอบด้วยจังหวัดในภาคกลางและภาคใต้ และเขต 3 ประกอบด้วยจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลักการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายภาคดังกล่าวได้ถูกใช้ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำครั้งต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงปี พ.ศ. 2517 ถึงปี พ.ศ.2541 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจำนวนจังหวัดในเขตต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดในช่วงเวลาต่างๆ การเปลี่ยนแปลงเขตการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2536 โดยได้มีการแบ่งเขตการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 3 เขต ได้แก่ เขต 1 ได้แก่จังหวัดกรุงเทพฯ 5 จังหวัดปริมณฑล และภูเก็ต เขต 2 ประกอบด้วยจังหวัดที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ได้แก่ จังหวัด สระบุรี นนทบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ ระนอง พังงา เขต 3 ได้แก่จังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคใต้ จำนวน 63 จังหวัด

คณะกรรมการค่าจ้างได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละเขตโดยพิจารณาจากเกณฑ์ค่าครองชีพ ทำให้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละเขตไม่เท่ากัน ซึ่งจากการแบ่งเขตครั้งล่าสุดปี พ.ศ.2536 ได้แบ่งเขตการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่ต่างกันเป็น 3 เขต โดยมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำลดหลั่นกันไป ซึ่งตาราง 2.5 ได้แสดงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำระหว่างปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ.2539 พบว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำทั้งในรูปของค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีความแตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้น กล่าวคืออัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเขต 1 สูงที่สุดคิดเฉลี่ยเท่ากับ 135 บาทต่อวัน รองลงมาคือเขต 2 เฉลี่ยเท่ากับ 119 บาทต่อวัน และเขต 3 ต่ำที่สุดเฉลี่ยเท่ากับ 110 บาทต่อวัน โดยค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินในเขต 2 และเขต 3 คิดเป็นร้อยละ 87.7 และร้อยละ 81.5 ของค่าจ้างขั้นต่ำในเขต 1 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงที่ทำการปรับด้วยดัชนีผู้บริโภครายภาคต่างๆ พบว่าความแตกต่างของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงระหว่างเขตต่างๆ ใกล้เคียงกับ

ของค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน กล่าวคือค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเฉลี่ยในเขต 2 และเขต 3 คิดเป็นร้อยละ 87.6 และร้อยละ 82.3 ของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงในเขต 1 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่คณะกรรมการค่าจ้างกำหนดขึ้นกับค่าจ้างเฉลี่ยซึ่งเป็นตัวแทนของค่าจ้างแรงงานที่ถูกกำหนดโดยกลไกตลาด พบว่าอัตราค่าจ้างเฉลี่ยมีความแตกต่างกันตามภูมิภาคมากกว่าของค่าจ้างขั้นต่ำ กล่าวคือ ในตาราง 2.6 แสดงค่าจ้างเฉลี่ยของจังหวัดในเขต 1 ได้แก่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล และจังหวัดในภูมิภาคได้แก่จังหวัดในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในเขต 3 โดยเมื่อพิจารณาความแตกต่างของค่าจ้างเฉลี่ยระหว่างจังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑล กับจังหวัดในภูมิภาคพบว่ามีความแตกต่างกันมากกว่าความแตกต่างของค่าจ้างขั้นต่ำระหว่างเขต 1 กับเขต 3 กล่าวคือค่าจ้างเฉลี่ยของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้เฉลี่ยปี พ.ศ.2536 ถึง ปี พ.ศ.2539 คิดเป็นร้อยละ 68.5, 66.6, 59.9 และ 58.7 ของค่าจ้างเฉลี่ยในกรุงเทพฯและปริมณฑล เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับตาราง 2.5 พบว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินในเขต 3 คิดเป็นร้อยละ 81.5 ของค่าจ้างขั้นต่ำในเขต 1 และคิดเป็นร้อยละ 82.3 ของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง

ระดับของค่าจ้างแรงงานที่ถูกกำหนดจากกลไกตลาดสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับผลิตภาพแรงงานที่แตกต่างกันตามภูมิภาคซึ่งจากการเปรียบเทียบตาราง 2.5 และตาราง 2.6 พบว่าความแตกต่างของค่าจ้างเฉลี่ยระหว่างภูมิภาคมีมากกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่คณะกรรมการค่าจ้างกำหนดขึ้น แสดงให้เห็นว่าการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปี พ.ศ.2536 ถึงปี พ.ศ.2539 ยังไม่ได้คำนึงถึงผลิตภาพแรงงานที่ต่างกันตามภูมิภาค

นอกจากความแตกต่างของค่าจ้างตามภูมิภาคแล้ว ระดับค่าจ้างยังแตกต่างกันตามสาขาอุตสาหกรรมและระหว่างเพศชายและหญิงอีกด้วย ในตารางที่ 2.7 แสดงค่าจ้างเฉลี่ยจำแนกตามภาคอุตสาหกรรมต่างๆ และเพศของปี พ.ศ.2539 พบว่า ค่าจ้างเฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่เท่ากันโดยภาคพาณิชยกรรมมีค่าจ้างเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการขนส่ง การบริการ หัตถอุตสาหกรรม การขุดแร่ ส่วนภาคก่อสร้างเป็นภาคที่มีค่าจ้างเฉลี่ยต่ำที่สุด นอกจากนี้ในภาคอุตสาหกรรมเดียวกันพบว่าแรงงานหญิงมีค่าจ้างเฉลี่ยต่ำกว่าแรงงานชาย ยกเว้นการขนส่งที่แรงงานหญิงมีค่าจ้างเฉลี่ยสูงกว่าแรงงานชาย จึงกล่าวได้ว่าค่าจ้างเฉลี่ยที่แตกต่างกันนี้สะท้อนให้เห็นถึงระดับผลิตภาพของอุตสาหกรรมต่างๆ และระหว่างแรงงานชายและหญิงที่แตกต่างกัน ขณะที่โครงสร้างอัตราค่าจ้างขั้นต่ำกำหนดให้ค่าจ้างขั้นต่ำทุกภาคอุตสาหกรรมทั้งเพศชายและหญิงเป็นอัตราเดียวกัน จึงทำให้ค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้นไม่สะท้อนให้เห็นถึงระดับผลิตภาพที่แตกต่างกันดังกล่าว

ตาราง 2.4 การแบ่งค่าจ้างขั้นต่ำตามเขตต่างๆ ปี พ.ศ. 2516 - 2541

ฉบับที่	วันที่บังคับใช้	เขต
1-2	เมษายน 2516	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี
3	มิถุนายน 2517	กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม
4-5	ตุลาคม 2518	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เขต 2 จังหวัดในภาคกลาง ภาคใต้และอีก 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุตรดิตถ์ นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี เขต 3 จังหวัดในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ
6-10	ตุลาคม 2520	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เขต 2 จังหวัดในภาคกลาง ภาคใต้ เขต 3 จังหวัดในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ
11-12	ตุลาคม 2524	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่ เขต 2 จังหวัดในภาคกลาง เหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้
13-16	ตุลาคม 2525	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา ภูเก็ต เขต 2 จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่ เขต 3 จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้
17	มกราคม 2532	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เขต 2 ระนอง พังงา ภูเก็ต เขต 3 ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่ เขต 4 จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้
18-20	เมษายน 2533	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม ภูเก็ต เขต 2 ระนอง พังงา เขต 3 สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ เขต 4 จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้
22 และ 1 - 6 ¹	เมษายน 2536	เขต 1 กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม ภูเก็ต เขต 2 ระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ เขต 3 จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

ที่มา: รวบรวมจากตาราง 2.1 และตาราง 2.2

หมายเหตุ ¹ ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ตาราง 2.5 โครงสร้างค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ปี พ.ศ. 2536
ถึงปี พ.ศ.2539

หน่วย: บาท

ปี	ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน			ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง		
	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 1	เขต 2	เขต 3
	จำนวน (บาทต่อวัน)					
2536	123	109	100	127	112	104
2537	131	115	107	131	115	107
2538	140	122	114	132	115	106
2539	148	129	121	132	115	112
เฉลี่ย	135	119	110	130	114	107
	อัตราร้อยละ					
2536	100	89.2	81.6	100	88.5	81.7
2537	100	87.8	81.7	100	87.8	81.7
2538	100	87.1	81.4	100	87.2	80.6
2539	100	87.0	81.4	100	87.1	85.3
เฉลี่ย	100	87.7	81.5	100	87.6	82.3

ที่มา: จากตาราง 2.2

หมายเหตุ ¹ ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยคำนวณจากการเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินด้วยจำนวนเดือนที่ค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้

² ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงคำนวณจากค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยเดือนปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภครายภาค ได้แก่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน

ตาราง 2.6 ค่าจ้างเฉลี่ยจำแนกตามภูมิภาค ปี พ.ศ. 2536 – 2539

ปี	กรุงเทพฯและ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	ภาคใต้
	จำนวน (บาทต่อเดือน)				
2536	6,649	4,130	4,639	3,737	3,646
2537	5,836	4,107	3,997	3,935	3,789
2538	6,398	4,447	4,172	3,850	3,851
2539	7,305	5,246	4,638	4,152	4,091
เฉลี่ย	6,547	4,483	4,361	3,919	3,844
ปี	อัตราร้อยละ				
2536	100	62.1	69.8	56.2	54.8
2537	100	70.4	68.5	67.4	64.9
2538	100	69.5	65.2	60.2	60.2
2539	100	71.8	63.5	56.8	56.0
เฉลี่ย	100	68.5	66.6	59.9	58.7

ที่มา : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ตาราง 2.7 ค่าจ้างเฉลี่ยของลูกจ้างเอกชนจำแนกตามภาคอุตสาหกรรมและเพศ ทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2539

หน่วย: บาทต่อเดือน

สาขาอุตสาหกรรม	ค่าจ้างเฉลี่ยทั่วประเทศ		
	รวม	ชาย	หญิง
เฉลี่ยทุกภาคอุตสาหกรรม	4,847.84	5,289.91	4,223.86
ชุดแร่	4,380.34	4,444.81	4,004.90
หัตถอุตสาหกรรม	4,964.74	5,585.65	4,269.27
ก่อสร้าง	4,257.90	4,522.19	3,263.80
การสาธารณูปโภค	3,925.31	4,517.07	2,530.43
พาณิชย์กรรม	7,144.56	7,767.02	6,244.67
การขนส่ง	6,203.00	5,876.30	7,863.73
บริการ	5,023.42	5,987.69	4,397.00
อื่นๆ	7,594.38	4,987.52	8,412.59

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

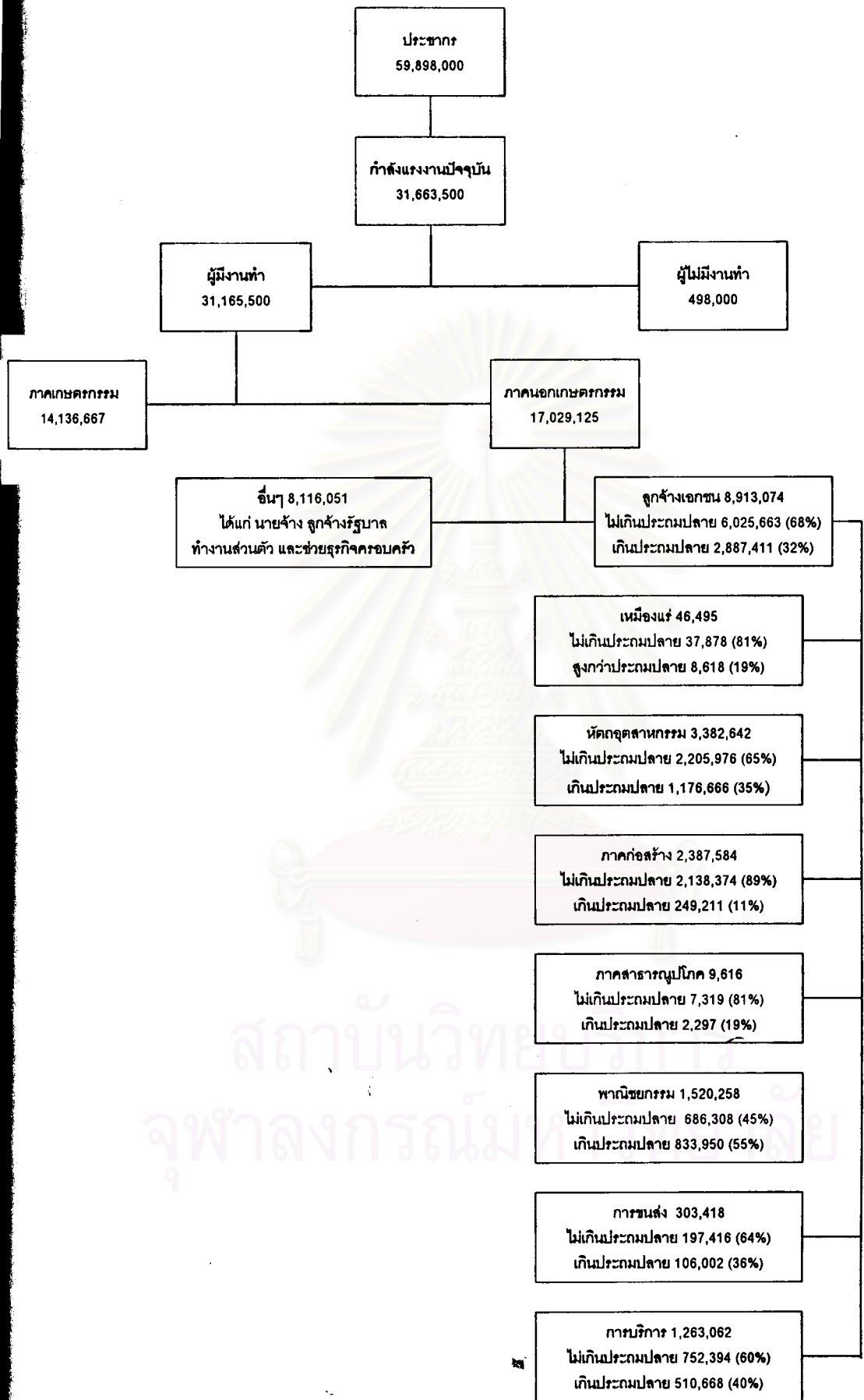
2.3 ความสำคัญของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานไร้ฝีมือ

การวัดความสำคัญนั้นจะพิจารณาได้จากจำนวนของแรงงานที่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ โดยใช้ข้อมูลโครงสร้างกำลังแรงงานและการจ้างงานในปี พ.ศ. 2539 ดังมีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างการจ้างงานปี พ.ศ. 2539

แผนภาพ 2.1 แสดงโครงสร้างประชากรและผู้มีงานทำในปี พ.ศ. 2539 ในปีดังกล่าวประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 59.9 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 31.7 ล้านคน มีผู้มีงานทำจำนวน 31.2 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.5 ล้านคน

จากการที่กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำกำหนดให้ใช้บังคับกับลูกจ้างภาคเอกชนที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมทำให้ปัจจุบันปี พ.ศ. 2539 มีลูกจ้างอยู่ในข่ายได้รับความคุ้มครองจากค่าจ้างขั้นต่ำจำนวน 8.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 29 ของผู้มีงานทำทั้งหมด โดยมีลูกจ้างเอกชนที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาซึ่งถือเป็นแรงงานไร้ฝีมือและเป็นกลุ่มที่กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำมีความต้องการให้การคุ้มครองอย่างแท้จริงจำนวน 6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 68 ของลูกจ้างเอกชนภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด จำนวนลูกจ้างเอกชนไร้ฝีมือจะแตกต่างกันไปตามโครงสร้างการจ้างงานของแต่ละภาคอุตสาหกรรม โดยในภาคหัตถอุตสาหกรรมมีลูกจ้างภาคเอกชนที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษามากที่สุดคือมีจำนวน 2.2 ล้านคน รองลงมาคือภาคก่อสร้างมีจำนวน 2.1 ล้านคน โดยภาคก่อสร้างมีสัดส่วนลูกจ้างภาคเอกชนไร้ฝีมือต่อลูกจ้างภาคเอกชนทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 89 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ การพาณิชย์กรรม การขนส่ง ภาคบริการ มีจำนวนและสัดส่วนลูกจ้างภาคเอกชนไร้ฝีมือต่อลูกจ้างภาคเอกชนทั้งหมดน้อยกว่าสองภาคแรกเท่ากับ 0.69, 0.2 และ 0.75 ล้านคน และมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 45, 64 และ 60 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแรงงานในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างน่าจะมีจำนวนแรงงานที่ได้รับความคุ้มครองจากการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำมากกว่าภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ

บทที่ 3

แนวคิดทางทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้กล่าวถึงแนวคิดทางทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกกล่าวถึงแนวคิดที่เป็นสากลของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ เพื่อให้เข้าใจถึงความจำเป็นของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ส่วนที่สองกล่าวถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำกับตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ส่วนที่สามกล่าวถึงทฤษฎีผลผลิตภาพเพิ่มเพื่ออธิบายดุลยภาพการจ้างงานและระดับค่าจ้างในตลาดแข่งขัน ส่วนสุดท้ายกล่าวถึงงานศึกษาเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำของต่างประเทศและประเทศไทย

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ

3.1.1 ความเป็นมาของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ

ในประเทศกำลังพัฒนา ผู้ใช้แรงงานอยู่ในฐานะที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในตลาดแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากมีประชากรอยู่จำนวนมากและมีอัตราการเพิ่มที่สูง ทำให้อุปทานแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือมีมากกว่าอุปสงค์ต่อแรงงานที่มีอยู่อย่างจำกัดและเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ นอกจากนี้ผู้ใช้แรงงานยังไม่มีกรรมร่วมกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับนายจ้าง จึงมักถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้าง โดยได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่ต่ำจนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลประเทศต่างๆ จึงประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นเพื่อคุ้มครองแรงงานจากการถูกกดค่าจ้างให้แรงงานได้รับค่าจ้างในระดับที่เหมาะสมตามงานที่ทำ โดยการแทรกแซงตลาดแรงงานด้วยการกำหนดระดับค่าจ้างที่ต่ำที่สุดที่แรงงานควรได้รับเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่ได้

ประเทศแรกที่มีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำคือนิวซีแลนด์ ในปี พ.ศ. 2437 มีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาข้อพิพาทแรงงานที่เกิดขึ้น สองปีต่อมา ประเทศออสเตรเลียได้นำแนวคิดค่าจ้างขั้นต่ำของนิวซีแลนด์มาใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบค่าแรงของนายจ้าง สำหรับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นสองประเทศต่อมาที่ได้ประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำในปี พ.ศ. 2452 และ 2455 ตามลำดับ ประเทศต่างๆ ในทวีป

ยุโรปได้รับแนวคิดของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำและเริ่มประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปี พ.ศ. 2461 – 2477 ประเทศต่างๆ ได้แก่ นอร์เวย์ (ปี พ.ศ. 2461) ออสเตรีย (ปี พ.ศ. 2461) เซดโกสโลวาเกีย (ปี พ.ศ.2462) เยอรมัน (ปี พ.ศ.2466) สเปน (ปี พ.ศ.2469) เบลเยียม (ปี พ.ศ.2477) ส่วนประเทศในทวีปอื่นๆ เช่นในลาตินอเมริกา ได้แก่อาเจนตินา และเม็กซิโก ทวีปแอฟริกา ได้แก่ คองโก¹

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองขอบเขตของกฎหมายและวิธีการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป นอกจากนี้ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำยังคงแคบและจำกัดอยู่ในอาชีพบางอาชีพหรืออุตสาหกรรมบางประเภทเท่านั้น ดังนั้นกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจึงยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่แรงงานจำนวนมาก แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองมีการก่อตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO) ซึ่งเป็นองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ โดยได้กำหนดมาตรฐานการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้ประเทศที่เป็นสมาชิกได้ถือปฏิบัติ รายละเอียดการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ในรูปของอนุสัญญาจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแรกอนุสัญญาฉบับที่ 26 ผ่านการรับรองในปีพ.ศ. 2471 ได้กล่าวถึงกลไกการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับแรงงานในสาขาอาชีพทั่วไป ฉบับที่สอง อนุสัญญาฉบับที่ 99 ผ่านการรับรองในปี พ.ศ.2494 กล่าวถึงการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับแรงงานในภาคเกษตรกรรม ต่อมาองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้เห็นว่าอนุสัญญาสองฉบับแรกมีขอบเขตที่ไม่กว้างขวางและล้าสมัย จึงได้มีอนุสัญญาฉบับที่ 131 ซึ่งผ่านการรับรองในปี พ.ศ. 2513 โดยในอนุสัญญาฉบับใหม่ได้มีการระบุขอบเขตและหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกที่ได้ลงสัตยาบันถือปฏิบัติ² ผลจากการดำเนินงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ทำให้มีประเทศต่างๆ รับแนวคิดกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำไปใช้อย่างแพร่หลายและขอบเขตการบังคับใช้ครอบคลุมแรงงานในหลายสาขาอาชีพและอุตสาหกรรมมากขึ้น

สำหรับประเทศในทวีปเอเชีย เริ่มมีการใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยแนวคิด ขอบเขตและหลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ส่วนมากได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ หรือจากการที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาที่ประเทศที่เป็นสมาชิกได้ให้สัตยาบันไว้กับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ โดยประเทศแรกๆ ในเอเชียที่ใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำได้แก่

¹ Gerald Starr, *Minimum Wage Fixing*, 1 st ed., (Switzerland: International Labor Organization, 1981), pp. 1-3.

² นิคม จันทรวิฑูร, *ประเทศไทยกับประมวลกฎหมายระหว่างประเทศ*, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิอารมณพงศ์พจน์, 2536), หน้า 65 – 67.

พม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินเดียน ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศไทยเพิ่งมีการใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำไม่นานนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเริ่มใช้กฎหมายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2541 รวม 26 ปี

3.1.2 นิยามและขอบเขตของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ

ในปัจจุบันกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำถูกใช้อย่างแพร่หลายในหลายประเทศทั้งที่มีภาระต้องทำตามสัตยาบันที่ให้ไว้กับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และที่ไม่มีภาระผูกพัน³ ขอบเขตหลักเกณฑ์และนิยามของค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการใช้กฎหมาย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงพอสรุปนิยามอย่างแคบของค่าจ้างขั้นต่ำได้ว่า

ค่าจ้างขั้นต่ำ หมายถึง ค่าจ้างในรูปตัวเงินที่จ่ายให้แก่แรงงาน เพื่อให้สามารถยังชีพได้ตามสมควรแก่สภาพ

สำหรับนิยามขององค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ให้นิยามว่า

ค่าจ้างขั้นต่ำ หมายถึง ค่าจ้างที่พอที่จะช่วยให้คนงานไร้ฝีมืออยู่ได้ตามสภาพกับภรรยาและบุตรอีก 2 คน

ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจะบังคับใช้ในธุรกิจที่ลูกจ้างไม่มีอำนาจในการต่อรองกับนายจ้างกล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่ต้องการให้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำเข้ามาแทนที่กลไกตลาดแรงงานซึ่งค่าจ้างตลาดกำหนดจากการเจรจาต่อรองระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง (collective bargaining) แต่เข้ามาสนับสนุนในส่วนที่กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้เท่านั้น³

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ สังคิต พิริยะรังสรรค์ และ กิตติ ลิ้มสกุล, “รายงานการวิจัย เรื่อง การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมทอผ้าและสิ่งทอ เหล็ก และโลหะ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมี และ ปิโตรเคมี” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี พ.ศ. 2537 เสนอที่ โรงแรมบางกอกพาเลส 30 มกราคม 2537.

3.1.3 วัตถุประสงค์ของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ

สำหรับวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) เพื่อจัดการเอาตัวเขาเปรียบแรงงานจากการถูกกดค่าจ้างและสภาพการจ้างงานที่ไม่ดี

โดยทั่วไปในธุรกิจที่แรงงานไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองกับนายจ้าง แรงงานจะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าแรงงานที่ทำงานในธุรกิจประเภทเดียวกันแต่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นสหภาพ ในกรณีนี้การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจะทำหน้าที่ผลักดันให้แรงงานได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นให้ใกล้เคียงหรือเท่ากับระดับค่าจ้างเฉลี่ยทั่วไปที่แรงงานในธุรกิจประเภทเดียวกันได้รับ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ข้อนี้เป็น การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำโดยเปรียบเทียบกับระดับค่าจ้างเฉลี่ยโดยทั่วไปหรือค่าจ้างตลาด แต่ไม่ได้หมายความว่าระดับค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้นจะทำให้แรงงานมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี เพราะระดับค่าจ้างเฉลี่ยทั่วไปที่เป็นอยู่นั้นอาจต่ำเกินไปไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของแรงงาน จึงนำไปสู่แนวคิดในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

- 2) เพื่อเพิ่มระดับค่าจ้างให้เพียงพอกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น

ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีอุปทานแรงงานส่วนเกินอยู่เป็นจำนวนมากดังนั้นระดับค่าจ้างตลาดที่เป็นอยู่จึงต่ำมากทำให้แรงงานมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ นอกจากนี้ค่าจ้างตลาดไม่ได้เพิ่มขึ้นตามค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเพื่อให้แรงงานมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมการกำหนดระดับค่าจ้างขั้นต่ำจึงต้องคำนึงถึงระดับและการเปลี่ยนแปลงของค่าครองชีพด้วย

- 3) เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันระหว่างนายจ้างที่จ่ายค่าจ้างอย่างเป็นธรรมกับนายจ้างที่จ่ายค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม

ในตลาดแข่งขันเสรี นายจ้างต้องแข่งขันกันทางด้านราคา คุณภาพสินค้าและอื่นๆ อยู่แล้ว ส่วนการแข่งขันทางด้านต้นทุน นายจ้างที่จ่ายค่าจ้างที่เป็นธรรมย่อมเสียเปรียบนายจ้างที่กดค่าจ้างแรงงาน สถานการณ์เช่นนี้ไม่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของนายจ้างที่จ่ายค่าจ้างสูงกว่า การประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจะสร้างความยุติธรรมในการแข่งขันด้านต้นทุนระหว่างนายจ้าง

4) เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

วัตถุประสงค์ข้อนี้เพื่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมีความสมดุลกับการกระจายรายได้ ทำให้แรงงานได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมตามงานที่ทำ⁴

3.1.4 หลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

เพื่อให้การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้นจึงต้องมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำโดยการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของแรงงาน ค่าจ้างโดยเปรียบเทียบกับลูกจ้างกลุ่มอื่น ความสามารถในการจ่ายของนายจ้าง และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของแรงงาน

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการดำรงชีพของแรงงานจะทำการคำนวณหาค่าใช้จ่ายที่จำเป็นซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่จำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น อาหาร ยา รักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และความจำเป็นทางสังคมซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประเทศนั้นๆ ความจำเป็นประการหลังนี้เป็นเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือแรงงานควรได้รับค่าจ้างในระดับที่สามารถมีรูปแบบการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันโดยไม่รู้สึกละอายใจด้วยฐานะที่ต่ำกว่า เมื่อกำหนดค่าจ้างตามหลักความจำเป็นทางเศรษฐกิจและความจำเป็นทางสังคมแล้วจะต้องมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำตามการเพิ่มขึ้นของระดับราคาสินค้าด้วย เพื่อรักษามาตรฐานการครองชีพของแรงงานไม่ให้ลดลง เพราะการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

2) ค่าจ้างและรายได้โดยเปรียบเทียบ

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำนอกจากจะกำหนดตามความจำเป็นพื้นฐานแล้วจะต้องคำนึงถึงระดับค่าจ้างและระดับรายได้ที่ปรากฏอยู่ด้วย เพราะการเปรียบเทียบค่าจ้างขั้นต่ำกับระดับและโครงสร้างการกระจายค่าจ้างและโครงสร้างการกระจายรายได้จะทำให้ทราบว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้นต่ำไปหรือไม่ และทำให้ทราบว่าเมื่อแรงงานจำนวนเท่าใดที่จะได้รับผลกระทบจากค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น

⁴International Labor Organization , Minimum Wage Fixing and Economic Development (Switzerland: International Labor Organization, 1968), pp. 5-9.

3) ความสามารถในการจ่ายของนายจ้าง

ความสามารถในการจ่ายของนายจ้างในที่นี้หมายถึงความสามารถในการปรับตัวของนายจ้างจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนแรงงานจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ อันได้แก่ การลดต้นทุนปัจจัยการผลิตอื่น การยอมรับกำไรที่ลดลง การเพิ่มราคาสินค้า การลดการจ้างงาน การปรับปรุงการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานเพื่อชดเชยกับต้นทุนค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น การปรับตัวโดยการลดการจ้างงานเป็นแนวทางเดียวในทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อแรงงานโดยตรง ดังนั้นการปรับค่าจ้างขั้นต่ำจะต้องคำนึงถึงผลของการจ้างงานโดยไม่เพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำจนทำให้นายจ้างต้องเลิกจ้างแรงงานหรือปิดกิจการลง

การคำนวณความสามารถในการจ่ายของนายจ้างนั้นทำได้โดยพิจารณาจากข้อมูลทางสถิติระดับจุลภาค และมหภาค ในระดับจุลภาคได้แก่ ผลประกอบการ สัดส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงาน ระดับมหภาคได้แก่ แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับการจ้างงานและระดับการว่างงาน นอกจากนี้จำนวนสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำก็เป็นวิธีอย่างหายากๆ ในการวัดความสามารถในการจ่ายของนายจ้าง

จากเกณฑ์การคำนวณข้างต้น ทำให้ระดับความสามารถในการจ่ายที่วัดออกมาได้ของนายจ้างแต่ละรายไม่เท่ากัน ดังนั้นการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจึงต้องมีหลายอัตราตามไปด้วย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากในการกำหนดและบังคับใช้ นอกจากนี้ยังขัดกับหลักที่ว่าแรงงานควรได้รับค่าจ้างเท่ากันเมื่อทำงานประเภทเดียวกันอีกด้วย วิธีประนีประนอมลงคือการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำแบบอัตราเดียวโดยคำนึงถึงความสามารถในการจ่ายของนายจ้างเฉพาะในธุรกิจที่ค่าจ้างแรงงานมีระดับต่ำ โดยมีสมมติฐานว่าในธุรกิจที่มีความสามารถในการจ่ายสูงจะยอมจ่ายค่าจ้างที่สูงจากการที่แรงงานต่อรองจากนายจ้าง หรือนายจ้างให้เอง

4) การพัฒนาเศรษฐกิจโดยส่วนรวม

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจะต้องไม่ขัดแย้งกับนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยจะต้องคำนึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวม ได้แก่ เสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับราคา และการจ้างงาน⁵

⁵ Gerald Starr, *Minimum Wage Fixing*, pp. 95-111.

3.1.5 ระบบการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

ในประเทศที่มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำนั้นแต่ละประเทศอาจนำหลักเกณฑ์เพียงอย่างเดียวหรือมากกว่ามาใช้และกำหนดระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ซึ่งใช้ระบบการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้กันทั่วไปมี 2 ระบบ ได้แก่

1) ระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำอัตราเดียว

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำตามระบบนี้จะมีอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันตามท้องที่ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละท้องที่ ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ค่าครองชีพ ภาวะตลาดแรงงาน ภาวะความเป็นอยู่โดยทั่วไป เป็นต้น โดยไม่ได้นำเอาความแตกต่างของระดับฝีมือและผลิตภาพแรงงานที่แตกต่างกันระหว่างสาขาเศรษฐกิจมาพิจารณา ประเทศที่ใช้ระบบอัตราเดียวได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ ไทย เป็นต้น

2) ระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำหลายอัตรา

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำตามระบบนี้จะมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แตกต่างกันตามสาขาเศรษฐกิจหรือแตกต่างกันตามฝีมือแรงงาน ประเทศที่ใช้ระบบหลายอัตราได้แก่ มาเลเซีย อินเดีย ศรีลังกา เป็นต้น⁶

3.2 ผลจากการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ

เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำแรงงานจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงในรูปของค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างเป็นการเพิ่มต้นทุนแรงงาน ก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม ได้แก่ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ราคาสินค้า การจ้างงาน ผลิตภาพแรงงาน และการกระจายรายได้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ผลกระทบทางตรง

เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ ผลกระทบโดยตรงจะเกิดขึ้นทันทีกับแรงงานที่เคยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่ประกาศใช้ แรงงานดังกล่าวจะได้รับการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้น

⁶ วิชาวี ศรีเพียร, “การสร้างปัจจัยเพื่อใช้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 28 - 29.

เท่ากับหรือมากกว่าระดับค่าจ้างขั้นต่ำทันที ผลกระทบทางตรงนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่เคยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่ประกาศใช้ และความแตกต่างระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำที่ประกาศใช้กับค่าจ้างที่แรงงานเคยได้รับ สำหรับแรงงานที่มีค่าจ้างสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับใหม่อยู่แล้วอาจมีการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้นหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับว่ามีแรงผลักดันให้เพิ่มค่าจ้างเพื่อรักษาระยะห่างของค่าจ้างตามทักษะแรงงานที่ต่างกันมากน้อยเพียงใด แรงผลักดันดังกล่าว ได้แก่ แรงต่อorongระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างค่าจ้างของนายจ้าง และวัตถุประสงค์ของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ สำหรับการต่อorongของลูกจ้าง ถ้าลูกจ้างมีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นระบบเช่นสหภาพก็จะทำให้มีแรงผลักดันให้เพิ่มค่าจ้างเพื่อรักษาโครงสร้างค่าจ้างเดิมไว้ได้มากกว่าลูกจ้างที่ไม่มีการรวมกลุ่ม ส่วนในธุรกิจหรือภาคที่ตลาดแรงงานฝีมือตึงตัว มีแนวโน้มที่นายจ้างจะคงความแตกต่างของค่าจ้างตามทักษะที่แตกต่างกันไว้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แรงงานฝีมือยอมทำงานกับนายจ้าง นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลก็มีส่วนสำคัญ ว่ารัฐบาลต้องการให้การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แรงงานได้รับค่าจ้างเพียงพอต่อการดำรงชีพ หรือต้องการผลักดันระดับค่าจ้างโดยทั่วไปด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะโครงสร้างค่าจ้างจะเปลี่ยนไปหรือไม่ การปรับค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้ระดับค่าจ้างเฉลี่ยของประเทศเพิ่มขึ้น จากการที่แรงงานที่เคยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำได้รับการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้น

3.2.2 ผลกระทบทางอ้อม

นอกจากการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างซึ่งเป็นผลกระทบทางตรงของการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำแล้ว ยังมีผลกระทบทางอ้อมที่ควรพิจารณาได้แก่ ผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลต่อการจ้างงาน และผลต่อการกระจายรายได้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านทางต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือถ้ากำหนดให้ผลิตภาพแรงงานคงที่ เมื่อมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้ต้นทุนด้านแรงงานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้นทุนการผลิตจะเพิ่มขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสัดส่วนของต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด ในธุรกิจที่มีการแข่งขันหน่วยธุรกิจได้กำไรปกติเท่านั้น การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตทำให้หน่วยธุรกิจต้องขึ้นราคาสินค้าเพื่อรักษาระดับกำไรปกติไว้ ถ้าหน่วยธุรกิจไม่สามารถขึ้นราคาสินค้าได้ก็จะต้องลดปริมาณการผลิตลงเป็นผลให้ผลผลิตและการเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอลง ถ้าหน่วยธุรกิจทำการขึ้นราคาสินค้าก็จะทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าลดลงทำให้ในท้ายที่สุดก็ต้องลดปริมาณการผลิตลง

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นและอุปสงค์สินค้าลดลง แต่การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำก็ทำให้แรงงานมีรายได้ไปจับจ่ายซื้อสินค้ามากขึ้นทำให้อุปสงค์ของสินค้าเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ผลสุทธิของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้อุปสงค์โดยรวมเพิ่มขึ้นได้ถ้าจำนวนแรงงานที่ได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดและถ้าการเพิ่มค่าจ้างเป็นการย้ายรายได้จากกลุ่มนายจ้างที่มีหน่วยสุดท้ายของการบริโภคต่ำ (Marginal Propensity of Consume) ไปสู่ลูกจ้างซึ่งมีหน่วยสุดท้ายของการบริโภคสูง⁷

2) ผลกระทบต่อการจ้างงาน

สำหรับผลต่อการจ้างงานได้มีผู้ให้ความสนใจทำการศึกษากันเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นการสำรวจและการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์มิติหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับการจ้างงานหรือกับการว่างงาน ซึ่งจากผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าในตลาดแข่งขัน ค่าจ้างขั้นต่ำมีความสัมพันธ์ทิศทางตรงข้ามกับการจ้างงาน กล่าวคือเมื่อมีการประกาศใช้ค่าจ้างขั้นต่ำหรือมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้อุปสงค์ต่อแรงงานลดลง โดยการจ้างงานลดลงเกิดขึ้นในลักษณะต่อไปนี้

- ในระยะสั้นที่ยังไม่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตได้จะมีการเลิกจ้างแรงงาน ทั้งจากการลดปริมาณการผลิตและการปิดกิจการ
- ในระยะยาวผู้ผลิตอาจหันไปใช้เครื่องจักรมากขึ้นแทนการใช้แรงงาน หรือจ้างแรงงานฝีมือเพิ่มขึ้นแทนแรงงานไร้ฝีมือ เพราะค่าจ้างของแรงงานไร้ฝีมือได้เพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบกับค่าจ้างของแรงงานฝีมือ
- เกิดการชะลอตัวของการลงทุนใหม่ๆ เป็นการลดโอกาสในการได้งานทำของกำลังแรงงานใหม่⁸

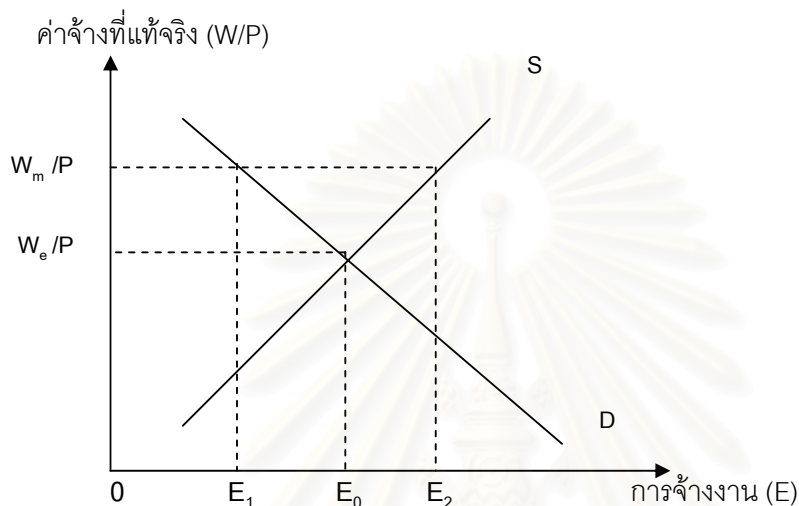
นอกจากนี้จากการที่แรงงานประเภทต่างๆ มีความสามารถไม่เท่ากันในงานแต่ละประเภทซึ่งในสายตานายจ้าง แรงงานหญิงและเด็กจะมีความสามารถด้อยกว่าแรงงานชายจึงมีแนวโน้มว่าแรงงานกลุ่มดังกล่าวจะได้รับผลกระทบมากกว่า

⁷ International Labor Organization, Minimum Wage Fixing and Economic Development, pp.13-25.

⁸ ibid., pp. 44-45.

ผลของการประกาศใช้ค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานสามารถแสดงได้ในแผนภาพที่ 3.1 กำหนดให้ผลิตภาพแรงงาน และสิ่งอื่นๆ คงที่

แผนภาพ 3.1 ตลาดแรงงานไร้ฝีมือที่มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

ภาพที่ 3.1 แสดงตลาดแรงงานไร้ฝีมือที่มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ให้เส้น S และ D คือเส้นอุปทานและอุปสงค์ของแรงงานไร้ฝีมือ ก่อนมีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ค่าจ้างที่แท้จริงดุลยภาพเท่ากับ W_e/P ระดับการจ้างงานเท่ากับ E_0 ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ W_m ซึ่งระดับค่าจ้างขั้นต่ำดังกล่าวสูงกว่าค่าจ้างดุลยภาพ W_e ที่กำหนดโดยกลไกตลาด ทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเป็น W_m/P เป็นผลให้ต้นทุนแรงงานเปรียบเทียบกับปัจจัยการผลิตอื่นสูงขึ้น นายจ้างซึ่งมีพฤติกรรมแสวงหากำไรสูงสุดจะทำการลดการจ้างงานลงจนกระทั่งรายรับหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (Marginal Revenue Product of Labor) เท่ากับต้นทุนหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (Marginal Cost of Labor) ซึ่งก็คือค่าจ้างขั้นต่ำ W_m ในภาพ 3.1 จากพฤติกรรมแสวงหากำไรสูงสุดของนายจ้างแต่ละรายส่งผลกระทบต่อระดับการจ้างงานในตลาดแรงงาน โดยระดับการจ้างงานลดลงมาอยู่ที่จุด E_1 เป็นผลให้มีผู้ถูกให้ออกจากงาน (ตกงาน) เท่ากับ E_0E_1 และเมื่อพิจารณาทางด้านอุปทานแรงงาน ค่าจ้างที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้น ูงใจให้ผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงานแสวงหางานทำ อุปทานแรงงานจะเพิ่มขึ้นเป็น E_2 อย่างไรก็ตามกำลังแรงงานใหม่จะพบว่าไม่สามารถหางานทำได้ ดังนั้นจึงมีแรงงานจำนวน E_0E_2 ที่ว่างงานเพราะหางานทำไม่ได้⁹

⁹ Don Bellante and Mark Jackson, *Labor Economics: Choice in Labor Market* (New York: McGraw-Hill, 1983), pp. 266-270. and Ronald G. Ehrenberg and Robert S. Smith, *Modern Labour Economics: Theory and public policy* (London: HarperColling, 1982), pp. 68-75.

สรุป เมื่อมีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ จะมีแรงงานที่ว่างงานเท่ากับ E_1E_2 ประกอบด้วยผู้ที่ว่างงานเพราะตงงานจำนวน E_0E_1 และผู้ว่างงานเพราะหางานทำไม่ได้จำนวน E_0E_2

จากวัตถุประสงค์ข้อ 2 ในการศึกษาครั้งนี้คือการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานไร้ฝีมือ จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ มิใช่ต่อการว่างงาน เนื่องจาก จากภาพที่ 3.1 การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงทำให้การจ้างงานลดลงจากเดิมเท่ากับ E_0E_1 ถ้าคนที่ตงงานดังกล่าวเลิกความพยายามในการหางานใหม่ คือออกไปจากกำลังแรงงาน ซึ่งคนส่วนนี้จะไม่นับรวมอยู่ในจำนวนการว่างงาน ดังนั้นการใช้ระดับการว่างงานเป็นตัววัดจะทำให้ผลที่ได้ต่ำกว่าความเป็นจริง และจะประเมินผลที่ได้สูงกว่าความเป็นจริง จากการที่มีกำลังแรงงานใหม่ จำนวน E_2E_0 เข้ามาในตลาดแรงงานจากค่าจ้างที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถหางานทำได้

3) ผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงาน

ค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้น จะก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงานได้ใน 2 ทางได้แก่การปรับปรุงการจัดการบริหาร และการเพิ่มขึ้นของคุณภาพของแรงงาน

ในส่วนของผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงการบริหารนั้น เมื่อมีการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น กระตุ้นให้หน่วยธุรกิจหาทางลดต้นทุนการผลิตในส่วนอื่นทดแทนซึ่งวิธีหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้แรงงาน โดยการปรับปรุงการจัดการและการบริหารแรงงาน โดยใช้กำลังคนฝ่ายบริหารที่มีอยู่หรือจ้างเพิ่ม อย่างไรก็ตามการจ้างคนฝ่ายบริหารเพิ่มจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตอีก ดังนั้นหน่วยธุรกิจจะพิจารณาระหว่างต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากลงทุนปรับปรุงการบริหารกับต้นทุนแรงงานที่ลดลงจากผลิตภาพของแรงงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นจากคุณภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากคุณภาพของแรงงานที่ดีขึ้นทั้งทางด้านกายภาพและความตั้งใจในการทำงาน ทางด้านกายภาพนั้นเนื่องจากแรงงานมีรายได้มากขึ้นที่นำไปใช้ในการซื้ออาหารที่มีประโยชน์และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตนเองและครอบครัว ทำให้แรงงานมีกำลังในการทำงานและมีสุขภาพที่ดี ซึ่งจะช่วยลดอุบัติเหตุจากการทำงานและอัตราการขาดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยน้อยลง ซึ่งผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นจากกรณีนี้จะเป็นจริงในกรณีของประเทศยากจนหรือประเทศกำลังพัฒนา มากกว่าจะเกิดกับประเทศอุตสาหกรรม ทางด้านจิตใจเมื่อแรงงานได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน

เพิ่มขึ้นย่อมมีกำลังใจในการทำงาน อัตราการขาดงานและข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในเรื่องค่าจ้างตลอดจนการนัดหยุดงานลดลงทำให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาที่เริ่มมีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม แรงงานส่วนมากเป็นแรงงานอพยพมาจากชนบทหรือภาคการเกษตร การที่ค่าจ้างสูงขึ้นทำให้อัตราการลาออกของแรงงานเมื่อถึงฤดูเพาะปลูกน้อยลงเป็นการช่วยลดต้นทุนของหน่วยธุรกิจในการรับสมัครงานและการฝึกอบรมแรงงานใหม่และเป็นการสร้างกำลังแรงงานภาคอุตสาหกรรมที่ถาวรขึ้นซึ่งแรงงานกลุ่มนี้ย่อมมีประสิทธิภาพมากกว่าแรงงานอพยพตามฤดูกาล¹⁰

4) ผลกระทบต่อการกระจายรายได้

การประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น จากการที่แรงงานได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมจากนายจ้าง อย่างไรก็ตาม ถ้าการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำมีผลให้การจ้างงานลดลงจะทำให้แรงงานส่วนหนึ่งตกงานช่องว่างการกระจายรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นระหว่างแรงงานที่มีรายได้เพิ่มขึ้นการได้รับค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้นกับแรงงานที่ไม่มีรายได้เพราะตกงาน

การเพิ่มราคาสินค้าของหน่วยธุรกิจตามการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำก็มีผลต่อการกระจายรายได้ด้วยเช่นกัน โดยผลกระทบต่อการกระจายรายได้จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าที่ขึ้นราคา ถ้าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยผู้บริโภคที่มีรายได้สูงย่อมได้รับผลกระทบมากกว่าแรงงานซึ่งถือว่าเป็นผู้มีรายได้น้อยดังนั้นการกระจายรายได้จะดีขึ้น¹¹

3.3 ทฤษฎีผลผลิตภาพเพิ่ม (Marginal Productivity Theory)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่าอะไรเป็นปัจจัยกำหนดจำนวนการจ้างงานของนายจ้าง โดยมีสมมติฐานสำคัญว่า

- 1) ตลาดแรงงานและตลาดสินค้าเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์
- 2) ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รวมถึงปัจจัยทุนและเทคโนโลยีการผลิตคงที่
- 3) แรงงานไม่มีความแตกต่างในคุณภาพและอาชีพ

¹⁰ International Labor Organization, Minimum Wage Fixing and Economic Development, pp.25-43.

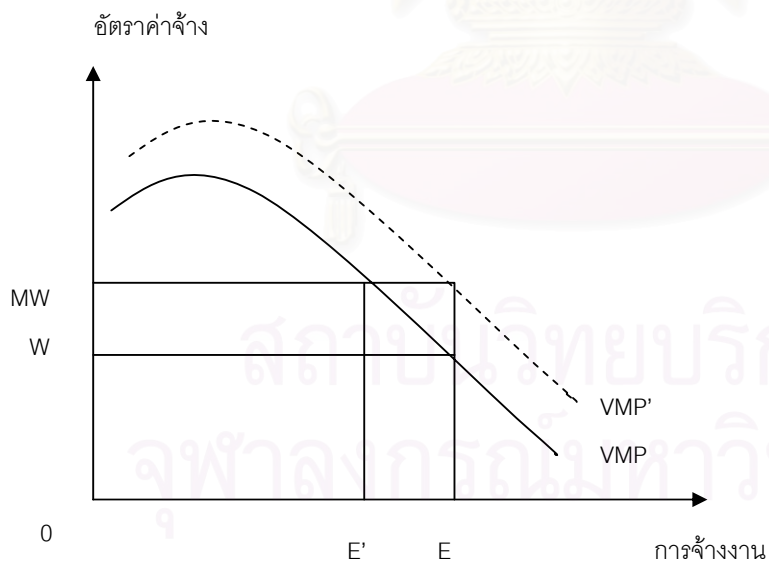
¹¹ ibid., pp. 55-56.

จากทฤษฎีอธิบายว่า นายจ้างจะจ้างแรงงานจำนวนเท่าใดนั้นนายจ้างจะทำการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจ้างแรงงานเพิ่ม 1 คน (Marginal Revenue :MR) กับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น 1 คน (Marginal Cost : MC) รายได้ที่เพิ่มขึ้นคำนวณจากจำนวนผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงาน(Marginal Product of Labor :MPL)คูณด้วยราคาตลาดของผลผลิตนั้น (P) เรียกว่ามูลค่าเพิ่มหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (Value of the Marginal Product of Labor : VMP) ส่วนค่าจ้างที่ต้องจ่ายให้แรงงานที่จ้างเพิ่มนั้น ซึ่งในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ค่าใช้จ่ายจำนวนนี้เท่ากับอัตราค่าจ้างของแรงงานพอดี ดังนั้นนายจ้างจะจ้างคนงานเพิ่มขึ้นตราบใดที่มูลค่าเพิ่มหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (VMP) ยังสูงกว่าค่าจ้าง (W) และนายจ้างจะจ้างคนงานเพิ่มเรื่อยๆ จนกระทั่ง มูลค่าเพิ่มหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (VMP) เท่ากับค่าจ้าง (W) ซึ่งเป็นเงื่อนไขดุลยภาพของตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสมบูรณ์

เขียนได้ว่า
$$VMP = MPL * P = W$$

ดุลยภาพนี้ได้แสดงในรูป 3.2

แผนภาพ 3.2 การกำหนดระดับการจ้างงาน

จากแผนภาพ 3.2 เส้น VMP มีความชันเป็นลบ เพราะจากสมมติฐานข้อที่ 2 ว่ามีเทคโนโลยีในการผลิตภายใต้ปัจจัยทุนคงที่ ดังนั้นผลผลิตหน่วยสุดท้ายจะลดลงเมื่อมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปตามกฎแห่งการลดน้อยถอยลง ดุลยภาพการจ้างงานอยู่ที่ $VMP = W$ ปริมาณการจ้างงานเท่ากับ OE ต่อมาเมื่อเกิดสภาพขาดดุลยภาพ เช่น กรณีที่ 1 สมมติให้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นจากการประกาศใช้ค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ MW จะทำให้ ณ ระดับการจ้างงานเดิม นายจ้างจะมีรายรับจากแรงงาน 1 คน (VMP) น้อยกว่าต้นทุนจากการจ้างแรงงาน 1 คน (MW) นายจ้างจะปรับตัวโดยการลดการจ้างงานลง ดุลยภาพใหม่อยู่ที่ $VMP = MW$ การจ้างงานลดลงจาก OE เป็น OE' กรณีที่ 2 ถ้าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำทำให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น โดยทำให้เส้น VMP shift เป็นเส้น VMP' จะทำให้ดุลยภาพใหม่อยู่ที่ $VMP' = MW'$ โดยระดับการจ้างงานไม่เปลี่ยนแปลงเท่ากับ OE ดังนั้น การปรับเพิ่มของค่าจ้างขั้นต่ำจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานถ้ามีการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงานในอัตราที่เท่ากัน หรืออีกนัยหนึ่งถ้าการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานแล้ว การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำดังกล่าวก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

3.4 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำประกอบด้วยงานศึกษาของต่างประเทศ และงานศึกษาของประเทศไทย โดยงานศึกษาในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการทำงาน แบ่งออกเป็นงานศึกษาในประเทศพัฒนาแล้ว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ส่วนงานศึกษาในประเทศไทยประกอบด้วยงานศึกษาถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำและงานศึกษาถึงผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำ รายละเอียดของงานศึกษามีดังต่อไปนี้

งานศึกษาต่างประเทศ

งานศึกษาต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการทำงาน โดยเฉพาะงานศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้มีการศึกษาในประเด็นนี้มาช้านานแล้ว เนื่องจากสหรัฐเป็นประเทศแรกๆ ที่มีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ Chales Brown, et al.¹² ได้ทำการรวบรวมงานศึกษาผลกระทบต่อค่าจ้างขั้นต่ำต่อการทำงานและการว่างงานในสหรัฐอเมริกาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2524 ไว้ได้อย่างน่าสนใจ Brown ได้แบ่ง

¹² Chales Brown , Curtis Gilroy and Andrew Kohen, "The effect of the minimum wage on employment and unemployment," *Journal of Economic Literatre* 20 (June 1982): 487-528.

ประเภทของงานศึกษาออกได้ตามประเภทของข้อมูลที่ใช้ ได้แก่งานศึกษาที่ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งมีเป็นจำนวนมากและงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า โดยงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาจะแบ่งผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานหรือการว่างงานออกตามลักษณะของแรงงานได้แก่ อายุ เพศ และสีผิว ส่วนงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางจะแบ่งข้อมูลตามภูมิภาค ทำการศึกษาผลกระทบโดยแบ่งตามพื้นที่เช่นเขตชนบทและเมือง และแบ่งตามลักษณะของแรงงานได้แก่ อายุ เพศ และสีผิว สำหรับวิธีการศึกษาการประมาณผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน หรือการว่างงาน สามารถสรุปรูปแบบสมการที่งานศึกษาส่วนใหญ่ใช้ได้ดังนี้

$$Y = f(MW, D, X_1, \dots, X_n)$$

Y คือตัวแปรตาม ได้แก่การจ้างงาน หรือการว่างงาน งานศึกษาในช่วงแรกๆ จะใช้การว่างงานเป็นตัวแปรตาม โดยใช้สัดส่วนจำนวนการว่างงานต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแปรแทนสำหรับงานในช่วงหลังส่วนมาก ใช้การจ้างงานเป็นตัวแปรตาม โดยส่วนใหญ่ใช้สัดส่วนจำนวนการจ้างงานต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแปรแทนในสมการ โดยเหตุผลที่การศึกษาช่วงหลังเลือกศึกษาผลต่อการจ้างงานแทนผลต่อการว่างงานนั้นเนื่องจากการวัดผลกระทบต่อการว่างงานไม่มีความแน่นอน กล่าวคือสมมติว่าเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจะทำให้มีการลดการจ้างงานลง 10 คน หรือผลกระทบต่อการจ้างงานเท่ากับ 10 คน ถ้าส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนี้ไม่ทำการหางานใหม่หรือคือออกจากการทำงานที่กำลังแรงงานซึ่งจะทำให้ผลกระทบต่อการว่างงานที่วัดได้จะน้อยกว่า 10 คน แต่ถ้าค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้นจูงใจให้คนที่เคยอยู่นอกกำลังแรงงานเริ่มหางานทำ หรือเข้าสู่กำลังแรงงาน จะทำให้ผลกระทบต่อการว่างงานที่วัดได้มากกว่า 10 คน

MW คือ ค่าจ้างขั้นต่ำ เนื่องจากในสหรัฐอเมริกามีค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐบาลกลาง (Federal Minimum Wage) และค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐ (State Minimum Wage) โดยรัฐต่างๆ สามารถกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำใช้ในรัฐของตนเองได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกลางกำหนด ดังนั้นในงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีตัวแปรตามได้แก่การจ้างงานที่เป็นตัวแปรรวมทั้งประเทศไม่ได้แยกตามรัฐ จึงใช้ค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐบาลกลางเป็นตัวแทน ซึ่งอยู่ในรูปของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง หรือสัดส่วนค่าจ้างขั้นต่ำต่อค่าจ้างเฉลี่ยหรือค่าดัชนีของ Kaitz¹³ ซึ่งถูกใช้มากที่สุดเพราะเป็นค่าดัชนีที่วัดทั้งระดับของค่าจ้างขั้นต่ำ

¹³ ค่าจ้างขั้นต่ำตามค่าดัชนีของ Kaitz คำนวณจาก $\sum (E_i / E_t) [(MW_i / AHE_i)(C_i) + (MW_i^* / AHE_i)(C_i^*)]$ โดย E = การจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรม MW = ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน AHE = ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงานที่ไม่ใช่ระดับผู้บริหาร C = สัดส่วนของแรงงานที่ไม่ใช่ระดับผู้บริหารที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ MW* = ค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับแรงงานกลุ่มที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำที่ขยายขอบเขตเพิ่ม C* = สัดส่วนของแรงงาน^{16 (ต่อ)} ที่ไม่ใช่ระดับผู้บริหารที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำที่ขยายขอบเขตเพิ่ม i = สาขาอุตสาหกรรม t = อุตสาหกรรมรวม

เปรียบเทียบกับค่าจ้างที่ถูกกำหนดโดยกลไกตลาดและขอบเขตการคุ้มครองของค่าจ้างขั้นต่ำไว้ในตัวแปรตัวเดียว สำหรับงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง การจ้างงาน หรือการว่างงานซึ่งเป็นตัวแปรตามได้แบ่งออกตามภูมิภาคหรือรัฐ ดังนั้นจึงใช้ค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐ หรือใช้สัดส่วนของค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐบาลกลางต่อค่าจ้างเฉลี่ยของแต่ละรัฐเป็นตัวแปรแทน

D คือตัวแปรด้านอุปสงค์หรือวัฏจักรเศรษฐกิจเพื่อวัดระดับกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ปรากฏอยู่ในงานศึกษาทุกงาน แต่มีตัวแปรแทนที่ใช้วัดที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การว่างงานของแรงงานผู้ใหญ่ การว่างงานของแรงงานชาย ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) เป็นต้น

X_1, \dots, X_n คือตัวแปรควบคุมด้านอุปทานแรงงานต่างๆ ได้แก่ แนวโน้มตามเวลา (Time Trend) อัตราการเข้ารับการศึกษ อัตราการเข้าเป็นทหาร และจำนวนประชากร เป็นต้น

ผลการศึกษสำหรับงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาส่วนใหญ่ให้ผลที่สอดคล้องกัน โดยพบว่าการจ้างงานในทุกกลุ่มอายุ เพศ และสีผิวจะลดลงเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้น โดยแรงงานวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 16 - 17 ปีจะได้รับผลกระทบมากกว่าแรงงานวัยรุ่นที่มีอายุ 17 ปีขึ้นไปและแรงงานผู้ใหญ่ ส่วนแรงงานหญิงจะได้รับผลกระทบมากกว่าแรงงานชาย และแรงงานผิวดำจะได้รับผลกระทบมากกว่าแรงงานผิวขาว

เฉพาะผลต่อการจ้างงานแรงงานวัยรุ่นอายุ 16 - 17 ปี งานศึกษาหลายงานได้ให้ผลสอดคล้องกันโดยสรุปได้ว่าการเพิ่มของค่าจ้างขั้นต่ำร้อยละ 10 จะทำให้การจ้างงานกลุ่มดังกล่าวลดลงร้อยละ 1 - 3 ส่วนผลการศึกษางานศึกษาที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางนั้น เนื่องจากงานศึกษามีจำนวนไม่มากนักจึงสามารถสรุปได้เพียงว่าค่าจ้างขั้นต่ำมีความสัมพันธ์กับการจ้างงานในทิศทางตรงข้าม

ต่อมา David Neumark and William Wascher¹⁴ ซึ่งได้ทำการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานในสหรัฐอเมริกาเช่นกัน แต่ได้ใช้ข้อมูล panel ในการวิเคราะห์แทนการใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา หรือข้อมูลภาคตัดขวางอย่างเดียวดังที่งานศึกษาก่อนหน้านั้นใช้ โดย Neumark and Wascher ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาและข้อมูล

¹⁴ David Neumark and William Wascher, "Employment effects of minimum and subminimum wages: panel data on state minimum wage laws," *Industrial and Labor Relations Review* 46 (October 1992): 55-81.

ภาคตัดขวางไว้ว่า สำหรับงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาซึ่งใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐบาลกลางเป็นตัวแปรแทนค่าจ้างขั้นต่ำจะให้ผลการประมาณการที่คลาดเคลื่อนเพราะตั้งแต่หลังทศวรรษที่ 80 มีมีรัฐจำนวน 20 เปอร์เซนต์ของรัฐทั้งหมดที่มีค่าจ้างขั้นต่ำสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐบาลกลาง ดังนั้นการใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐเป็นตัวแปรแทนในการวัดผลค่าจ้างขั้นต่ำน่าจะให้ผลการประมาณการที่น่าเชื่อถือกว่า ส่วนงานศึกษาที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในการวิเคราะห์นั้นได้ใช้สัดส่วนระหว่างอัตราค่าจ้างของรัฐบาลกลางต่อค่าจ้างเฉลี่ยของแต่ละรัฐเป็นตัวแปรแทน ทำให้ความแตกต่างของสัดส่วนดังกล่าวระหว่างรัฐต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากระดับค่าจ้างเฉลี่ยของแต่ละรัฐ ทำให้ผลการประมาณการเป็นการวัดผลของค่าจ้างเฉลี่ยต่อการจ้างงานมากกว่าจะเป็นการวัดผลของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานอย่างที่ควรจะเป็น สมการที่ Neumark and Wascher ใช้ในการประมาณผลกระทบเป็นดังนี้

$$E_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 MW_{it} + X_{it}\beta + Y_{it}\gamma + S_{it}\delta + \varepsilon_{it}$$

E_{it} คือการจ้างงานได้แบ่งแรงงานออกเป็นสองช่วงอายุ ได้แก่ แรงงานวัยรุ่นอายุระหว่าง 16 – 19 ปี และแรงงานผู้ใหญ่อายุระหว่าง 16-24 ปี MW_{it} คืออัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแต่ละรัฐ X_{it} คืออัตราการเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน S_{it} คือตัวแปรหุ่นแทนสภาพเศรษฐกิจของแต่ละรัฐ (State Effects) Y_{it} คือตัวแปรหุ่นแทนวัฏจักรเศรษฐกิจ (Year Effects) การประมาณสมการนี้ ข้อมูลรายปีช่วงปี พ.ศ. 2516 – 2532 ใน 50 รัฐ ผลการศึกษาพบว่าค่าจ้างงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าจ้างขั้นต่ำ กล่าวคือถ้าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จะทำให้การจ้างงานแรงงานวัยรุ่น (16 – 19ปี) ลดลงร้อยละ 1 – 2 และทำให้การจ้างงานแรงงานผู้ใหญ่ (16 – 24 ปี) ลดลงร้อยละ 1.5 – 2 ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาอนุกรมเวลาที่รวบรวมโดย Brown et al. นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าอัตราการเข้ารับการศึกษาน (X_{it}) เป็นตัวแปรที่สำคัญในการประมาณผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำในกลุ่มแรงงานวัยรุ่น อัตราการเข้ารับการศึกษานจะแสดงถึงต้นทุนของการอยู่ในโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์ผกผันกับค่าจ้างขั้นต่ำ กล่าวคือ เมื่อค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้น แรงงานวัยรุ่นจะพบว่าโอกาสที่จะได้งานทำขณะที่เรียนอยู่เป็นไปได้ยาก ดังนั้นแรงงานวัยรุ่นจะออกจากโรงเรียนมาทำงานทำอย่างเดียว

งานศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาได้แก่ Alida Freeman ศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานของ บัวโต ริโก Linda Bell ทำการเปรียบเทียบผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานระหว่างสองประเทศได้แก่ประเทศโคลัมเบียและเม็กซิโก และ Martin Rama ศึกษาผลของค่าจ้างขั้นต่ำต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจในประเทศอินโดนีเซีย

Alida Freeman¹⁵ เลือกทำการศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำใน ปัวโต ริโก ในช่วงปี พ.ศ. 2517 – 2526 เพราะเป็นช่วงที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเท่าตัวจาก 1.68 เป็น 3.35 ดอลลาร์สหรัฐต่อชั่วโมง จากการศึกษพบว่ากฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำมีอิทธิพลต่อการกระจายรายได้และค่าจ้างใน ปัวโต ริโก เป็นอย่างมาก มีการกระจุกตัวของการกระจายรายได้อยู่ที่ระดับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ประกาศใช้ โดยร้อยละ 44 ของแรงงานทั้งหมดได้รับค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำ สำหรับการศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำของผลกระทบของการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำต่อระดับการจ้างงาน Freeman ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนตามลักษณะของข้อมูล โดยส่วนแรกเป็นการศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำโดยรวมทั้งประเทศ ได้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 – 2527 มีสมการที่ใช้ในการประมาณผลกระทบเช่นเดียวกับงานศึกษาที่รวบรวมโดย Chales Brown, et al ส่วนที่สองใช้ข้อมูล Pooled Cross-section Time series รายอุตสาหกรรมจำนวน 37 อุตสาหกรรม ระหว่างปี พ.ศ.2499-2530 มีลักษณะของสมการคล้าย Neumark and Wascher คือใส่ตัวแปรหุ่นแทนปีและอุตสาหกรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานะเศรษฐกิจปีต่างๆ และขนาดของการจ้างงานในแต่ละอุตสาหกรรม การศึกษาทั้งสองส่วนให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน คือ พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างระดับค่าจ้างขั้นต่ำกับระดับการจ้างงาน Freeman ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยได้แบ่งช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเป็น 2 ช่วงคือปี พ.ศ.2499-2516 และ ปี พ.ศ. 2517 –2530 ซึ่งช่วงหลังปี พ.ศ. 2517 เป็นช่วงที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นอย่างมากเพื่อไล่ตามค่าจ้างขั้นต่ำของสหรัฐอเมริกาให้ทัน พบว่าความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำและการจ้างงานปรากฏในช่วงหลังเท่านั้น จึงสรุปได้ว่าผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมากเท่านั้น

Linda Bell¹⁶ ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำระหว่างประเทศกำลังพัฒนา 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศโคลัมเบียและเม็กซิโก โดยในช่วงทศวรรษที่ 80 ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงของประเทศโคลัมเบียเพิ่มขึ้นร้อยละ 45 ส่วนของเม็กซิโกลดลงร้อยละ 45 Bell ได้ทำการศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำต่อค่าจ้างเฉลี่ยและการจ้างงานในทั้งสองประเทศ การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามประเภทของข้อมูล ส่วนแรกเป็นการศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำโดยรวมโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515-2533 สำหรับประเทศเม็กซิโก และปี พ.ศ.2505-2533 สำหรับโคลัมเบีย และ ส่วนที่สองทำการประมาณสมการอุปสงค์โดยใช้ข้อมูล Panel data ซึ่งเป็น

¹⁵ Alida C. Freeman and Richard B. Freeman ,“Minimum Wage in Puerto Rico: Textbook Case of a Wage Floor?,” NBER Working paper series no 3759.

¹⁶ Linda A. Bell, “The Impact of Minimum Wages in Mexico and Colombia,” *Journal of Labor Economics* 15 (1997): S102 – S135.

ข้อมูลจากโรงงานขนาดใหญ่ ทำให้สามารถแยกแรงงานไร้ฝีมือซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลโดยตรงออกจากแรงงานกลุ่มอื่น โดยได้แบ่งแรงงานเป็นแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานกึ่งฝีมือ และแรงงานฝีมือ การศึกษาทั้งสองส่วนให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน คือ ในประเทศโคลัมเบีย พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับค่าจ้างเฉลี่ย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับการจ้างงานมีทิศทางตรงกันข้าม สำหรับในประเทศเม็กซิโกไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับค่าจ้างเฉลี่ย และระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับการจ้างงาน Bell ให้เหตุผลที่ไม่พบความสัมพันธ์ในประเทศเม็กซิโกว่ามีสาเหตุมาจากระดับของค่าจ้างขั้นต่ำในเม็กซิโกที่ต่ำมาก โดยค่าจ้างขั้นต่ำในเม็กซิโกคิดเป็นร้อยละ 13 ของค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงานไร้ฝีมือซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับโคลัมเบียมีสัดส่วนดังกล่าวถึงร้อยละ 53

Martin Rama¹⁷ ศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้แก่ ค่าจ้าง การจ้างงานและการลงทุนของประเทศอินโดนีเซีย ใช้ข้อมูล Panel เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา รายปีร่วมกับข้อมูลภาคตัดขวางรายจังหวัดจำนวน 27 จังหวัด สมการที่ใช้ในการประมาณการตัดแปลงจากการศึกษาของ Neumark and Wascher โดย

$$Z_{it} = f(MW) + Y_t + P_i + \epsilon_{it}$$

Z คือผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับค่าจ้าง การจ้างงาน การลงทุน MW คือค่าจ้างขั้นต่ำ Y คือตัวแปรหุ่นแทนนโยบายมหภาค สภาวะการลงทุนของประเทศในปีต่างๆ P คือตัวแปรหุ่นแทนระดับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละจังหวัด

ผลการศึกษาพบว่าถ้าค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเท่าตัว จะทำให้ค่าจ้างเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และการจ้างงานโดยรวมลดลงร้อยละ 2 เมื่อทำการศึกษาโดยแบ่งตามขนาดของโรงงานพบว่า การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำทำให้เกิดการลดลงของการจ้างงานในโรงงานขนาดเล็ก ส่วนโรงงานขนาดใหญ่พบว่า การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะโรงงานขนาดใหญ่มีลักษณะเป็นผู้ซื้อผูกขาด (Monopsony) ส่วนผลกระทบต่อการลงทุนพบว่า การลงทุนโดยรวมลดลง 4 ถึง 6 เปอร์เซ็นต์ จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำจะก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาวในรูปของการลงทุนที่ลดลง การจ้างงานลดลง เฉพาะกรณีโรงงานขนาดเล็ก ส่วนในระยะสั้นลูกจ้างในโรงงานขนาดใหญ่และขนาดเล็กที่ยังมีงานทำจะได้รับประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของค่าจ้าง

¹⁷ Martin Rama, "The Consequence of Doubling the Minimum Wage: The Case of Indonesia," (Washington D.C. :The World Bank, n.d.) (Mimeographed).

3.4.2 งานศึกษาในประเทศไทย

งานศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ด้วยการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ได้แก่งานศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สังคิต พิริยะรังสรรค์และกิตติ ลิ้มสกุล และชุตีพงษ์ บุญศรีประชา และงานศึกษาถึงผลกระทบของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม และการจ้างงาน ได้แก่งานของสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง วิโรจน์ เจียรพัทธ นารักษ์ และ Vichai Thosuwonchinda

สำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร¹⁸ ทำการประเมินเส้นความยากจนปี พ.ศ. 2537 และ ปี พ.ศ. 2538 และคำนวณอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี พ.ศ. 2539 โดยมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำโดยคำนึงถึงความจำเป็นของคนงานและครอบครัวเป็นสำคัญ โดยการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของปี พ.ศ. 2539 ทำได้โดยใช้ค่าเส้นความยากจนปี พ.ศ. 2539 เป็นฐานสำหรับการประเมินค่าเส้นความยากจนทำได้โดยการคำนวณการค่าใช้จ่ายที่จำเป็นพื้นฐานเพื่อการยังชีพทั้งที่เป็นอาหารและมีใช่อาหารต่อคนต่อวัน การคำนวณค่าใช้จ่ายด้านอาหารทำได้โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยของระดับสารอาหารประจำวันที่ร่างกายควรได้รับของประชากรในเพศและวัยต่างๆ ต่อวัน แล้วนำมาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการซื้ออาหารดังกล่าว ส่วนค่าใช้จ่ายในหมวดมิใช่อาหาร ได้แก่ที่อยู่อาศัย ค่ารักษาพยาบาล รายจ่ายส่วนบุคคล ค่ายานพาหนะและสื่อสาร ค่าการศึกษา บันเทิง และการอ่าน ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

จากการศึกษาได้ค่าเส้นความยากจนสำหรับใช้ในการคำนวณค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 40.83 บาทต่อวันต่อคน แล้วนำมาคูณด้วยอัตราการพึ่งพิง หรือก็คือสัดส่วนประชากรทั้งประเทศต่อผู้มีงานทำ เท่ากับ 3.068 คน จะได้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยทั้งประเทศปี พ.ศ. 2539 มีค่าเท่ากับ 125 บาทต่อวัน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกรุงเทพมหานครเท่ากับ 153 บาทต่อวัน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของเขตเมืองเท่ากับ 133 บาทต่อวัน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของเขตชนบทเท่ากับ 122 บาทต่อวัน

เมื่อนำผลการศึกษาของสำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรมาเปรียบเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำที่คณะกรรมการค่าจ้างเป็นผู้กำหนดและประกาศใช้ในวันที่ 12 กันยายน ปี พ.ศ. 2539 แล้วพบว่า มีระดับที่ใกล้เคียงกันโดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่คณะกรรมการเป็นผู้กำหนด มี

¹⁸ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, “การประเมินเส้นความยากจนของประชากรไทย และการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ,” เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 3/2539 (2539).

ค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยทั่วประเทศเท่ากับ 123.68 บาทต่อวัน ค่าจ้างขั้นต่ำของกรุงเทพเท่ากับ 157 บาทต่อวัน¹⁹

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และกิตติ ลิ้มสกุล²⁰ ทำการศึกษาเรื่องการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537 โดยมีแนวคิดในการกำหนดค่าจ้างว่าต้องคำนึงถึงเหตุผลทางด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวม ด้านเศรษฐกิจของนายจ้าง และด้านความจำเป็นในการใช้จ่ายขั้นต่ำของลูกจ้างไร้ฝีมือ การกำหนดค่าจ้างโดยพิจารณาเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจโดยรวม ได้แก่ การพิจารณาจากด้านอุปสงค์ อุปทาน เงินเฟ้อ อัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงินและผลิตภาพแรงงาน ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติรายปีทำการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2518-2535 ผลการศึกษาเสนอว่าเมื่อคำนึงถึงเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมแล้วค่าจ้างขั้นต่ำทั่วประเทศควรเพิ่มขึ้น 8.62 บาทต่อวันจากปี 2536 ดังนั้นค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537 ควรกำหนดให้เท่ากับ 133.60 บาทต่อวัน ส่วนการกำหนดค่าจ้างโดยพิจารณาเหตุผลทางด้านความจำเป็นของลูกจ้างได้ทำการศึกษาการใช้จ่ายของลูกจ้างโดยใช้วิธีการสำรวจภาคสนามใน 4 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมทอผ้าและสิ่งทอ เหล็กและโลหะไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมีและปิโตรเคมี มีขนาดตัวอย่าง 910 ตัวอย่าง พบว่าค่าใช้จ่ายขั้นต่ำสุดที่ลูกจ้างจะสามารถดำรงชีพอยู่ได้เท่ากับ 141.27 บาทต่อวัน ดังนั้นจึงเสนอให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2537 โดยค่อยๆ ปรับเพิ่มในสองครั้งครั้งแรกในเดือนเมษายนครั้งที่สองในช่วงกลางปีเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินเฟ้อ นอกจากนี้การศึกษายังได้เสนอแนวทางในการปรับค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับแรงงานไร้ฝีมือที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้ได้รับค่าจ้างแรกเข้าทำงานเท่ากับระดับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพพื้นฐาน ส่วนลูกจ้างที่มีอายุงานมากกว่าหนึ่งปีให้ปรับเพิ่มโดยคำนวณจากผลิตภาพแรงงานและผลกำไรของธุรกิจ และในอนาคตควรมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำโดยพิจารณาเป็นรายภาคอุตสาหกรรม

ชุตินพงศ์ บุญศรีประชา²¹ ทำการศึกษาเรื่องความสอดคล้องของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำกับสภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ขอบเขตของการศึกษาได้แบ่งเขตที่ทำการศึกษิตตามภูมิภาคได้แก่ กรุงเทพฯ ปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

¹⁹ จากตาราง 2.3 หน้า 18 และ 2.2 หน้า 16 ตามลำดับ

²⁰ สังคีต พิริยะรังสรรค์ และกิตติ ลิ้มสกุล, “รายงานการวิจัยเรื่องการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537 : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมทอผ้าและสิ่งทอ เหล็กและโลหะ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมี และปิโตรเคมี” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537 เสนอที่โรงแรมบางกอกพาเลซ วันที่ 30 มกราคม 2537.

²¹ ชุตินพงศ์ บุญศรีประชา, “ความสอดคล้องของการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำกับสภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539).

วิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีพรรณาร่วมกับการใช้กราฟและตารางประกอบ ส่วนที่สองเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การหาสหสัมพันธ์อย่างง่ายและสมการถดถอยศึกษาความสัมพันธ์ของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้แก่ดัชนีราคาผู้บริโภค การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ผลผลิตภาพแรงงาน และค่าจ้างตลาด โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีระหว่างปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ.2537 ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคมากที่สุด รองลงมาคือค่าจ้างตลาด แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและผลผลิตภาพแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาปรับค่าจ้างขั้นต่ำของคณะกรรมการค่าจ้างมักใช้ข้อมูลอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจในแต่ละภาค ส่วนข้อมูลผลผลิตภาพแรงงานเป็นข้อมูลที่หาได้ยาก การศึกษานี้ได้เสนอแนวทางในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำว่า ควรมีการนำเอาตัวแปรทางเศรษฐกิจเป็นรายภาคมาพิจารณา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภาวะเศรษฐกิจทั้ง 4 ตัวในแต่ละภาค และควรชะลอการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องจากที่ผ่านมาภาคดังกล่าวมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าของการเจริญเติบโตเฉลี่ยทั่วประเทศ ส่วนค่าจ้างขั้นต่ำในกรุงเทพมหานครควรปรับเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าท้องที่อื่น ทั้งนี้เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดัชนีราคาผู้บริโภค และผลผลิตภาพแรงงานมีอัตราเพิ่มสูงกว่าภาคอื่น

สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง²² ทำการศึกษาผลกระทบจากการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในปี พ.ศ. 2533 ทำการสำรวจโดยใช้วิธีสัมภาษณ์นายจ้างและลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมเฉพาะที่เป็นโรงงานขนาดกลางและเล็กจำนวน 1,200 โรงงาน ใน 34 จังหวัดทั่วประเทศที่มีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แตกต่างกัน 4 อัตรา การศึกษาพบว่าเมื่อบังคับใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2533 พบว่ามีสถานประกอบการที่ทำการปรับค่าจ้างทันทีในรูปของการปรับค่าจ้างประจำปีและการปรับให้เท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 86.8 ของสถานประกอบการทั้งหมด ส่วนจังหวัดที่มีสถานประกอบการที่จ่ายค่าจ้างน้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดมีมากที่สุดในจังหวัดระนอง และพังงาเท่ากับร้อยละ 63.3 ของสถานประกอบการทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดใน 2 จังหวัดดังกล่าวสูงไปและมีการเสนอให้ชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดทั้งสองในปีต่อมา สำหรับผลต่อต้นทุนการผลิตพบว่าสถานประกอบการร้อยละ 45 มีต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งนายจ้างมีวิธีปรับตัวต่อต้นทุนแรงงานที่เพิ่มขึ้นด้วยวิธีที่แตกต่างกันโดยร้อยละ 22 ทำการลดรายจ่ายอื่นๆ ที่ไม่จำเป็น ร้อยละ 27.3 เลิกจ้างแรงงานบางส่วน ร้อยละ 16.2 ทำการเพิ่มราคา

²²กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง, ผลกระทบจากการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี 2533 (กรุงเทพมหานคร: 2534).

สินค้า มีบางส่วนชะลอการลงทุน อย่างไรก็ตามต้นทุนแรงงานที่เพิ่มขึ้นไม่มีผลต่อสวัสดิการของลูกจ้าง นอกจากนี้ยังพบว่าการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพจึงเสนอแนะให้มีความเข้มงวดในการตรวจแรงงานเพิ่ม

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการศึกษานี้ทำการสำรวจเฉพาะสถานประกอบการขนาดกลางและเล็กซึ่งโรงงานกลุ่มนี้มีแนวโน้มจ่ายค่าจ้างน้อยกว่าโรงงานขนาดใหญ่อยู่แล้ว ทำให้สถิติการละเมิดกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำมีมากกว่าโรงงานขนาดใหญ่ ดังนั้นถ้าทำการศึกษาครอบคลุมทุกขนาดโรงงานแล้วอัตราการละเมิดกฎหมายน่าจะน้อยกว่านี้

Vichai Thosuwonchinda²³ ทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำและสภาพแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยทำการศึกษาลงหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำแล้ว 2 ปี ได้ใช้วิธีวิจัยเอกสารประกอบกับวิธีออกแบบสอบถามไปยังบริษัทจำนวน 6 บริษัท ผลการศึกษาพบว่าเมื่อมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำลูกจ้างที่เคยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำได้รับการปรับค่าจ้างให้เท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำทันที ส่วนลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำอยู่แล้วจะได้รับการปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้นแต่จะเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำ ทำให้โครงสร้างค่าจ้างมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ช่องว่างค่าจ้างของลูกจ้างที่มีทักษะต่างกันแคบลง สำหรับผลต่อต้นทุนการผลิตพบว่าต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1-2 เท่านั้นทำให้ไม่มีผลต่อราคาสินค้า และการจ้างงาน การศึกษาบทบาทของสภาพแรงงานพบว่าสภาพแรงงานให้ความสำคัญกับระดับค่าจ้างและสวัสดิการมากกว่าผลที่จะมีต่อการจ้างงาน ดังนั้นถ้าค่าจ้างขั้นต่ำหรือค่าจ้างเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาก จะมีแนวโน้มที่นายจ้างจะลดคนงานและปรับโครงสร้างการผลิตไปใช้เครื่องจักรเพิ่มขึ้นทดแทนแรงงานที่มีราคาสูงขึ้น

วิโรจน์ เจียรพัทธ์²⁴ ทำการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะการว่างงานของแรงงานหญิงทำการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาแบบวิธีวิจัยเอกสารและวิธีเศรษฐศาสตร์มิติ ผลการศึกษาจากวิธีวิจัยเอกสารพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำค่อนข้างไร้ประสิทธิภาพเนื่องจากระดับค่าจ้างเฉลี่ยโดยทั่วไปยังสูงกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดและมีการฝ่าฝืนกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำในกิจการขนาดเล็ก ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ของอัตราการว่างงานของแรงงานหญิงไร้ฝีมือกับค่าจ้างขั้นต่ำ โดยกำหนดให้อัตราว่างงานของแรงงานหญิงไร้ฝีมือขึ้นอยู่กับ

²³ Vichai Thosuwonchinda, "The Economic Impact of The Minimum Wage and Trade Union in the Textile Industry" (Master's thesis, Faculty of economic, Thammasat university, 1975).

²⁴ วิโรจน์ เจียรพัทธ์, "ผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะการว่างงานของแรงงานหญิง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524).

ระดับค่าจ้างขั้นต่ำ อัตราการจ้างงานทั้งหมดในภาคเอกชนซึ่งเป็นตัวแทนผลกระทบจากวัฏจักรเศรษฐกิจ และอัตราว่างงานของแรงงานชายไร้ฝีมือซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอื่นๆ ในตลาดแรงงานไร้ฝีมือ การประมาณค่าได้ใช้วิธี Generalized Least Squares (GLS) โดยใช้ข้อมูลลักษณะ Pooled data ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางรายภูมิภาค 5 ภาคทั่วประเทศ ร่วมกับข้อมูลอนุกรมเวลารายครึ่งปี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 ถึงปี พ.ศ.2522 ผลการศึกษาพบว่าอัตราว่างงานของแรงงานหญิงถูกกำหนดจากตัวแปรโครงสร้างอื่นภายในตลาดแรงงานโดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการว่างงานหญิง ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาวินิจฉัยเอกสารข้างต้นว่าค่าจ้างขั้นต่ำยังมีระดับต่ำกว่าค่าจ้างตลาดอยู่

จะเห็นได้ว่างานศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทยทั้ง 2 งาน เป็นการศึกษาในช่วงแรกของการบังคับใช้ค่าจ้างขั้นต่ำ ช่วงเวลาที่ทำการศึกษาลงชันมาก นอกจากนี้ช่วงปี 2516-2520 นั้นระดับค่าจ้างขั้นต่ำยังต่ำกว่าค่าจ้างตลาดอยู่²⁵ ทำให้ผลการศึกษายังไม่ชัดเจนนัก ส่วนงานศึกษาในระยะหลังได้ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของเกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำมากขึ้น ส่วนงานศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำของสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้างก็เป็นการใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ไม่สามารถประมาณผลกระทบที่แน่นอนของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานได้ ดังนั้นการศึกษานี้จะเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีเศรษฐมิติในประเด็นดังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁵ นิพนธ์ พัวพงศกร, “ค่าจ้าง เรื่องของคนจน,” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2524 เรื่องคลื่นเศรษฐกิจลูกใหม่? ปัญหาและทางรอด ในวันที่ 17-18 กุมภาพันธ์ 2524, หน้า 52.

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงแบบจำลองในการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล โดยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ ในส่วนที่สองเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาความสอดคล้องของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำกับผลผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

4.1 แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

การศึกษารูปแบบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ เป็นการศึกษาในตลาดแรงงานที่มีการแทรกแซงระดับค่าจ้างโดยรัฐบาล ได้แก่การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือจะถูกกำหนดจากปัจจัยทางด้านอุปสงค์ต่อแรงงานเท่านั้น เนื่องจากมีข้อสมมติว่า ณ ระดับค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น อุปทานแรงงานจะมีไม่จำกัด หรืออุปทานแรงงานไร้ฝีมือไม่มีบทบาทในการกำหนดการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ ดังนั้นจำนวนการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือจึงเป็นอุปสงค์ของการจ้างงาน และถูกกำหนดจากปัจจัยด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับความเป็นอุตสาหกรรมของระบบเศรษฐกิจ และระดับค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (รายละเอียดของสมมติฐานที่เกี่ยวข้องแสดงในหัวข้อ 4.1.1) สำหรับขอบเขตในการศึกษา จะศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ 4 กลุ่ม ได้แก่ แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคก่อสร้าง และแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคก่อสร้าง โดยคาดว่าระดับของผลกระทบของการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำที่มีต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมทั้งสองจะแตกต่างกัน และมีผลกระทบต่อจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศชาย และแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาความแตกต่างดังกล่าวจึงดำเนินการโดยผ่านการใช้ตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม และ ตัวแปรหุ่นแทนเพศ ในแบบจำลอง

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ
เป็นดังนี้

$$EMP_{it} = \beta_1 + \beta_2 GPP_{it} + \beta_3 SECTOR_{it} + \beta_4 MW_{it} + \beta_5 (D_SECTOR_{it} MW_{it}) + \beta_6 (D_SEX_{it} MW_{it}) + \varepsilon_{it} \quad (4.1)$$

โดย	EMP	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ (หน่วย : คน)
	GPP	ผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่ (หน่วย : บาท)
	SECTOR	สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม
	MW	ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (หน่วย : บาท)
	D_SECTOR	ตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม
	D_SEX	ตัวแปรหุ่นแทนเพศ
	ε	ค่าความคลาดเคลื่อน
	i	จังหวัด ($i = 1, \dots, 76$)
	t	ปี พ.ศ. 2537 – 2539

การประมาณการสมการ 4.1 ใช้วิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางได้แก่จังหวัด ร่วมกับข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึงปีพ.ศ. 2539

4.1.1 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาแบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือมีสมมติฐานว่าจำนวนแรงงานไร้ฝีมือถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่ (GPP) สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (SECTOR) ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (MW) ตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม ($D_SECTOR * MW$) ตัวแปรหุ่นแทนเพศ ($D_SEX * MW$) โดยมีรายละเอียดของความสัมพันธ์ของตัวแปรดังนี้

1) จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ (EMP) เป็นตัวแปรตาม แทนความต้องการแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมและเพศต่างๆ ในที่นี้ได้แก่แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคหัตถอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคหัตถอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคก่อสร้าง และแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคก่อสร้าง

การศึกษานี้กำหนดให้แรงงานไร้ฝีมือหมายถึงลูกจ้างในภาคเอกชนที่มีการศึกษาไม่เกิน ประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีสมมติฐานว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับฝีมือ แรงงานได้ดี

2) ผลิตรถจักรยานยนต์ ณ ราคาคงที่ (GPP) เป็นตัวแปรแทนความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ หรือขนาดของผลผลิตที่ผลิต หรือรายได้ โดยมีสมมติฐานว่า ผลิตรถจักรยานยนต์มี ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจ้างงานของแรงงานไร้ฝีมือ เนื่องจากอุปสงค์ต่อแรงงานเป็น อุปสงค์ต่อเนื่องจากอุปสงค์มวลรวม และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือเมื่อปัจจัย อื่นๆ คงที่ เศรษฐกิจเจริญเติบโตจะทำให้ความต้องการสินค้าบริการเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้มีการ ลงทุนผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน เมื่อเศรษฐกิจถดถอยจะทำให้ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือลดลง ดังนั้น สัมประสิทธิ์ β_4 ควรจะมี เครื่องหมายบวก

3) สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (SECTOR) ได้แก่สัดส่วนผลิตรถจักรยานยนต์ของภาคหัตถ อุตสาหกรรมหรือภาคก่อสร้างต่อผลิตรถจักรยานยนต์จังหวัด เป็นตัวแปรแทนระดับความเป็นอุตสาหกรรม ของระบบเศรษฐกิจ หรือก็คือความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมทั้งสองต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมี สมมติฐานว่าสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจ้างงานของแรงงาน ไร้ฝีมือ กล่าวคือ เมื่อปัจจัยอื่นๆ คงที่ ถ้ามีการขยายตัวของภาคหัตถอุตสาหกรรมหรือภาคก่อสร้าง มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระบบเศรษฐกิจโดยรวม ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือในฐานะเป็น ปัจจัยการผลิตในภาคหัตถอุตสาหกรรมหรือภาคก่อสร้างจะมีเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันเมื่อภาคหัตถ อุตสาหกรรมหรือภาคก่อสร้างหดตัวลงเมื่อเปรียบเทียบกับระบบเศรษฐกิจโดยรวมจะทำให้ความ ต้องการแรงงานไร้ฝีมือลดลง ดังนั้น สัมประสิทธิ์ β_2 ควรจะมีเครื่องหมายบวก

4) ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (MW) เป็นตัวแปรแทนราคาของปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือ มี สมมติฐานว่า เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ ณ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น ปริมาณเสนอขายแรงงานจะไม่จำกัด หรือกล่าวได้ว่าอุปทานแรงงานไม่มีบทบาทในการกำหนด ระดับการจ้างงาน ดังนั้นระดับการจ้างงาน จึงขึ้นอยู่กับด้านอุปสงค์ต่อแรงงาน โดยเมื่อมีการปรับ ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้น ต้นทุนแรงงานไร้ฝีมือซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตจะเพิ่มขึ้น ทำให้ ผู้ประกอบการลดการผลิตลง หรือหันไปใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่น ได้แก่ ปัจจัยทุน แรงงานฝีมือ ทดแทนแรงงานไร้ฝีมือ เนื่องจากต้นทุนแรงงานไร้ฝีมือสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนปัจจัยการ ผลิตชนิดอื่น จึงทำให้ความต้องการการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลง ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงจึงควร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ โดยเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง

เพิ่มขึ้น ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ คงที่ จะทำให้การจ้างงานของแรงงานไร้ฝีมือลดลง . ในทางกลับกัน เมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงลดลง จะทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ β_3 ควรจะมีเครื่องหมายลบ

- 5) ตัวแปรหุ่น D_SECTOR เท่ากับ 1 เมื่อเป็นภาคหัตถอุตสาหกรรม
D_SECTOR เท่ากับ 0 เมื่อไม่ใช่ภาคหัตถอุตสาหกรรม
- 6) ตัวแปรหุ่น D_SEX เท่ากับ 1 เมื่อเป็นแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง
D_SEX เท่ากับ 0 เมื่อไม่ใช่แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง

การใช้ตัวแปรหุ่น D_SECTOR และ D_SEX ในตัวแบบสมการที่ 4.1 นี้เป็นไปตามสมมติฐานว่าผลของปัจจัยการเป็นภาคหัตถอุตสาหกรรมหรือภาคก่อสร้าง และการเป็นเพศที่แตกต่างกัน (เพศชายหรือเพศหญิง) น่าจะมีผลต่อความต้องการแรงงานไร้ฝีมือที่แตกต่างกันในรูปแบบของความแตกต่างของผลกระทบหรือความชันของค่าสัมประสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นในสมการที่ 4.1 ค่า β_5 และ β_6 เป็นค่าสัมประสิทธิ์ของความชันที่แตกต่างกันระหว่างภาคอุตสาหกรรม และระหว่างเพศ ตามลำดับ (Differential Slope Coefficient) โดยที่การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละภาคอุตสาหกรรมและเพศชายหรือหญิง

4.1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยประเภทของข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลผสม (Pooled Data) ได้แก่การใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง(Cross-section Data) ได้แก่จังหวัด ร่วมกับข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) รายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 ที่ได้รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและการคำนวณ ดังนี้

1) การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ (EMP) หมายถึงลูกจ้างภาคเอกชนเพศชายและลูกจ้างภาคเอกชนเพศหญิง ที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาตอนปลาย ที่ทำงานอยู่ในภาคหัตถอุตสาหกรรม และภาคก่อสร้าง หากจากการคำนวณหาค่าเฉลี่ยของจำนวนแรงงานไร้ฝีมือจากผลการสำรวจแรงงานรอบ 1 และรอบ 3 ที่มาจากรายงานผลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร รอบ 1 (กุมภาพันธ์) และรอบ 3 (สิงหาคม) ปี พ.ศ. 2537 ถึง ปี พ.ศ.2539 ฝ่ายสถิติแรงงาน กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) ผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ.2531 (GPP) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3) สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (SECTOR) ได้แก่ สัดส่วนภาคหัตถอุตสาหกรรม และสัดส่วนภาคก่อสร้าง โดยสัดส่วนภาคหัตถอุตสาหกรรมคำนวณจากผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรมรายจังหวัด ณ ราคาคงที่หารด้วยผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่ สำหรับสัดส่วนภาคก่อสร้างคำนวณจากผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้างรายจังหวัด ณ ราคาคงที่ หารด้วยผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2531 เป็นปีฐาน ที่มาของข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4) ระดับค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (MW) คำนวณจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (mw) หารด้วยดัชนีราคาผู้ผลิต (ppi)

4.1) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (mw) คำนวณจาก การเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินด้วยจำนวนเดือนที่อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ในแต่ละปี โดยแหล่งข้อมูลของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้างกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

4.2) ดัชนีราคาผู้ผลิต (ppi) จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

4.2 แบบจำลองศึกษาความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

การศึกษาคือความสอดคล้องของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในที่นี้จะศึกษาความสอดคล้องระหว่างการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม และภาคก่อสร้าง โดยในการศึกษานี้ ผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) จะใช้ ผลผลิตเพิ่มของแรงงาน (Marginal Product of Labor: MPL) เป็นตัววัด โดยการหาค่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของเขตต่างๆ ในปี พ.ศ. 2537 – 2539 เริ่มต้นจากการประมาณสมการการผลิต แบบ Cobb-Douglas โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางรายจังหวัดปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 เมื่อได้ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือในปีต่างๆ แล้วจึงนำไปคำนวณหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างเขตต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 ต่อไป โดยมีรายละเอียดของการประมาณการสมการการผลิตและการคำนวณผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือดังต่อไปนี้

4.2.1 การหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม

แบบจำลองสมการการผลิต Cobb-Douglas แสดงความสัมพันธ์ของผลผลิตกับปัจจัยการผลิต 3 ชนิดได้แก่ ปัจจัยทุน ปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือ และปัจจัยแรงงานฝีมือ นั่นคือ

$$Y_{MANUF_i} = b_0 K^{b_2} UNSKILL^{b_3} SKILL^{b_4} \quad (4.2)$$

แบบจำลองนี้มีข้อสมมติว่า

- 1) ปัจจัยการผลิตมีค่าสัมประสิทธิ์คงที่ นั่นคือ ความก้าวหน้าทางเทคนิคคงที่
- 2) ผู้ประกอบการแสวงหาผลได้สูงสุดจากการใช้ปัจจัยการผลิต

เขียนให้อยู่ในรูปฟังก์ชันเชิงเส้นตรงในรูปของ log และอยู่ในรูป Non-constant Returns to Scale ทั้งนี้เพื่อลดข้อจำกัดของคุณสมบัติฟังก์ชันการผลิตลงให้น้อยที่สุดให้เกิดความยืดหยุ่นมากที่สุด

$$\log Y_{\text{MANUF}_i} = b_1 + b_2 \log K_i + b_3 \log \text{UNSKILL}_i + b_4 \log \text{SKILL}_i + v_i \quad (4.3)$$

โดย $b_1 = \log b_0$

Y_{MANUF} มูลค่าผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม (หน่วย : บาท)

K มูลค่าเงินลงทุน (หน่วย : บาท)

UNSKILL จำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม (หน่วย : คน)

SKILL จำนวนแรงงานฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม (หน่วย : คน)

v ค่าความคลาดเคลื่อน

i จังหวัด

ทำการประมาณสมการการผลิต 4.3 ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares) จะได้ค่าสัมประสิทธิ์ของแรงงานไร้ฝีมือ (b_3) ของปี พ.ศ.2537,2538 และ 2539 ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวคือค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมซึ่งสามารถนำมาคำนวณหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมของเขตต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2539 ได้ดังนี้¹

¹ ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานสามารถเขียนในรูปของสมการคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$\varepsilon = \frac{\partial \log Y}{\partial \log L}$$

$$\varepsilon = \frac{\frac{1}{Y} \partial Y}{\frac{1}{L} \partial L}$$

$$\varepsilon = \frac{\partial Y}{\partial L} \cdot \frac{L}{Y}$$

$$\frac{\partial Y}{\partial L} = \varepsilon \frac{Y}{L} \Rightarrow (1)$$

เนื่องจากผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (MPL) คือ

$$MPL = \frac{\partial Y}{\partial L} \Rightarrow (2)$$

จากสมการ 1 และ 2 จะได้ว่า

$$MPL = \varepsilon \frac{Y}{L}$$

$$MPL_MANUF_{yj} = \varepsilon_y \cdot \frac{Y_MANUF_{yj}}{L_MANUF_{yj}} \quad (4.4)$$

โดย

MPL_MANUF	ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือหรือผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม
ε	ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรม (b_3)
Y_MANUF	มูลค่าผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม
L_MANUF	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม
y	ปี ได้แก่ปี พ.ศ. 2537, 2538 และ 2539
j	เขตแบ่งตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ได้แก่ เขต 1,2 และ 3

4.2.2 การหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง

การหาผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง (MPL_CONS) เนื่องจากปัญหาขาดข้อมูลเงินทุนในภาคก่อสร้าง ดังนั้นจะสมมติให้ ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างเท่ากับของค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรม แล้วจึงหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือภาคก่อสร้างได้ดังนี้

$$MPL_CONS_{yj} = \varepsilon_y \cdot \frac{Y_CONS_{yj}}{L_CONS_{yj}} \quad (4.5)$$

โดย

MPL_CONS	ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือหรือผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง
ε	ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรมต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรม (b_3)
Y_CONS	มูลค่าผลผลิตภาคก่อสร้าง
L_CONS	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง
y	ปี ได้แก่ปี พ.ศ. 2537, 2538 และ 2539
j	เขตแบ่งตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ได้แก่ เขต 1,2 และ 3

เมื่อคำนวณได้ค่าผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม (MPL_MANUF) และค่าผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้าง (MPL_CONS) แล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงในรูปของการเปลี่ยนแปลง ระหว่างปี พ.ศ.2537 ถึงปี พ.ศ.2539 เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

4.2.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณสมการการผลิต Cobb-Douglas เป็นข้อมูลทุติยภูมิประเภทภาคตัดขวางได้แก่ จังหวัดในปี พ.ศ.2537 ถึงปี พ.ศ.2539 รวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) มูลค่าผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม (Y_MANUF) มูลค่าผลผลิตภาคก่อสร้าง (Y_CONS) ได้แก่ ผลิตภัณ์จังหวัดภาคหัตถอุตสาหกรรมรายจังหวัด ณ ราคาคงที่ ปี 2531 และผลิตภัณ์ภาคก่อสร้างรายจังหวัด ณ ราคาคงที่ ปี 2531 ปี พ.ศ.2537-2539 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) มูลค่าทุนที่แท้จริง (K) ได้แก่ มูลค่าเงินลงทุน² ประกอบด้วยมูลค่าที่ดิน มูลค่าสิ่งก่อสร้างและอาคาร มูลค่าเครื่องจักร และเงินทุนหมุนเวียน ปรับด้วย GDP deflator ปี 2531 เป็นปีฐาน จากศูนย์สารสนเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

3) จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ (UNSKILL) และจำนวนแรงงานฝีมือ (SKILL) ในภาคหัตถอุตสาหกรรม

3.1) จำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม (UNSKILL) คำนวณจากผลคูณของจำนวนแรงงานรวมกับสัดส่วนจำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรม (L_MANUF) ต่อจำนวนแรงงานทั้งหมด

² รวบรวมจากเอกสารการขออนุญาตตั้งโรงงานใหม่และการขออนุญาตต่อทะเบียนโรงงานเก่า ซึ่งโรงงานจะต้องทำการต่อทะเบียนทุก 5 ปี

3.2) จำนวนแรงงานฝีมือ (SKILL) ในภาคหัตถอุตสาหกรรมคำนวณจากผลคูณของจำนวนแรงงานรวมกับสัดส่วนจำนวนแรงงานฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรมต่อจำนวนแรงงานทั้งหมด

โดยข้อมูลจำนวนแรงงานรวมมาจากศูนย์สารสนเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนข้อมูลจำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรม (L_MANUF) จำนวนแรงงานฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรม และจำนวนแรงงานทั้งหมดจากฝ่ายสถิติแรงงาน กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

4) จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรม (L_MANUF) และจำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาคก่อสร้าง (L_CONS) ได้จากการคำนวณค่าเฉลี่ยผลการสำรวจรอบ 1 และรอบที่ 3 ของจำนวนลูกจ้างเอกชนที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาตอนปลาย ข้อมูลจากรายงานผลการสำรวจแรงงานที่วราชาณาจักรรอบ 1 (กุมภาพันธ์) และรอบ 3 (สิงหาคม) ปี พ.ศ. 2537 -2539 ฝ่ายสถิติแรงงาน กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการประมาณการแบบจำลองที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 4 โดยได้แบ่งผลการศึกษาได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นผลการวิเคราะห์แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ ส่วนที่สองเป็นผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

5.1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

ในการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ ได้ทำการวิเคราะห์แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับความเป็นอุตสาหกรรมของระบบเศรษฐกิจ และค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ดังแสดงผลการประมาณการในตารางที่ 5.1

ตาราง 5.1 ผลประมาณการสมการผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

$$EMP_{it} = \beta_1 + \beta_2 GPP_{it} + \beta_3 SECTOR_{it} + \beta_4 MW_{it} + \beta_5 (D_SECTOR_{it} MW_{it}) + \beta_6 (D_SEX_{it} MW_{it}) + \varepsilon_{it}$$

Dependent Variable : EMP	Independent Variables					
	constant	GPP	SECTOR	MW	D_SECTOR * MW	D_SEX * MW
Coefficient	30,009	0.000141	46,024	-299.35	-18.37	-90.03
t-stat	4.01**	39.17**	12.50**	-3.07**	-1.57*	-8.36**
Adjusted R ² = 0.70			F-stat = 430.11**			

หมายเหตุ * หมายถึงนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 85

** หมายถึงนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

รายละเอียดของข้อมูลและผลการประมาณการแสดงไว้ในภาคผนวก

จากการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (SECTOR) ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (MW) มีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม (D_SECTOR*MW) และตัวแปรหุ่นแทนเพศ (D_SEX *MW) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมืออย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถแปลความหมายทางเศรษฐศาสตร์ได้ดังนี้

- **ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)** สัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์จังหวัดมีค่าเท่ากับ 0.000141 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หมายความว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ โดยถ้าผลิตภัณฑ์จังหวัดเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือจะเพิ่มขึ้น 141 คน ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของการผลิตและการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือตามมา

- **สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (SECTOR)** สัมประสิทธิ์ของสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมมีค่าเท่ากับ 46,0234 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หมายความว่า สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ โดยถ้าสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือจะเพิ่มขึ้น 46,024 คน ซึ่งทิศทางของความสัมพัทธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า เมื่อภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น หรือระบบเศรษฐกิจมีระดับความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ก็จะมีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมนั้นมากขึ้น

- **ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (MW)** สัมประสิทธิ์ของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีค่าเท่ากับ -299.35 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หมายความว่า ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดไว้ อธิบายได้ว่า การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำทำให้ต้นทุนแรงงานเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการมีการปรับตัว โดยการลดขนาดการผลิต หรือมีการเปลี่ยนไปใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่น ได้แก่ แรงงานฝีมือ บัณฑิตจบใหม่ แทนแรงงานไร้ฝีมือ ทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลง

- **ตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม (D_SECTOR*MW)** สัมประสิทธิ์มีค่าเท่ากับ - 18.37 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 85 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรม (D_SECTOR=1) มากกว่าของภาคก่อสร้าง (D_SECTOR=0) อธิบายได้ว่าภาคอุตสาหกรรมมีความสามารถหรือก่อให้เกิดผลในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงได้มากกว่าภาคก่อสร้าง โดยเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้น ภาคอุตสาหกรรมจะมีการหันไปใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่น ได้แก่ แรงงานฝีมือ และเครื่องจักร เพื่อทดแทนแรงงานไร้ฝีมือที่มีต้นทุนเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลงมาก ขณะที่ในภาคก่อสร้างเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานไร้ฝีมืออยู่มากกว่าจึงมีความสามารถในการปรับตัวไปใช้ปัจจัยชนิดอื่น เพื่อทดแทนต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของแรงงานไร้ฝีมือได้น้อยกว่าของภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้น ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมจึงลดลงมากกว่าของภาคก่อสร้าง และในทางกลับกันเมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงลดลง ความต้องการแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นมากกว่าของภาคก่อสร้าง

- **ตัวแปรหุ่นแทนเพศ (D_SEX*MW)** สัมประสิทธิ์มีค่าเท่ากับ -90.03 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง (D_SEX=1) มากกว่าการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศชาย (D_SEX=0) อธิบายได้ว่า โดยทั่วไปผู้ประกอบการจะมองว่าแรงงานไร้ฝีมือเพศชายมีความสามารถหรือมีผลิตภาพมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง ดังนั้นเมื่อมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการจะหันไปใช้แรงงานไร้ฝีมือเพศชายทดแทนแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง ดังนั้นเมื่อมีการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงลดลงมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือเพศชาย

ดังนั้น เมื่อค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคอุตสาหกรรมลดลง 318 คน การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคอุตสาหกรรมลดลง 408 คน การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคก่อสร้างลดลง 299 คน การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคก่อสร้างลดลง 389 คน

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ

ในหัวข้อนี้จะแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะแสดงผลการประมาณสมการการผลิต สมการ 4.3 ที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 และนำค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือที่ได้จากการประมาณสมการ มาคำนวณหาค่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือเพื่อนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างจะแสดงรายละเอียดในส่วนที่สอง

5.2.1 ผลการประมาณสมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas

ตารางที่ 5.2 แสดงผลการประมาณการสมการ 4.3 เป็นสมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าผลผลิตภาคอุตสาหกรรมกับปัจจัยทุน ปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือและปัจจัยแรงงานฝีมือในภาคอุตสาหกรรม

ตาราง 5.2 ผลการประมาณสมการการผลิต :

$$\log Y_{_MANUF_i} = b_1 + b_2 \log K_i + b_3 \log UNSKILL_i + b_4 \log SKILL_i + v_i$$

Dependent Variable :	Independent Variable				Adjusted R ²	F-stat
	constant	K	UNSKILL	SKILL		
Y_MANUF 37	5.670	0.538	0.355	0.151	0.85	135.11**
t-stat	7.99**	5.08**	2.07**	1.13		
Y_MANUF 38	5.375	0.579	0.415	0.082	0.84	127.72**
t-stat	7.80**	4.86**	2.83**	0.66		
Y_MANUF 39	5.420	0.522	0.312	0.244	0.85	138.70**
t-stat	7.53**	4.34**	1.98*	1.91		

หมายเหตุ * หมายถึงนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

** หมายถึงนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

รายละเอียดของข้อมูลและผลการประมาณสมการแสดงไว้ในภาคผนวก

จากตาราง 5.2 แสดงผลการประมาณสมการการผลิตของ ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 ค่า F-stat มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทั้งสามสมการ และค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.85, 0.84 และ 0.85 ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่าสมการตัวแบบประมาณมีความเหมาะสมกับข้อมูลพอควร

จากการศึกษาผลการประมาณสมการการผลิต ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 พบว่า จำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่าผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรมในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 99 และ 90 ตามลำดับ โดยเมื่อปัจจัยอื่นๆ คงที่ การเพิ่มขึ้นของปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.36, 0.41 และ 0.31 ตามลำดับ

ดังนั้น จากผลการประมาณสมการการผลิตในตาราง 5.2 จะได้ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2537 ถึง ปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 0.36, 0.41 และ 0.31 ตามลำดับ นำไปคำนวณหาผลิตภาพของแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งจะแสดงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

5.2.2 ความสอดคล้องของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับผลิตภาพแรงงานในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้าง

จากหัวข้อที่ 5.2.1 เมื่อได้ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมแล้วสามารถนำมาคำนวณหาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือหรือก็คือผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างในเขต 1,2 และ 3 ปี พ.ศ. 2537 ถึง ปี พ.ศ. 2539 ได้จากการคูณค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวด้วยสัดส่วนของผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม (ภาคก่อสร้าง) ต่อจำนวนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรม (ภาคก่อสร้าง) ดังแสดงเป็นสูตรคณิตศาสตร์ในสมการ 4.4 และ 4.5 ในบทที่ 4

เมื่อได้ค่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและค่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคก่อสร้างในเขต 1, 2 และ 3 ของปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 แล้ว (ตาราง 5.4 และ 5.5) ในหัวข้อนี้จะนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือภาคก่อสร้าง โดยขั้นแรกจะศึกษาความแตกต่างในรูประดับและอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ระหว่างเขต 1 ,2 และ 3 และศึกษาความแตกต่างในรูประดับและอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพ

แรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมทั้งสองระหว่างเขต 1, 2 และ 3 ชั้นที่สองจะทำการเปรียบเทียบ อัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ ในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างระหว่างเขตต่างๆ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าการปรับเพิ่ม ค่าจ้างขั้นต่ำมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือหรือไม่

1) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 แบ่งเขตการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ออกเป็น 3 เขต ได้แก่ เขต 1 ประกอบด้วยจังหวัดกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม และภูเก็ต เขต 2 ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี สระบุรี ระนอง พังงา นครราชสีมา และเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วยจังหวัดอื่นๆ อีก 63 จังหวัด จากตาราง 5.3 พบว่า ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงทั้งสามเขตมีค่าใกล้เคียงกัน โดยเขต 1 มีค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงสูงที่สุด รองลงมาคือเขต 2 และ 3 ตามลำดับ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงของเขต 1, 2 และ 3 เฉลี่ยปี พ.ศ. 2537 ถึง ปีพ.ศ.2539 มีค่าเท่ากับ 98.4, 85.9 และ 80.2 บาทต่อคนต่อวัน ตามลำดับ เมื่อ พิจารณาการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงพบว่า ในช่วงปีที่ศึกษาค่าจ้างขั้นต่ำมีการปรับ เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอทั้ง 3 เขต และเพิ่มขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกัน โดยเขตที่มีอัตราการเพิ่มของ ค่าจ้างขั้นต่ำสูงสุดคือเขต 1 รองลงมาได้แก่เขต 3 และ เขต 2 ตามลำดับ โดยค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง เฉลี่ยช่วงปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2539 ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.38, 1.22 และ 0.92 ต่อปีตามลำดับ ตาราง 5.3 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตต่างๆ ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

หน่วย : บาทต่อคนต่อวัน

ปี	ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน*			GDP deflator	ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง**		
	เขต 1	เขต 2	เขต 3		เขต 1	เขต 2	เขต 3
2537	131	115	107	134.8	97.2	85.3	79.4
2538	140 (6.87)	122 (6.09)	114 (6.54)	142.6 (5.75)	98.2 (1.06)	85.6 (0.32)	79.9 (0.75)
2539	148 (5.71)	128.6 (5.53)	120.5 (5.70)	148.2 (3.94)	99.9 (1.70)	86.9 (1.53)	81.3 (1.69)
เฉลี่ย	139.7 (6.29)	121.9 (5.81)	113.8 (6.12)	141.9 (4.85)	98.4 (1.38)	85.9 (0.92)	80.2 (1.22)

หมายเหตุ * คำนวณเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนเดือนที่อัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อมีผลบังคับใช้ในแต่ละปี

** คำนวณจากค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินปรับด้วย GDP deflator ปี พ.ศ. 2531 เป็นปีฐาน GDP deflator ปี พ.ศ. 2537-2539 เท่ากับ 134.8, 142.6 และ 148.2 ตามลำดับ ตัวเลขในวงเล็บหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลง

2) ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาภาคหัตถอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

จากตาราง 5.4 พบว่าระดับของค่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาภาคหัตถอุตสาหกรรมที่คำนวณได้จะมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างเขตทั้ง 3 โดยค่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาของเขต 1 และเขต 2 มากกว่าค่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาของเขต 3 มาก กล่าวคือ ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาเฉลี่ยปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 ของเขต 1 เท่ากับ 253,300 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่เขต 2 ซึ่งมีผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาสูงรองลงมาเฉลี่ยเท่ากับ 214,080 บาทต่อคนต่อปี ส่วนเขต 3 มีผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาน้อยที่สุดเฉลี่ยเท่ากับ 55,630 บาทต่อคนต่อปี

เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาในปี พ.ศ. 2538 พบว่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาของเขต 1 เพิ่มขึ้นน้อยที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 14.2 ต่อปี ในขณะที่เขต 2 และ 3 มีอัตราการเพิ่มของผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาสูงกว่าคือเท่ากับร้อยละ 38.0 และ 25.5 ต่อปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2539 ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาทั้ง 3 เขตมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้าม กล่าวคือผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาของเขต 1,2 และ 3 ลดลงเท่ากับร้อยละ 17.5, 23.4 และ 16.4 ต่อปี ตามลำดับ ทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 ของเขต 1 ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.7 ต่อปี ส่วนผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาของเขต 2 และ 3 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.3 และ 4.5 ต่อปีตามลำดับ

ตาราง 5.4 ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาภาคหัตถอุตสาหกรรมของเขตต่างๆ ปีพ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

ปี	ผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม (พันบาท)			จำนวนแรงงานไร่ฝีมือนาใน ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)			ค่าความ ยืดหยุ่น (b ₃)	ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือนาภาคหัตถ อุตสาหกรรม ¹ (พันบาทต่อคน)		
	เขต 1	เขต 2	เขต 3*	เขต 1	เขต 2	เขต 3*		เขต 1	เขต 2	เขต 3*
2537	528,318,441	131,986,960	157,132,119	761,237	250,868	1,104,774	0.36	246.45	186.83	50.51
2538	579,854,787 (9.8)	156,011,018 (18.2)	174,592,512 (11.1)	854,280 (12.2)	250,825 (0.0)	1,141,548 (3.3)	0.41 (16.7)	281.38 (14.2)	257.85 (38.0)	63.40 (25.5)
2539	603,540,113 (4.1)	165,487,628 (6.1)	204,348,445 (17.0)	812,175 (-4.9)	261,578 (4.3)	1,204,488 (5.5)	0.31 (-24.7)	232.05 (-17.5)	197.56 (-23.4)	52.98 (-16.4)
เฉลี่ย 37-39	570,571,114 (6.9)	151,161,869 (12.1)	178,691,025 (14.1)	809,230 (3.6)	254,424 (2.1)	1,150,270 (4.4)		253.30 (-1.7)	214.08 (7.3)	55.63 (4.5)

หมายเหตุ * ไม่ได้นำจังหวัด แม่ฮ่องสอนมาคำนวณเนื่องจากไม่มีข้อมูล

¹คำนวณจากค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยแรงงานไร่ฝีมือนาของภาคหัตถอุตสาหกรรม (b₃)คูณสัดส่วนมูลค่าผลผลิตภาคหัตถอุตสาหกรรม (ปี 2531 เป็นปีฐาน) ต่อจำนวนแรงงานไร่ฝีมือนาในภาคหัตถอุตสาหกรรม ตัวเลขในวงเล็บหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลง

3) ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือภาคก่อสร้างปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

จากตาราง 5.5 พบว่าค่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือในภาคก่อสร้างที่คำนวณได้มีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างเขต 1 กับเขต 2 และ 3 กล่าวคือในเขต 1 มีผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือสูงที่สุดเฉลี่ยปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 123,090 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่เขต 2 และ 3 มีผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือเฉลี่ยเพียง 31,560 และ 21,150 บาทต่อคนต่อปี

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือในภาคก่อสร้าง ในปี พ.ศ.2538 พบว่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือของเขต 1 ลดลงร้อยละ 24.5 ต่อปี ส่วนผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือเขต 2 และ 3 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 และ 31.0 ต่อปีตามลำดับ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2539 พบว่าผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือได้ลดลงทั้ง 3 เขต โดยผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือของเขต 1 ลดลงมากที่สุดร้อยละ 37.8 ต่อปี ในเขต 3 มีอัตราการลดลงรองลงมาเท่ากับร้อยละ 32.8 ส่วนผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือของเขต 2 ลดลงร้อยละ 22.5 ซึ่งการลดลงอย่างมากของผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือในปี พ.ศ. 2539 ทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตภาพแรงงานของเขต 1, 2 และ 3 ในช่วงปี พ.ศ. 2537 – 2539 เฉลี่ยลดลงร้อยละ 31.2, 2.3 และ 0.9 ตามลำดับ

ตาราง 5.5 ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือในภาคก่อสร้างของเขตต่างๆ ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539

ปี	ผลผลิตภาคก่อสร้าง (พันบาท)			จำนวนแรงงานไร่ฝีมือในภาค ก่อสร้าง (คน)			ค่าความ ยืดหยุ่น (b ₃)	ผลผลิตภาพแรงงานไร่ฝีมือภาค ก่อสร้าง ¹ (พันบาทต่อคน)		
	เขต1	เขต 2	เขต3*	เขต1	เขต 2	เขต3*		เขต1	เขต 2	เขต3*
2537	85,213,555	17,837,592	67,104,693	182,254	206,869	1,198,106	0.36	166.03	30.62	19.89
2538	86,166,224 (1.1)	17,697,972 (- 0.8)	78,812,026 (17.4)	285,017 (56.4)	203,222 (- 1.8)	1,254,130 (4.7)	0.41 (16.7)	125.33 (-24.5)	36.10 (17.9)	26.05 (31.0)
2539	90,889,633 (5.5)	18,205,239 (2.9)	86,655,557 (10.0)	364,233 (27.8)	203,306 (0.0)	1,544,822 (23.2)	0.31 (- 24.7)	77.92 (- 37.8)	27.96 (-22.5)	17.52 (- 32.8)
เฉลี่ย 37-39	87,423,137 (3.3)	17,913,601 (1.0)	77,524,092 (13.7)	277,168 (42.1)	204,466 (- 0.9)	1,332,353 (13.9)		123.09 (-31.2)	31.56 (- 2.3)	21.15 (-0.9)

หมายเหตุ * ไม่ได้นำจังหวัด ลำพูน ปัตตานี จันทบุรี มาคำนวณเนื่องจากไม่มีข้อมูล

¹ คำนวณจากค่าความยืดหยุ่นของต่อปัจจัยแรงงานไร่ฝีมือของผลผลิตหัตถอุตสาหกรรม (b₃)

คุณสมบัติสวนมูลค่าผลผลิตภาคก่อสร้าง (ปี 2531 เป็นปีฐาน) ต่อจำนวนแรงงานไร่ฝีมือในภาคก่อสร้าง
ตัวเลขในวงเล็บหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลง

4) การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือปี พ.ศ.2537 ถึง ปี พ.ศ.2539

การเปรียบเทียบระหว่างการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึง ปี พ.ศ.2539 เป็นดังนี้

การเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยปี พ.ศ.2538 ถึงปีพ.ศ.2539 พบว่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมเขต 1 และผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างในเขต 1,2 และ 3 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง กล่าวคือเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2539 ลดลงร้อยละ 1.7, 31.2, 2.3 และ 0.9 ตามลำดับ ส่วนผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 2 และเขต 3 เฉลี่ยปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2539 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 7.3 และ 4.5 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงในเขต 1, 2 และ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2539 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.38, 1.22 และ 0.92 ต่อปีตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2538 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคอุตสาหกรรมทั้งสองมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง โดยผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือมีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราเพิ่มของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง กล่าวคือผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 1, 2 และ 3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.2, 38.0 และ 25.5 ตามลำดับ ส่วนผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างในเขต 2 และ 3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 และ 31.0 ตามลำดับ ส่วนในเขต 1 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือภาคก่อสร้างลดลงร้อยละ 24.5 ในขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่ากับร้อยละ 1.06, 0.32 และ 0.75 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2539 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคอุตสาหกรรมทั้งสองได้ลดลงสวนทางกับค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 1, 2 และ 3 ลดลงร้อยละ 17.5, 23.4 และ 16.4 ตามลำดับ ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างในเขต 1,2 และ 3 ลดลงร้อยละ 37.8, 22.5 และ 32.8 ตามลำดับ ส่วนค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 1.70, 1.53 และ 1.69 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอในขณะที่ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างรวดเร็วในปีพ.ศ.2539 จึงกล่าวได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ.2539 การปรับค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานของภาคอุตสาหกรรมทั้งสองไม่มีความสอดคล้องกัน

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำเป็นนโยบายการแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาดแรงงานโดยการกำหนดค่าจ้างที่ต่ำที่สุดที่แรงงานควรได้รับเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ ในมุมมองของลูกจ้างการมีกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำช่วยให้ลูกจ้างมีรายได้เพียงพอในการใช้จ่ายใช้สอยปัจจัยในการดำรงชีพ แต่ในมุมมองของนายจ้าง ค่าจ้างขั้นต่ำถือเป็นต้นทุนแรงงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต โดยนักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำเป็นสาเหตุให้การจ้างงานลดลง ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นและเศรษฐกิจชะงักงัน ซึ่งการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะผลของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำที่มีต่อแรงงาน ได้แก่ ผลกระทบที่มีต่อการจ้างงานของแรงงานไร้ฝีมือในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีการใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2539 มีแรงงานที่อยู่ในข่ายได้รับความคุ้มครองของกฎหมายจำนวน 8.9 ล้านคน โดยร้อยละ 68 ของแรงงานจำนวนดังกล่าว หรือเท่ากับ 6 ล้านคนเป็นแรงงานที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาตอนปลายหรือเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งเป็นกลุ่มที่กฎหมายมีความต้องการให้การคุ้มครองอย่างแท้จริง แรงงานไร้ฝีมือส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างมีจำนวน 2.2 และ 2.1 ล้านคนตามลำดับ ที่เหลือทำงานอยู่ในภาคพาณิชยกรรม ภาคการขนส่ง ภาคเหมืองแร่ ภาคบริการ และภาคสาธารณสุข

ระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของไทยเป็นการกำหนดอัตราที่แตกต่างกันตามภูมิภาค กล่าวคือแรงงานที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันถึงแม้จะทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันก็จะมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอัตราเดียวกัน การกำหนดระบบนี้เป็นประโยชน์รายได้ขั้นต่ำสุดให้แรงงานทุกภาคอุตสาหกรรมอย่างเท่าเทียมกัน แต่ก็ทำให้อัตราค่าจ้างที่กำหนดขึ้นไม่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ ระดับผลิตภาพและความสามารถในการปรับตัวต่อต้นทุนแรงงานที่เพิ่มขึ้นที่แตกต่างกันในแต่ละภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้โดยทั่วไปแรงงานชายมักได้รับค่าจ้างมากกว่าแรงงานหญิงที่ทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมเดียวกัน จึงมีแนวโน้มว่าผลกระทบของกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานจะไม่เท่ากันในแต่ละภาคอุตสาหกรรม และระหว่างแรงงานเพศชายและแรงงานเพศหญิง

ผลการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือด้วยวิธีทางเศรษฐมิติพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำเป็นปัจจัยกำหนดการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ กล่าวคือค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ โดยการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำจะทำให้ต้นทุนแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการจะมีการปรับตัวโดยการลดขนาดการผลิตลง หรือหันไปใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่นทดแทนแรงงานไร้ฝีมือ ทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือลดลง ในทางกลับกันถ้าค่าจ้างขั้นต่ำลดลง จะทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบต่อการทำงานแรงงานไร้ฝีมือในแต่ละภาคอุตสาหกรรมไม่เท่ากัน และต่อแรงงานไร้ฝีมือเพศชายและแรงงานไร้ฝีมือหญิงไม่เท่ากัน กล่าวคือค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบต่อการทำงานแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมมากกว่าในภาคก่อสร้าง อธิบายได้ว่าภาคหัตถอุตสาหกรรมมีความสามารถในการปรับตัวไปใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่นได้มากกว่าภาคก่อสร้าง และมีผลกระทบต่อการทำงานแรงงานไร้ฝีมือหญิงมากกว่าแรงงานไร้ฝีมือเพศชาย อธิบายได้ว่า การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำนอกจากจะทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือทั้งชายและหญิงลดลงแล้ว ยังมีการหันไปจ้างแรงงานไร้ฝีมือเพศชายทดแทนแรงงานไร้ฝีมือหญิงมากขึ้นด้วย

ผลการศึกษาความสอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงค่าจ้างขั้นต่ำกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2539 พบว่า การปรับค่าจ้างขั้นต่ำที่ผ่านมาไม่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมทั้งสอง กล่าวคือในปี พ.ศ.2539 ผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมทั้งสองมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง ในขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงมีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยช่วงปีพ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ. 2539 ค่าผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 1 และผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคก่อสร้างในเขต 1,2 และ 3 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง กล่าวคือเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2539 ลดลงร้อยละ 1.7, 31.2, 2.3 และ 0.9 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงในเขต 1, 2 และ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2539 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.38, 1.22 และ 0.92 ต่อปีตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า การปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 ทำให้ต้นทุนแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมเขต 1 และภาคก่อสร้างเขต 1,2 และ 3 เพิ่มขึ้น เนื่องจากผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือไม่ได้เพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยต้นทุนแรงงานไร้ฝีมือที่เพิ่มขึ้นจากค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับเพิ่มขึ้น ดังนั้นผลของการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปีดังกล่าวจึงมีผลทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือในภาคหัตถอุตสาหกรรมเขต 1 และภาคก่อสร้างเขต 1,2 และ 3 ลดลง ส่วนผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือของภาคหัตถอุตสาหกรรมในเขต 2 และเขต 3 เฉลี่ยปี พ.ศ.2538 ถึงปี

พ.ศ.2539 มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 7.3 และ 4.5 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่า การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง ซึ่งหมายความว่า การปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2539 ไม่ได้ทำให้การจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือของภาพทัศนอุตสาหกรรมในเขต 2 และเขต 3 ลดลง เพราะผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มขึ้นมากกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้น

การลดลงของการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือจากการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำดังกล่าวเป็นผลเสีย ต่อแรงงานไร้ฝีมือที่ถูกเลิกจ้าง เพราะแทนที่จะได้รับค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราที่ปรับเพิ่มใหม่กลับ กลายเป็นผู้ไม่มีรายได้ ในขณะที่แรงงานไร้ฝีมือที่ยังมีงานทำอยู่นั้นได้รับประโยชน์จากค่าจ้างขั้นต่ำ ที่ปรับใหม่คือมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ส่งผลให้ช่องว่างการกระจายรายได้กว้างขึ้นระหว่าง แรงงานไร้ฝีมือที่ยังมีงานทำและได้รับค่าจ้างขั้นต่ำอัตราใหม่กับแรงงานไร้ฝีมือที่ถูกเลิกจ้างและไม่มี รายได้

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาทำให้ทราบว่า การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงปี พ.ศ.2537 ถึงปี พ.ศ.2539 ไม่ มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ และมีผลกระทบให้เกิดการ ลดลงของการจ้างงาน ส่งผลต่อช่องว่างการกระจายรายได้ ดังนั้นการพิจารณาปรับเพิ่มอัตรา ค่าจ้างขั้นต่ำในอนาคตควรคำนึงถึงผลกระทบต่อการทำงานช่องว่างการกระจายรายได้และการ เปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือด้วย โดยข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามีดังนี้

1. การปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในอนาคตควรพิจารณาผลกระทบที่มีต่อการทำงาน โดยการปรับค่าจ้างขั้นต่ำไม่ควรปรับเพิ่มขึ้นมากจนทำให้เกิดการลดลงของการจ้างงานจำนวนมาก เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้จากการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำ
2. ในระยะยาวควรมีการพิจารณาเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ โดยควรพิจารณาผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือเป็นเกณฑ์สำคัญเพิ่มขึ้นจากหลักเกณฑ์ค่าครองชีพที่ใช้ อยู่ในปัจจุบัน และควรมีการปรับปรุงระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ให้มีหลายอัตราตามสาขา อุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือที่แตกต่างกันเพิ่มขึ้นจากการกำหนด อัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามเกณฑ์ภูมิภาค (เขต) ดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำ ควรปรับเพิ่มในสัดส่วนเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ ดังกล่าวจะไม่มีผลกระทบทำให้การจ้างงานลดลง

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. การศึกษานี้ได้ศึกษาเฉพาะผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำที่มีต่อแรงงานเท่านั้นได้แก่ ผลกระทบการจ้างงาน การศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ เงินเฟ้อ การลงทุน ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

2. ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านเวลาจึงเลือกทำการศึกษาเฉพาะสองภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคก่อสร้าง การศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทุกภาคอุตสาหกรรมที่ค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคหัตถอุตสาหกรรม ภาคก่อสร้าง การสาธารณสุข ภาคพาณิชย์กรรม การขนส่ง การบริการ

3. เนื่องจากในการศึกษานี้ได้ศึกษาในภาคหัตถอุตสาหกรรม (manufacturing) ตัวรวม ซึ่งตามมาตรฐานอุตสาหกรรมของสหประชาชาติ (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities : ISIC) ยังสามารถจำแนกประเภทหัตถอุตสาหกรรมได้เป็นหมวดจำนวน 23 หมวดซึ่งโครงสร้างการผลิตของภาคหัตถอุตสาหกรรมในแต่ละหมวดมีความแตกต่างกันดังนั้นผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำน่าจะแตกต่างกันด้วย การศึกษาในครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาโดยแยกตามหมวดดังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. นโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, สำนัก. เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน. การประเมินเส้นความยากจนของประชากรไทย และการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 3/2539. 2539.

คณะกรรมการค่าจ้าง, สำนักงาน. คณะกรรมการค่าจ้างชุดที่ 11. กรุงเทพมหานคร, 2539.

คณะกรรมการค่าจ้าง, สำนักงาน. รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการค่าจ้างชุดที่ 12. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภาพแวดล้อม, 2541.

จุฬาลงกรณ์, มหาวิทยาลัย. เศรษฐศาสตร์, คณะ. โครงการสำรวจความต้องการแรงงานและการขาดแคลนแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: 2540.

ชุติพงศ์ บุญศรีประชา. ความสอดคล้องของการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำกับสภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

นิคม จันทรวีฑูร. กฎหมายแรงงาน: แนวคิดและปัญหา. 2,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

นิคม จันทรวีฑูร. ประเทศไทยกับประมวลกฎหมายระหว่างประเทศ. 2536.

นิคม จันทรวีฑูร. ประเทศไทย: จากเศรษฐกิจเฟื่องฟูถึงวิกฤตสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปริวรรต เอแบร์ท, 2541.

นิคม จันทรวีฑูร. แรงงานในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

นิพนธ์ พัวพงศกร. "ค่าจ้าง เรื่องของคนจน" ในเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2524 เรื่อง คลื่นเศรษฐกิจลูกใหม่? ปัญหาและทางรอด. 17-18 กุมภาพันธ์ 2524.

นิพนธ์ พัวพงศกร. รายงานประกอบการประชุม: การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานสู่ภาวะการ
ขาดแคลนแรงงาน ในเอกสารประกอบการสัมมนาประจำปี 2535 เรื่องโครงสร้าง
เศรษฐกิจ : เส้นทางสู่ความสมดุลย์. 12 – 13 ธันวาคม 2535. ณ โรงแรมแอมบาสซา
เดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี.

แรงงาน, กระทรวง. คณะกรรมการค่าจ้าง, สำนักงาน. ผลกระทบจากการปรับอัตราค่าจ้างขั้น
ต่ำ ปี 2533. กรุงเทพฯ, 2534.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. สถิติแรงงาน 2536. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์,
2537.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. สถิติแรงงาน 2537. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์,
2538.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. สถิติแรงงาน 2538. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์,
2539.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. สถิติแรงงาน 2539. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์,
2540.

วิชัย โกลสุวรรณจินดา. ค่าจ้างขั้นต่ำ: ค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย อดีต ปัจจุบัน และ
แนวโน้ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2536.

วิภาวี ศรีเพียร. การสร้างปัจจัยเพื่อใช้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

วิโรจน์ เจียรพัทธนาภิรักษ์. ผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะการว่างงานของแรงงานหญิง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ศิววงศ์ จังคศิริ. ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย. ในศักยภาพและอนาคตของเศรษฐกิจ
ไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. บรรทัดฐานในการกำหนดและการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย. ใน
เศรษฐกิจไทย: สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร, 2538.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และกิตติ ลิ้มสกุล. รายงานการวิจัยเรื่องการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมทอผ้าและสิ่งทอ เหล็กและโลหะ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมี และปิโตรเคมี. ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำปี 2537 . 30 มกราคม 2537 ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เศรษฐศาสตร์, คณะ. เศรษฐศาสตร์กำลังคน. 500 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

สุณี ฉัตราคม. ค่าจ้างและทฤษฎีค่าจ้าง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

อภิชัย พันธเสน และ จิราภรณ์ อุ่นเกษม. ค่าแรงต่ำ: ความหมายและแนวโน้มในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มาสเตอร์เพรส, 2532.

อุตสาหกรรม,กระทรวง. กรมโรงงาน. สถิติอุตสาหกรรมตามขนาดจำนวนแรงงานราย จังหวัด รายประเภทอุตสาหกรรมช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง 2540. (ม.ป.ป.) (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ภาษาอังกฤษ

Bell, L. A., The Impact of Minimum Wages in Mexico and Colombia. *Journal of Labor Economics* 15 (1997): S102 – S135.

Bellante, D., and Jackson, M. *Labor Economics: Choice in Labor Market*. 2 nd ed. New York: McGraw-Hill, 1983.

Brown, C., Gilroy C., and Kohen, A. The Effect of the Minimum Wage on Employment and Unemployment. *Journal of Economic Literature* 20 (June 1982): 487-528.

Ehrenberg, R. G., and Smith, R. S. *Modern Labour Economics: Theory and Public Policy*. London: HarperColling, 1982.

Freeman, A. C., and Freeman, R. B. *Minimum Wage in Puerto Rico: Textbook Case of a Wage Floor?*, NBER Working Paper Series, no.3759.

International Labor Organization . *Minimum Wage Fixing and Economic Development*. Switzerland, 1968.

Neumark, D. and Wascher, W. Employment Effects of Minimum and Subminimum Wages: Panel Data on State Minimum Wage Laws **Industrial and Labor Relations Review** 46 (October 1992): 55-81.

Rama, M. **The Consequence of Doubling the Minimum Wage: The Case of Indonesia.** Washington D.C.: The World Bank. (n.d.) Memeographed.

Starr, M. **Minimum Wage Fixing.** 1 st ed. Switzerland: 1981.

Thosuwonchinda, V. **The Economic Impact of the Minimum Wage and Trade Union in the Textile Industry.** Master's Thesis Faculty of Economic Thammasat University, 1975.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการแบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน

ตาราง ผ.1 ค่าจ้างขั้นต่ำและค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงที่ใช้ในการประมาณการแบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน

บาทต่อวัน

ปี	ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน*			ดัชนีราคา ผู้ผลิต	ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง**		
	เขต 1	เขต 2	เขต 3		เขต 1	เขต 2	เขต 3
2537	131	115	107	141.9	92.32	81.04	75.41
2538	140	122	114	149.1	93.90	81.82	76.46
2539	148	129	121	156.2	94.75	82.43	77.14

หมายเหตุ : จังหวัดในเขต 1 ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภูเก็ต และจังหวัดปริมณฑล เขตที่ 2 ได้แก่

จังหวัดระนอง พังงา สระบุรี ชลบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ เขตที่ 3 ได้แก่ จังหวัดที่เหลือ

อีก 63 จังหวัด

* ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินคำนวณเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนเดือนที่ค่าจ้างขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ในแต่ละปี

** ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงคำนวณจากค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงินปรับด้วยดัชนีผู้ผลิต

ที่มา : ค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นตัวเงิน จากสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ผ.2 ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการแบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน
ปี พ.ศ.2537

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์รวม จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
แม่ฮ่องสอน	1,093.02	na	1,282.79	240.39	3,033,595	106,814	284,714	0.04	0.09
เชียงใหม่	21,564.22	42,690.39	60,550.34	8,655.37	45,266,316	9,149,612	4,073,847	0.2	0.09
พะเยา	3,307.63	2,201.75	13,802.75	3,569.36	7,753,410	378,908	547,060	0.05	0.07
เชียงราย	11,598.40	12,170.35	63,821.72	8,039.63	20,089,605	803,131	3,360,575	0.04	0.17
น่าน	5,398.24	1,911.98	13,565.26	2,577.97	6,855,019	95,663	786,581	0.01	0.11
ลำพูน	11,523.72	17,506.73	14,457.35	1,823.72	15,729,287	7,447,246	579,054	0.47	0.04
ลำปาง	11,692.47	17,105.78	33,169.51	5,287.26	21,063,000	768,145	1,787,625	0.04	0.08
แพร่	8,569.20	5,348.48	18,353.57	1,662.80	7,574,859	193,172	826,836	0.03	0.11
ตาก	6,167.90	2,217.43	8,076.78	1,847.84	8,372,746	778,716	989,448	0.09	0.12
สุโขทัย	6,308.02	2,339.69	7,943.74	2,190.52	10,869,676	1,043,868	666,875	0.1	0.06
อุตรดิตถ์	8,307.36	4,352.15	10,755.22	4,212.46	10,009,380	2,309,899	623,904	0.23	0.06
กำแพงเพชร	5,221.50	1,033.76	12,743.52	5,412.90	16,472,508	1,765,080	897,222	0.11	0.05
พิจิตร	3,643.38	3,482.05	12,124.55	2,956.39	9,665,598	717,813	733,331	0.07	0.08
อุทัยธานี	3,220.65	3,443.10	4,491.48	2,815.96	5,722,043	361,274	399,665	0.06	0.07
นครสวรรค์	18,552.04	10,989.37	31,718.84	13,758.05	23,604,522	4,241,283	1,214,061	0.18	0.05
พิษณุโลก	3,944.11	3,069.44	13,655.85	11,616.49	16,763,283	1,339,583	1,985,996	0.08	0.12
เพชรบูรณ์	5,819.16	888.09	33,641.61	22,148.84	15,265,596	475,074	1,244,544	0.03	0.08
เลย	1,748.85	523.16	13,460.65	1,824.34	8,626,610	382,983	802,163	0.04	0.09
อุดรธานี	25,587.84	11,945.22	35,007.15	6,042.14	22,653,241	2,154,740	1,760,857	0.1	0.08
หนองคาย	5,942.37	8,156.95	23,133.99	6,963.58	12,030,508	1,591,942	953,763	0.13	0.08
สกลนคร	14,319.96	7,254.09	24,625.14	9,644.32	12,830,278	726,672	1,185,842	0.06	0.09
นครพนม	2,976.87	5,508.41	15,388.34	3,747.69	8,107,375	225,379	607,998	0.03	0.07
กาฬสินธุ์	4,461.19	2,946.07	7,268.07	1,284.84	10,912,354	422,198	1,025,540	0.04	0.09
ร้อยเอ็ด	17,552.11	10,422.39	10,559.65	2,619.54	15,509,563	855,123	1,114,238	0.06	0.07
มหาสารคาม	5,970.99	4,789.37	15,205.14	517.80	11,195,209	549,439	1,068,176	0.05	0.1
ขอนแก่น	32,064.48	46,339.73	51,357.85	11,176.15	36,928,311	9,117,367	3,633,440	0.25	0.1

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2537

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
ชัยภูมิ	7,624.16	15,536.61	23,293.13	6,657.46	15,664,578	2,466,856	957,198	0.16	0.06
นครราชสีมา	32,425.03	31,752.08	60,898.53	9,817.01	55,286,091	13,868,336	5,309,882	0.25	0.1
บุรีรัมย์	8,394.12	4,890.19	24,200.75	5,719.25	18,039,637	2,105,586	1,205,150	0.12	0.07
สุรินทร์	10,493.05	2,630.75	33,257.10	3,566.75	15,217,471	780,360	1,207,189	0.05	0.08
ศรีสะเกษ	9,191.61	2,384.73	22,689.14	794.85	15,163,764	389,412	1,047,950	0.03	0.07
อุบลราชธานี	17,639.70	13,444.43	39,300.49	15,687.13	23,038,824	1,940,874	2,673,411	0.08	0.12
ยโสธร	3,612.24	546.97	5,653.04	52.10	6,390,838	325,490	515,182	0.05	0.08
มุกดาหาร	786.47	744.85	2,965.73	600.20	4,225,380	317,129	452,991	0.08	0.11
หนองบัวลำพู	4,401.12	3,944.21	9,467.93	2,377.63	4,310,389	433,259	303,173	0.1	0.07
อำนาจเจริญ	6,286.58	4,236.80	5,166.06	724.59	3,643,952	299,760	308,903	0.08	0.08
ชุมพร	4,933.11	3,438.04	8,042.94	1,681.35	12,536,073	627,912	638,837	0.05	0.05
ระนอง	1,792.89	992.14	1,383.79	234.39	8,116,878	1,318,479	332,883	0.16	0.04
สุราษฎร์ธานี	10,099.21	8,197.90	12,423.80	1,307.03	29,514,143	2,532,943	1,549,193	0.09	0.05
พังงา	2,151.53	836.60	4,823.47	396.77	9,546,860	344,677	266,010	0.04	0.03
ภูเก็ต	3,224.12	1,399.86	3,905.10	1,099.65	16,619,719	2,079,587	999,244	0.13	0.06
กระบี่	3,764.56	3,163.89	4,044.47	1,136.44	10,174,120	323,501	437,836	0.03	0.04
นครศรีธรรมราช	9,037.53	6,567.17	22,246.13	750.86	36,343,009	3,613,076	2,293,725	0.1	0.06
พัทลุง	2,950.21	1,232.62	8,439.61	1,318.50	8,435,661	319,084	600,987	0.04	0.07
สงขลา	19,647.74	24,210.45	14,288.42	2,361.88	43,780,091	2,225,796	4,114,720	0.05	0.09
ตรัง	8,011.14	10,729.57	8,433.48	1,092.89	16,389,985	668,410	959,403	0.04	0.06
สตูล	2,415.75	2,094.52	3,126.86	74.22	7,135,911	480,757	453,799	0.07	0.06
ปัตตานี	11,637.73	12,655.50	11,692.90	128.82	16,326,177	714,328	556,716	0.04	0.03
ยะลา	4,489.50	4,016.98	6,941.32	531.63	10,039,829	910,134	752,169	0.09	0.07
นราธิวาส	5,350.53	5,708.23	9,947.63	293.93	12,269,170	438,780	679,426	0.04	0.06
กาญจนบุรี	17,053.30	12,598.12	10,224.88	2,720.41	24,587,283	4,721,530	1,751,553	0.19	0.07

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2537

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค หัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค ก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
สุพรรณบุรี	6,585.83	7,774.08	15,695.18	7,859.49	21,838,437	5,085,710	1,235,155	0.23	0.06
ราชบุรี	20,397.35	27,492.82	25,695.51	3,421.10	28,154,447	10,924,165	1,153,265	0.39	0.04
ประจวบคีรีขันธ์	4,833.95	13,565.17	9,122.01	2,830.73	18,090,679	5,278,180	1,324,669	0.29	0.07
เพชรบุรี	4,902.87	11,582.49	11,705.64	4,675.50	14,439,504	2,098,441	1,876,673	0.15	0.13
นครปฐม	25,312.66	45,236.32	18,817.03	3,352.69	39,006,814	18,333,129	1,686,162	0.47	0.04
สมุทรสงคราม	3,675.96	6,398.21	4,167.75	121.19	5,161,269	738,122	328,836	0.14	0.06
สมุทรสาคร	27,845.71	36,898.78	4,007.72	582.93	58,144,517	37,482,719	953,381	0.64	0.02
สระบุรี	27,047.19	17,556.13	18,283.54	6,421.49	49,244,260	25,991,262	1,159,653	0.53	0.02
ลพบุรี	19,033.95	19,721.96	24,439.15	8,762.78	17,861,742	1,649,258	1,653,675	0.09	0.09
อยุธยา	23,083.46	34,245.46	19,137.00	7,164.98	39,633,297	23,909,102	1,016,903	0.6	0.03
อ่างทอง	5,659.99	8,209.79	7,766.86	3,818.27	6,871,270	1,633,563	304,163	0.24	0.04
สิงห์บุรี	3,759.94	5,326.04	7,958.36	3,642.56	5,809,762	945,670	315,594	0.16	0.05
ชัยนาท	7,218.57	8,232.95	10,006.39	2,865.54	8,532,912	563,226	1,285,047	0.07	0.15
ตราด	3,048.21	1,467.33	4,979.80	1,070.16	8,239,261	613,375	308,692	0.07	0.04
จันทบุรี	12,571.91	8,237.44	4,953.76	na	14,100,215	1,880,983	744,400	0.13	0.05
ระยอง	10,854.54	16,286.15	17,891.50	1,875.83	55,070,825	13,662,610	2,223,186	0.25	0.04
ชลบุรี	32,605.22	39,454.82	30,542.72	4,861.59	124,615,619	81,314,594	6,695,317	0.65	0.05
ปราจีนบุรี	6,169.25	14,751.88	19,606.71	3,129.19	13,694,544	3,647,550	828,036	0.27	0.06
นครนายก	2,397.85	3,833.39	6,856.83	1,985.36	5,731,348	384,878	730,913	0.07	0.13
ฉะเชิงเทรา	22,501.73	35,955.00	15,184.34	1,637.59	34,858,661	18,391,008	747,499	0.53	0.02
นนทบุรี	16,796.96	15,029.34	8,496.15	1,226.67	39,583,023	14,802,989	4,517,952	0.37	0.11
ปทุมธานี	18,642.90	25,164.40	10,472.12	1,443.24	75,580,390	50,590,298	6,783,741	0.67	0.09
สมุทรปราการ	54,633.84	63,886.67	9,629.20	900.24	116,985,999	74,029,719	4,579,615	0.63	0.04
สระแก้ว	3,115.61	1,246.66	8,607.71	3,512.69	6,995,979	346,603	369,138	0.05	0.05
กรุงเทพฯ	204,084.70	223,080.30	90,577.86	27,743.42	1,081,468,918	331,341,664	65,693,460	0.31	0.06

ตาราง ผ.2 (ต่อ) ปี 2538

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค หัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
แม่ฮ่องสอน	241.02	na	2,513.85	319.85	3,237,236	120,416	301539	0.04	0.09
เชียงใหม่	21,575.90	32,053.55	46,398.65	8,152.58	47,697,983	9,294,695	4682037	0.19	0.1
พะเยา	4,299.58	3,694.04	19,068.84	3,565.84	8,454,505	453,467	842373	0.05	0.1
เชียงราย	11,367.78	8,990.48	51,875.36	13,767.02	20,699,817	954,763	2878945	0.05	0.14
น่าน	2,758.64	2,571.08	15,700.90	2,304.97	7,386,907	108,931	1003316	0.01	0.14
ลำพูน	13,320.45	25,250.25	11,603.57	na	17,193,112	8,464,797	730532	0.49	0.04
ลำปาง	27,059.88	22,931.73	32,710.11	5,680.42	22,658,365	733,461	1931105	0.03	0.09
แพร่	6,482.31	5,307.54	14,191.16	2,295.36	8,056,427	161,151	822237	0.02	0.1
ตาก	8,375.63	1,642.55	8,997.88	1,440.13	8,727,593	771,638	1122101	0.09	0.13
สุโขทัย	4,076.51	3,509.34	10,714.21	3,008.73	11,750,279	1,259,464	864947	0.11	0.07
อุตรดิตถ์	4,742.49	2,422.18	9,973.91	1,735.43	10,169,221	2,346,198	757405	0.23	0.07
กำแพงเพชร	8,031.43	6,419.95	15,159.95	4,349.71	17,111,226	1,786,670	1150731	0.1	0.07
พิจิตร	4,144.52	2,914.90	17,796.53	9,391.55	10,551,959	759,497	884990	0.07	0.08
อุทัยธานี	1,007.33	1,405.17	8,369.24	884.94	6,246,063	438,353	604208	0.07	0.1
นครสวรรค์	13,688.59	14,088.90	29,584.83	13,152.79	26,445,980	5,003,729	1524061	0.19	0.06
พิษณุโลก	7,232.22	3,818.69	26,843.99	10,554.38	18,128,369	1,749,404	2083829	0.1	0.11
เพชรบูรณ์	6,407.58	2,449.47	22,083.09	6,333.17	16,771,337	539,312	1547998	0.03	0.09
เลย	950.33	802.24	11,094.41	3,335.83	9,227,829	411,660	953114	0.04	0.1
อุดรธานี	19,165.65	18,233.85	25,046.89	8,507.07	25,788,034	2,891,514	2148988	0.11	0.08
หนองคาย	13,875.26	4,985.04	28,669.70	8,187.03	13,347,262	1,845,821	1419730	0.14	0.11
สกลนคร	11,724.66	8,217.51	27,502.49	4,766.04	13,791,179	764,865	1523637	0.06	0.11
นครพนม	5,287.83	1,674.72	22,497.72	3,566.84	8,750,972	244,757	872539	0.03	0.1
กาฬสินธุ์	8,681.75	6,108.77	12,837.40	1,328.80	12,345,381	470,945	1393933	0.04	0.11
ร้อยเอ็ด	9,556.69	2,675.60	18,776.74	2,294.35	15,942,122	826,956	1283791	0.05	0.08
มหาสารคาม	3,913.95	4,975.15	25,894.84	8,679.28	12,255,813	629,949	1134585	0.05	0.09
ขอนแก่น	43,132.07	94,121.38	45,783.67	8,514.10	40,820,055	9,453,777	4808929	0.23	0.12

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2538

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค หัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
ชัยภูมิ	7,971.83	17,404.63	22,128.79	4,402.31	17,785,122	3,144,371	1428046	0.18	0.08
นครราชสีมา	45,514.57	40,063.50	53,294.57	17,654.50	61,789,196	17,175,626	5567599	0.28	0.09
บุรีรัมย์	3,003.37	5,807.35	38,344.17	14,644.37	20,614,433	2,403,759	1878458	0.12	0.09
สุรินทร์	16,262.15	4,381.79	35,582.18	8,638.41	16,276,803	782,222	1419494	0.05	0.09
ศรีสะเกษ	6,097.03	5,845.20	28,742.04	2,957.30	16,433,396	434,345	1296522	0.03	0.08
อุบลราชธานี	19,024.28	14,044.13	40,130.51	4,874.53	24,923,294	2,110,150	2851915	0.08	0.11
ยโสธร	1,490.23	655.63	4,085.86	676.56	7,172,596	412,743	827861	0.06	0.12
มุกดาหาร	2,620.46	1,460.94	6,553.32	1,035.23	4,895,861	355,774	654119	0.07	0.13
หนองบัวลำพู	2,932.89	2,877.56	5,748.12	2,449.61	5,389,308	551,059	474126	0.1	0.09
อำนาจเจริญ	3,821.53	4,592.14	6,058.54	642.67	4,381,182	334,046	605793	0.08	0.14
ชุมพร	2,474.63	3,497.81	8,263.61	2,202.95	12,845,830	860,016	773752	0.07	0.06
ระนอง	2,290.71	1,327.93	2,097.09	230.37	9,442,198	988,202	418125	0.1	0.04
สุราษฎร์ธานี	8,067.44	7,689.92	4,398.38	1,249.68	31,443,195	2,912,837	1776381	0.09	0.06
พังงา	4,739.35	3,073.21	4,413.95	293.98	10,153,405	344,319	319767	0.03	0.03
ภูเก็ต	3,566.48	2,162.39	6,238.00	1,220.46	18,158,559	2,484,329	781593	0.14	0.04
กระบี่	2,242.59	1,490.25	5,161.41	218.37	11,068,380	338,637	444363	0.03	0.04
นครศรีธรรมราช	12,089.68	19,240.22	23,291.68	6,204.21	39,020,803	3,476,497	2559848	0.09	0.07
พัทลุง	2,986.48	2,579.22	12,399.39	2,866.56	8,971,053	327,397	598132	0.04	0.07
สงขลา	15,973.55	23,576.68	16,492.80	1,798.87	47,028,695	3,014,377	4304503	0.06	0.09
ตรัง	11,130.84	5,855.66	5,670.46	871.54	17,376,270	788,750	1011118	0.05	0.06
สตูล	838.40	2,765.49	2,848.88	467.10	7,733,217	521,834	564454	0.07	0.07
ปัตตานี	3,032.86	4,882.93	12,575.90	na	17,241,244	828,763	690757	0.05	0.04
ยะลา	4,870.91	4,533.14	5,795.48	640.68	10,848,256	1,097,737	770844	0.1	0.07
นราธิวาส	3,359.32	5,189.73	17,617.91	800.22	13,006,594	521,369	677085	0.04	0.05
กาญจนบุรี	15,004.51	11,878.16	14,244.73	5,352.58	27,481,953	5,157,536	2100071	0.19	0.08

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2538

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค หัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
สุพรรณบุรี	14,790.32	17,774.66	24,964.27	6,594.78	24,148,892	5,301,744	1533942	0.22	0.06
ราชบุรี	24,080.08	20,062.62	17,556.15	2,149.72	31,589,548	12,917,168	1340549	0.41	0.04
ประจวบคีรีขันธ์	7,834.79	11,077.08	10,861.32	3,228.06	19,486,347	5,678,239	1270469	0.29	0.07
เพชรบุรี	5,314.03	6,591.60	10,765.65	4,609.14	15,567,296	2,590,982	1731815	0.17	0.11
นครปฐม	26,447.45	36,801.02	16,777.50	2,188.78	44,042,575	21,176,003	2549875	0.48	0.06
สมุทรสงคราม	4,658.41	8,814.54	4,947.93	293.22	5,559,330	816,927	340966	0.15	0.06
สมุทรสาคร	42,476.14	47,470.78	5,215.00	402.99	61,360,909	39,659,086	1422939	0.65	0.02
สระบุรี	15,636.86	14,724.39	19,674.38	6,392.83	51,246,719	27,208,176	1198190	0.53	0.02
ลพบุรี	14,149.38	10,243.92	27,100.44	11,832.93	19,905,877	2,007,090	2445691	0.1	0.12
พระนครศรีอยุธยา	23,351.21	38,180.01	21,197.11	4,943.80	44,856,635	26,917,650	1105034	0.6	0.02
อ่างทอง	2,223.27	2,416.05	3,358.52	1,913.25	7,728,629	1,881,204	423802	0.24	0.05
สิงห์บุรี	4,339.26	8,671.81	8,112.52	3,379.33	6,508,658	1,047,193	391978	0.16	0.06
ชัยนาท	4,671.71	4,800.41	7,048.15	3,177.56	9,744,685	702,414	1387010	0.07	0.14
ตราด	2,340.09	2,484.20	2,403.28	649.86	8,892,017	660,712	483055	0.07	0.05
จันทบุรี	18,914.49	12,645.62	10,217.83	1,034.57	15,301,316	1,998,997	933471	0.13	0.06
ระยอง	11,158.25	10,527.26	14,181.98	2,168.46	57,900,523	13,893,075	2142628	0.24	0.04
ชลบุรี	35,694.95	34,130.01	36,697.00	7,922.28	147,172,681	101,175,805	5512254	0.69	0.04
ปราจีนบุรี	7,934.50	6,710.08	18,572.81	6,579.39	15,312,173	4,545,392	1080534	0.3	0.07
นครนายก	1,681.69	2,479.95	7,274.10	2,427.61	5,872,171	504,533	658636	0.09	0.11
ฉะเชิงเทรา	13,562.41	23,460.46	9,783.33	904.08	37,065,629	19,332,583	928110	0.52	0.03
นนทบุรี	11,497.09	13,162.03	12,019.97	3,732.69	49,039,203	16,314,133	9954296	0.33	0.2
ปทุมธานี	17,698.90	30,284.07	8,005.11	2,824.45	87,143,260	59,567,254	7976688	0.68	0.09
สมุทรปราการ	66,924.17	66,626.39	9,386.02	1,332.15	127,457,032	78,653,982	5703045	0.62	0.04
สระแก้ว	4,981.80	4,585.26	11,169.11	1,779.27	8,679,516	351,311	671891	0.04	0.08
กรุงเทพฯ	250,177.90	238,984.70	160,244.80	55,428.61	1,158,723,875	362,121,466	57777788	0.31	0.05

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2539

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค ก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
แม่ฮ่องสอน	487.04	na	1,343.57	231.13	3,335,914	126,580	317,056	0.04	0.1
เชียงใหม่	24,162.20	25,138.95	51,665.57	13,117.63	50,006,658	9,531,213	4,439,055	0.19	0.09
พะเยา	6,077.33	4,841.22	23,190.93	3,369.51	8,953,465	436,764	975,571	0.05	0.11
เชียงราย	32,036.18	12,657.76	49,268.01	10,557.68	21,316,148	1,045,579	2,337,308	0.05	0.11
น่าน	2,597.06	4,071.84	16,163.37	3,493.01	7,740,790	111,951	1,022,046	0.01	0.13
ลำพูน	12,541.89	20,922.10	17,193.61	3,543.16	18,904,087	9,765,625	891,866	0.52	0.05
ลำปาง	8,931.79	13,845.40	40,282.94	6,669.09	24,729,021	833,018	2,561,340	0.03	0.1
แพร่	7,888.24	6,419.25	15,475.60	4,680.91	8,344,486	181,943	934,550	0.02	0.11
ตาก	3,206.26	2,149.51	8,918.02	4,367.43	9,105,225	809,880	1,006,579	0.09	0.11
สุโขทัย	4,819.29	5,729.33	14,147.70	5,089.35	12,286,644	1,279,266	875,703	0.1	0.07
อุตรดิตถ์	4,168.52	2,355.85	14,547.54	4,155.76	11,312,879	2,472,097	1,034,080	0.22	0.09
กำแพงเพชร	4,431.67	2,946.87	17,415.33	7,652.32	18,319,078	1,898,158	1,359,622	0.1	0.07
พิจิตร	4,168.26	5,033.95	18,462.72	9,158.73	11,353,326	868,091	932,708	0.08	0.08
อุทัยธานี	3,786.33	1,416.67	7,190.22	3,576.34	6,844,250	518,098	606,581	0.08	0.09
นครสวรรค์	13,581.96	9,339.82	36,030.16	28,086.91	27,921,890	5,362,585	1,788,191	0.19	0.06
พิษณุโลก	10,034.33	6,496.44	29,750.46	11,118.80	20,110,596	1,815,514	2,613,574	0.09	0.13
เพชรบูรณ์	9,016.64	3,746.57	33,931.79	16,069.29	16,910,530	517,102	1,541,093	0.03	0.09
เลย	5,263.69	2,047.99	14,716.49	3,462.65	9,598,218	480,871	908,768	0.05	0.09
อุดรธานี	24,889.26	12,399.75	43,615.61	5,914.07	27,735,139	3,357,125	2,385,502	0.12	0.09
หนองคาย	11,209.37	8,953.48	28,308.44	6,784.09	13,449,696	1,986,488	1,323,919	0.15	0.1
สกลนคร	10,178.38	8,658.57	34,608.25	4,034.81	14,867,578	785,373	2,150,737	0.05	0.14
นครพนม	5,921.34	3,099.62	18,418.30	6,128.71	8,928,161	277,678	1,163,214	0.03	0.13
กาฬสินธุ์	13,029.24	2,645.26	22,167.64	6,430.91	12,499,917	540,513	1,412,987	0.04	0.11
ร้อยเอ็ด	11,363.52	9,732.88	23,139.70	3,098.68	16,493,467	921,662	1,291,503	0.06	0.08
มหาสารคาม	14,212.61	11,266.35	27,285.24	6,511.34	12,754,479	670,507	1,286,557	0.05	0.1

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2539

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	สัดส่วนภาค การก่อสร้าง (บาท)	ผลิตภัณฑ์ ภาค ก่อสร้าง	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
ขอนแก่น	37,353.51	72,612.84	50,689.98	7,938.68	44,757,401	11,814,485	4,695,889	0.26	0.1
ชัยภูมิ	4,353.20	13,451.14	17,232.50	4,011.79	18,801,652	3,192,372	1,470,055	0.17	0.08
นครราชสีมา	32,633.82	23,132.53	57,831.88	21,307.17	65,811,031	18,263,984	6,381,797	0.28	0.1
บุรีรัมย์	14,313.83	9,128.81	61,619.16	16,834.37	20,687,356	2,217,916	1,899,341	0.11	0.09
สุรินทร์	18,703.19	8,491.14	28,991.71	6,437.30	16,349,076	734,323	1,501,493	0.04	0.09
ศรีสะเกษ	6,080.49	3,548.82	28,154.67	3,091.43	16,800,620	465,983	1,454,072	0.03	0.09
อุบลราชธานี	14,624.16	5,178.75	88,899.31	14,349.81	26,145,856	2,086,725	3,082,773	0.08	0.12
ยโสธร	3,873.21	5,370.55	13,171.89	2,495.92	7,138,216	421,019	757,920	0.06	0.11
มุกดาหาร	5,599.78	3,186.22	5,192.85	1,241.22	5,306,613	483,081	641,559	0.09	0.12
หนองบัวลำพู	1,240.51	1,089.64	10,325.11	2,451.11	5,648,043	654,900	617,454	0.12	0.11
อำนาจเจริญ	2,747.46	124.28	9,256.12	2,173.27	4,672,996	348,837	720,404	0.07	0.15
ทุมพร	3,815.74	2,579.77	9,749.73	2,963.92	14,236,351	889,798	1,008,115	0.06	0.07
ระนอง	1,401.85	1,825.99	1,963.17	305.94	9,037,479	843,204	297,123	0.09	0.03
สุราษฎร์ธานี	8,506.65	8,828.56	7,723.09	2,081.52	34,469,880	3,208,736	2,549,130	0.09	0.07
พังงา	4,536.49	1,057.35	4,617.02	585.31	10,324,503	379,544	335,139	0.04	0.03
ภูเก็ต	3,774.76	1,309.23	3,278.91	816.99	19,754,091	2,799,717	1,261,759	0.14	0.06
กระบี่	3,035.44	1,664.43	2,197.07	159.38	11,651,112	349,622	584,731	0.03	0.05
นครศรีธรรมราช	11,655.95	17,507.79	39,006.52	6,506.32	41,164,317	3,220,845	3,084,124	0.08	0.07
พัทลุง	1,768.95	1,795.21	7,284.21	3,262.84	9,809,768	343,736	704,395	0.04	0.07
สงขลา	23,587.98	22,428.30	20,577.12	4,871.31	48,501,684	3,797,418	3,452,173	0.08	0.07
ตรัง	5,583.00	10,228.16	6,431.12	2,315.40	19,125,567	929,606	1,166,221	0.05	0.06
สตูล	2,059.23	1,566.84	3,240.33	253.49	8,019,965	510,866	625,640	0.06	0.08
ปัตตานี	5,983.41	8,192.49	15,404.92	1,855.87	17,161,507	785,496	788,357	0.05	0.05
ยะลา	4,198.25	1,053.51	4,059.25	979.71	11,321,878	1,082,982	676,358	0.1	0.06

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2539

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค หัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาค ก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	ผลิตภัณฑ์ภาค ก่อสร้าง (บาท)	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
นราธิวาส	5,448.30	2,943.88	20,046.67	184.15	13,671,312	572,611	927,261	0.04	0.07
กาญจนบุรี	23,448.50	13,533.67	19,441.59	3,459.85	28,264,783	5,682,522	1,889,028	0.2	0.07
สุพรรณบุรี	12,805.78	15,081.45	21,951.45	8,823.25	26,760,771	6,122,788	1,814,529	0.23	0.07
ราชบุรี	21,645.90	26,388.49	26,278.39	5,475.54	31,731,828	11,905,580	1,702,567	0.38	0.05
ประจวบคีรีขันธ์	8,280.06	14,059.02	16,015.68	4,741.87	18,747,789	4,597,791	1,138,487	0.25	0.06
เพชรบุรี	5,840.82	7,096.44	13,339.46	4,489.09	15,561,135	2,336,000	1,530,532	0.15	0.1
นครปฐม	34,695.03	37,460.26	16,735.28	5,000.59	44,580,003	21,572,739	1,942,673	0.48	0.04
สมุทรสงคราม	3,591.71	4,849.92	5,337.91	1,303.76	5,559,987	836,332	304,479	0.15	0.05
สมุทรสาคร	32,577.11	42,415.23	7,141.90	1,073.88	63,649,939	41,873,049	1,020,265	0.66	0.02
สระบุรี	20,114.52	14,026.94	14,210.06	5,220.43	54,465,077	27,469,683	1,320,710	0.5	0.02
ลพบุรี	13,536.26	12,037.66	18,455.15	11,092.34	22,963,599	1,993,871	4,694,347	0.09	0.2
พระนครศรีอยุธยา	28,069.71	43,622.68	23,209.62	6,990.96	49,279,480	29,743,175	1,460,422	0.6	0.03
อ่างทอง	3,126.01	5,596.46	8,080.11	1,864.67	8,620,684	2,136,421	475,882	0.25	0.06
สิงห์บุรี	7,034.35	6,345.20	7,104.42	3,379.34	6,884,717	963,377	350,635	0.14	0.05
ชัยนาท	5,421.51	7,940.16	7,322.95	2,903.26	10,389,484	773,025	1,386,228	0.07	0.13
ตราด	2,265.60	1,401.05	7,710.27	1,497.73	8,971,777	694,995	385,837	0.08	0.04
จันทบุรี	8,928.91	9,357.08	7,660.07	1,779.17	15,492,758	1,916,327	993,377	0.12	0.06
ระยอง	24,256.12	10,396.69	21,871.59	7,734.15	83,061,353	32,931,575	2,001,057	0.4	0.02
ชลบุรี	57,995.12	55,552.53	28,640.51	3,841.70	158,939,432	109,225,921	5,431,415	0.69	0.03
ปราจีนบุรี	11,861.94	13,997.54	17,769.55	4,405.35	17,531,543	5,768,610	1,147,521	0.33	0.07
นครนายก	6,386.29	5,696.83	9,093.78	1,782.50	6,105,801	539,157	486,278	0.09	0.08
ฉะเชิงเทรา	16,163.31	18,170.71	17,089.42	3,829.55	38,822,662	19,809,359	1,478,378	0.51	0.04
นนทบุรี	20,621.91	17,100.35	7,682.99	3,930.48	51,802,046	17,038,909	9,428,686	0.33	0.18
ปทุมธานี	18,867.00	20,859.47	7,544.19	1,290.09	92,374,375	62,066,780	9,137,151	0.67	0.1

ตาราง ผ.2 (ต่อ)

ปี 2539

จังหวัด	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคหัตถอุตสาหกรรม (คน)		จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ภาคก่อสร้าง (คน)		ผลิตภัณฑ์ราย จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาค หัตถ อุตสาหกรรม	ผลิตภัณฑ์ภาค ก่อสร้าง	สัดส่วนภาค หัตถ อุตสาหกรรม	สัดส่วน ภาค ก่อสร้าง
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
สมุทรปราการ	64,766.31	76,642.60	18,489.04	2,669.53	135,017,342	84,188,919	6,945,074	0.62	0.05
สระแก้ว	9,877.36	6,743.55	8,296.80	5,209.52	9,954,650	550,295	961,053	0.06	0.1
กรุงเทพฯ	228,004.70	213,081.00	215,393.80	73,185.76	1,209,596,409	374,041,309	61,154,025	0.31	0.05

หมายเหตุ : 1. ผลิตภัณฑ์รายจังหวัด ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรมและ ผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้าง ณ ราคาคงที่

ปี 2531

2. สัดส่วนภาคหัตถอุตสาหกรรม คำนวณจากผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรมหารผลิตภัณฑ์ราย
จังหวัด

3. สัดส่วนภาคก่อสร้าง คำนวณจากผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้างหารผลิตภัณฑ์รายจังหวัด

ที่มา : 1. จำนวนแรงงานไร้ฝีมือภาคหัตถอุตสาหกรรม และภาคก่อสร้าง จากรายงานผลการสำรวจแรงงาน
ทั่วราชอาณาจักร รอบ 1 และ รอบ 3 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. ผลิตภัณฑ์รายจังหวัด ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรม และ ผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้าง
จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ผ.3 ตัวแปรหุ่นแทนภาคอุตสาหกรรม และตัวแปรหุ่นแทนเพศที่ใช้ในการประมาณการ
แบบจำลองผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงาน

แรงงานไร้ฝีมือจำแนกตามเพศ/ ภาคอุตสาหกรรม	D_SECTOR	D_SEX
แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคอุตสาหกรรม	1	0
แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคอุตสาหกรรม	1	1
แรงงานไร้ฝีมือเพศชายในภาคก่อสร้าง	0	0
แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิงในภาคก่อสร้าง	0	1

หมายเหตุ : D_SECTOR เท่ากับ 1 เมื่อเป็นภาคอุตสาหกรรม
D_SECTOR เท่ากับ 0 เมื่อไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม
D_SEX เท่ากับ 1 เมื่อเป็นแรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง
D_SEX เท่ากับ 0 เมื่อไม่ใช่แรงงานไร้ฝีมือเพศหญิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณสมการการผลิต Cobb-Douglas

ตาราง ผ.4 ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการสมการการผลิต Cobb-Douglas ปี พ.ศ.2537

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
แม่ฮ่องสอน	106,814	1,590	186	657	843	0.22	0.78
เชียงใหม่	9,149,612	8,369	7,958	27,675	35,633	0.22	0.78
พะเยา	378,908	478	1,219	4,674	5,893	0.21	0.79
เชียงราย	803,131	1,383	1,047	8,150	9,197	0.11	0.89
น่าน	95,663	236	1,209	4,726	5,935	0.2	0.8
ลำพูน	7,447,246	2,470	4,321	8,819	13,140	0.33	0.67
ลำปาง	768,145	6,224	8,818	21,225	30,043	0.29	0.71
แพร่	193,172	431	2,950	8,778	11,728	0.25	0.75
ตาก	778,716	3,235	2,734	6,363	9,097	0.3	0.7
สุโขทัย	1,043,868	570	1,054	3,874	4,928	0.21	0.79
อุตรดิตถ์	2,309,899	2,672	1,503	4,782	6,285	0.24	0.76
กำแพงเพชร	1,765,080	2,962	1,491	6,919	8,410	0.18	0.82
พิจิตร	717,813	643	979	4,156	5,135	0.19	0.81
อุทัยธานี	361,274	242	316	1,567	1,883	0.17	0.83
นครสวรรค์	4,241,283	4,789	2,258	11,609	13,867	0.16	0.84
พิษณุโลก	1,339,583	5,517	5,874	5,289	11,163	0.53	0.47
เพชรบูรณ์	475,074	592	1,668	6,708	8,376	0.2	0.8
เลย	382,983	449	792	1,905	2,697	0.29	0.71
อุดรธานี	2,154,740	6,667	2,762	13,556	16,318	0.17	0.83
หนองคาย	1,591,942	928	585	4,256	4,841	0.12	0.88
สกลนคร	726,672	527	328	3,805	4,133	0.08	0.92
นครพนม	225,379	702	590	4,575	5,165	0.11	0.89
กาฬสินธุ์	422,198	1,041	1,981	14,263	16,244	0.12	0.88
ร้อยเอ็ด	855,123	989	939	8,246	9,199	0.1	0.9
มหาสารคาม	549,439	na	829	5,628	6,457	0.13	0.87
ขอนแก่น	9,117,367	32,991	3,993	28,404	32,397	0.12	0.88

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2537

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
ชัยภูมิ	2,466,856	2,717	1,482	6,022	7,504	0.2	0.8
นครราชสีมา	13,868,336	16,875	16,703	60,245	76,948	0.22	0.78
บุรีรัมย์	2,105,586	1,032	1,702	7,789	9,491	0.18	0.82
สุรินทร์	780,360	868	1,347	4,496	5,843	0.23	0.77
ศรีสะเกษ	389,412	440	714	4,153	4,867	0.15	0.85
อุบลราชธานี	1,940,874	3,978	1,080	13,734	14,814	0.07	0.93
ยโสธร	325,490	366	386	2,963	3,349	0.12	0.88
มุกดาหาร	317,129	630	1,009	1,782	2,791	0.36	0.64
หนองบัวลำพู	433,259	157	203	1,725	1,928	0.11	0.89
อำนาจเจริญ	299,760	221	na	1,404	1,457	na	0.96
ชุมพร	627,912	3,222	4,452	8,027	12,479	0.36	0.64
ระนอง	1,318,479	1,541	1,070	4,397	5,467	0.2	0.8
สุราษฎร์ธานี	2,532,943	4,947	5,600	13,543	19,143	0.29	0.71
พังงา	344,677	419	538	2,184	2,722	0.2	0.8
ภูเก็ต	2,079,587	1,296	3,043	4,190	7,233	0.42	0.58
กระบี่	323,501	653	342	2,830	3,172	0.11	0.89
นครศรีธรรมราช	3,613,076	13,325	5,731	12,266	17,997	0.32	0.68
พัทลุง	319,084	389	311	2,984	3,295	0.09	0.91
สงขลา	2,225,796	10,576	13,322	40,782	54,104	0.25	0.75
ตรัง	668,410	2,469	3,918	15,527	19,445	0.2	0.8
สตูล	480,757	611	887	2,449	3,336	0.27	0.73
ปัตตานี	714,328	1,694	1,742	9,145	10,887	0.16	0.84
ยะลา	910,134	1,172	1,522	5,002	6,524	0.23	0.77
นราธิวาส	438,780	467	609	4,212	4,821	0.13	0.87
กาญจนบุรี	4,721,530	11,267	2,007	19,347	21,354	0.09	0.91
สุพรรณบุรี	5,085,710	3,898	3,781	8,879	12,660	0.3	0.7

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2537

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
ราชบุรี	10,924,165	14,662	9,878	33,986	43,864	0.23	0.77
ประจวบคีรีขันธ์	5,278,180	na	3,515	11,272	14,787	0.24	0.76
เพชรบุรี	2,098,441	7,097	2,559	16,387	18,946	0.14	0.86
นครปฐม	18,333,129	27,758	26,328	79,619	105,947	0.25	0.75
สมุทรสงคราม	738,122	1,208	1,293	4,014	5,307	0.24	0.76
สมุทรสาคร	37,482,719	41,944	39,163	123,962	163,125	0.24	0.76
สระบุรี	25,991,262	51,480	25,328	36,091	61,419	0.41	0.59
ลพบุรี	1,649,258	8,349	3,515	14,233	17,748	0.2	0.8
พระนครศรีอยุธยา	23,909,102	56,812	42,400	39,244	81,644	0.52	0.48
อ่างทอง	1,633,563	3,211	2,268	3,462	5,730	0.4	0.6
สิงห์บุรี	945,670	2,991	1,182	3,381	4,563	0.26	0.74
ชัยนาท	563,226	679	740	2,639	3,379	0.22	0.78
ตราด	613,375	418	429	3,438	3,867	0.11	0.89
จันทบุรี	1,880,983	1,798	777	5,723	6,500	0.12	0.88
ระยอง	13,662,610	74,115	12,110	25,980	38,090	0.32	0.68
ชลบุรี	81,314,594	86,654	27,507	82,411	109,918	0.25	0.75
ปราจีนบุรี	3,647,550	8,282	5,628	16,764	22,392	0.25	0.75
นครนายก	384,878	1,199	1,243	2,181	3,424	0.36	0.64
ฉะเชิงเทรา	18,391,008	43,573	29,145	52,555	81,700	0.36	0.64
นนทบุรี	14,802,989	13,757	30,701	40,796	71,497	0.43	0.57
ปทุมธานี	50,590,298	77,321	102,916	98,182	201,098	0.51	0.49
สมุทรปราการ	74,029,719	159,074	200,852	224,810	425,662	0.47	0.53
สระแก้ว	346,603	1,518	131	4,049	4,180	0.03	0.97
กรุงเทพฯ	331,341,664	149,820	233,682	313,631	548,049	0.43	0.57

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2538

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
แม่ฮ่องสอน	120,416	1,554	515	533	1,048	0.49	0.51
เชียงใหม่	9,294,695	9,048	7,118	31,283	38,401	0.19	0.81
พะเยา	453,467	516	2,014	4,396	6,410	0.31	0.69
เชียงราย	954,763	1,602	1,272	8,484	9,778	0.13	0.87
น่าน	108,931	308	1,035	5,175	6,210	0.17	0.83
ลำพูน	8,464,797	2,558	3,080	10,649	13,729	0.22	0.78
ลำปาง	733,461	6,134	5,794	25,543	31,337	0.18	0.82
แพร่	161,151	516	3,255	9,242	12,532	0.26	0.74
ตาก	771,638	3,207	2,046	8,900	11,219	0.18	0.79
สุโขทัย	1,259,464	601	1,229	3,954	5,183	0.24	0.76
อุตรดิตถ์	2,346,198	2,624	1,813	4,897	6,710	0.27	0.73
กำแพงเพชร	1,786,670	2,930	1,753	7,221	8,974	0.20	0.80
พิจิตร	759,497	668	1,236	4,208	5,444	0.23	0.77
อุทัยธานี	438,353	536	173	2,076	2,249	0.08	0.92
นครสวรรค์	5,003,729	4,783	5,780	9,759	15,539	0.37	0.63
พิษณุโลก	1,749,404	5,336	5,137	6,480	11,617	0.44	0.56
เพชรบูรณ์	539,312	624	1,062	7,439	8,501	0.12	0.88
เลย	411,660	477	695	2,189	2,884	0.24	0.76
อุดรธานี	2,891,514	6,741	5,286	12,859	18,145	0.29	0.71
หนองคาย	1,845,821	na	1,051	4,478	5,529	0.19	0.81
สกลนคร	764,865	678	570	4,155	4,725	0.12	0.88
นครพนม	244,757	783	582	5,080	5,662	0.10	0.90
กาฬสินธุ์	470,945	1,408	1,541	15,526	17,067	0.09	0.91
ร้อยเอ็ด	826,956	1,156	2,481	7,371	9,852	0.25	0.75
มหาสารคาม	629,949	571	761	5,971	6,732	0.11	0.89
ขอนแก่น	9,453,777	33,299	6,068	27,855	33,923	0.18	0.82

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2538

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
ชัยภูมิ	3,144,371	2,760	1,129	7,201	8,330	0.14	0.86
นครราชสีมา	17,175,626	19,290	28,131	57,092	85,223	0.33	0.67
บุรีรัมย์	2,403,759	1,227	2,439	7,741	10,180	0.24	0.76
สุรินทร์	782,222	916	168	6,129	6,297	0.03	0.97
ศรีสะเกษ	434,345	470	114	4,811	4,925	0.02	0.98
อุบลราชธานี	2,110,150	4,006	2,230	13,467	15,697	0.14	0.86
ยโสธร	412,743	397	1,394	2,293	3,687	0.38	0.62
มุกดาหาร	355,774	643	554	2,427	2,981	0.19	0.81
หนองบัวลำพู	551,059	325	409	2,299	2,708	0.15	0.85
อำนาจเจริญ	334,046	228	113	1,426	1,539	0.07	0.93
ชุมพร	860,016	3,271	1,838	11,267	13,105	0.14	0.86
ระนอง	988,202	1,505	1,143	4,489	5,632	0.20	0.80
สุราษฎร์ธานี	2,912,837	5,150	9,991	10,726	20,717	0.48	0.52
พังงา	344,319	542	232	2,920	3,152	0.07	0.93
ภูเก็ต	2,484,329	1,247	2,116	5,185	7,301	0.29	0.71
กระบี่	338,637	696	338	3,099	3,437	0.10	0.90
นครศรีธรรมราช	3,476,497	12,816	6,973	12,112	19,085	0.37	0.63
พัทลุง	327,397	445	907	2,558	3,465	0.26	0.74
สงขลา	3,014,377	11,953	14,656	42,238	56,893	0.26	0.74
ตรัง	788,750	2,981	5,827	14,452	20,279	0.29	0.71
สตูล	521,834	627	1,247	2,202	3,449	0.36	0.64
ปัตตานี	828,763	1,655	2,822	8,497	11,319	0.25	0.75
ยะลา	1,097,737	1,149	1,999	4,709	6,708	0.30	0.70
นราธิวาส	521,369	544	555	4,539	5,094	0.11	0.89
กาญจนบุรี	5,157,536	11,072	3,999	18,283	22,282	0.18	0.82
สุพรรณบุรี	5,301,744	4,063	1,737	11,535	13,272	0.13	0.87

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2538

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัก อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
ราชบุรี	12,917,168	14,441	11,349	33,666	45,015	0.25	0.75
ประจวบคีรีขันธ์	5,678,239	8,202	6,863	16,597	23,460	0.29	0.71
เพชรบุรี	2,590,982	8,143	5,332	14,906	20,238	0.26	0.74
นครปฐม	21,176,003	29,287	30,084	81,738	111,822	0.27	0.73
สมุทรสงคราม	816,927	na	1,178	4,642	5,820	0.20	0.80
สมุทรสาคร	39,659,086	45,278	37,339	139,500	176,839	0.21	0.79
สระบุรี	27,208,176	50,753	33,089	30,133	63,222	0.52	0.48
ลพบุรี	2,007,090	10,327	4,539	14,618	19,157	0.24	0.76
พระนครศรีอยุธยา	26,917,650	63,025	40,890	52,467	93,357	0.44	0.56
อ่างทอง	1,881,204	3,224	3,398	2,619	6,017	0.56	0.44
สิงห์บุรี	1,047,193	4,663	2,403	4,312	6,715	0.36	0.64
ชัยนาท	702,414	890	852	3,923	4,775	0.18	0.82
ตราด	660,712	483	565	3,580	4,145	0.14	0.86
จันทบุรี	1,998,997	1,959	781	6,218	6,999	0.11	0.89
ระยอง	13,893,075	91,087	20,809	23,890	44,699	0.47	0.53
ชลบุรี	101,175,805	91,428	44,652	75,782	120,434	0.37	0.63
ปราจีนบุรี	4,545,392	11,812	13,336	14,407	27,743	0.48	0.52
นครนายก	504,533	1,203	1,379	2,236	3,615	0.38	0.62
ฉะเชิงเทรา	19,332,583	47,681	24,610	62,388	87,065	0.28	0.72
นนทบุรี	16,314,133	15,429	39,542	34,443	73,985	0.53	0.47
ปทุมธานี	59,567,254	74,926	121,806	84,389	206,195	0.59	0.41
สมุทรปราการ	78,653,982	na	210,517	230,581	441,098	0.48	0.52
สระแก้ว	351,311	1,460	1,342	3,093	4,435	0.30	0.70
กรุงเทพฯ	362,121,466	147,986	219,542	357,615	579,350	0.38	0.62

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2539

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
แม่ฮ่องสอน	126,580	1,535	342	891	1,233	0.28	0.72
เชียงใหม่	9,531,213	9,463	12,758	27,481	40,239	0.32	0.68
พะเยา	436,764	618	450	6,293	6,743	0.07	0.93
เชียงราย	1,045,579	1,836	518	9,737	10,255	0.05	0.95
น่าน	111,951	338	337	6,043	6,380	0.05	0.95
ลำพูน	9,765,625	2,886	4,924	10,805	15,729	0.31	0.69
ลำปาง	833,018	6,526	12,853	19,552	32,405	0.4	0.6
แพร่	181,943	569	3,075	9,808	12,883	0.24	0.76
ตาก	809,880	3,141	5,886	6,552	12,478	0.47	0.53
สุโขทัย	1,279,266	726	1,339	4,748	6,087	0.22	0.78
อุตรดิตถ์	2,472,097	2,645	2,092	4,723	6,815	0.31	0.69
กำแพงเพชร	1,898,158	4,026	1,708	7,715	9,423	0.18	0.82
พิจิตร	868,091	751	2,054	5,111	7,165	0.29	0.71
อุทัยธานี	518,098	612	432	2,762	3,194	0.14	0.86
นครสวรรค์	5,362,585	4,891	3,061	13,633	16,694	0.18	0.82
พิษณุโลก	1,815,514	5,383	4,743	7,365	12,108	0.39	0.61
เพชรบูรณ์	517,102	1,542	828	8,134	8,962	0.09	0.91
เลย	480,871	500	471	2,521	2,992	0.16	0.84
อุดรธานี	3,357,125	6,739	2,930	16,773	19,703	0.15	0.85
หนองคาย	1,986,488	na	478	4,844	5,322	0.09	0.91
สกลนคร	785,373	771	1,024	4,059	5,083	0.2	0.8
นครพนม	277,678	826	1,017	4,954	5,971	0.17	0.83
กาฬสินธุ์	540,513	1,453	1,740	15,654	17,394	0.1	0.9
ร้อยเอ็ด	921,662	1,297	970	9,451	10,421	0.09	0.91
มหาสารคาม	670,507	729	1,584	6,106	7,690	0.21	0.79

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2539

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
ขอนแก่น	11,814,485	34,443	9,088	28,922	38,010	0.24	0.76
ชัยภูมิ	3,192,372	2,771	1,176	7,531	8,707	0.14	0.86
นครราชสีมา	18,263,984	24,032	30,625	64,278	94,903	0.32	0.68
บุรีรัมย์	2,217,916	1,439	1,203	9,831	11,034	0.11	0.89
สุรินทร์	734,323	1,247	617	6,474	7,091	0.09	0.91
ศรีสะเกษ	465,983	523	253	4,836	5,089	0.05	0.95
อุบลราชธานี	2,086,725	4,126	3,405	12,870	16,275	0.21	0.79
ยโสธร	421,019	425	783	3,220	4,003	0.2	0.8
มุกดาหาร	483,081	788	952	2,448	3,400	0.28	0.72
หนองบัวลำพู	654,900	622	1,376	2,152	3,528	0.39	0.61
อำนาจเจริญ	348,837	267	208	1,423	1,631	0.13	0.87
ชุมพร	889,798	3,648	2,351	11,477	13,828	0.17	0.83
ระนอง	843,204	1,464	1,955	3,728	5,683	0.34	0.66
สุราษฎร์ธานี	3,208,736	5,693	5,575	17,023	22,598	0.25	0.75
พังงา	379,544	562	563	2,670	3,251	0.17	0.82
ภูเก็ต	2,799,717	1,233	2,779	4,631	7,410	0.38	0.62
กระบี่	349,622	990	960	3,625	4,585	0.21	0.79
นครศรีธรรมราช	3,220,845	25,876	3,934	16,920	20,854	0.19	0.81
พัทลุง	343,736	489	1,891	1,866	3,757	0.5	0.5
สงขลา	3,797,418	12,629	17,992	40,758	58,750	0.31	0.69
ตรัง	929,606	3,212	5,612	15,545	21,157	0.27	0.73
สตูล	510,866	753	477	3,234	3,711	0.13	0.87
ปัตตานี	785,496	1,751	2,658	8,996	11,654	0.23	0.77
ยะลา	1,082,982	1,345	2,106	5,112	7,218	0.29	0.71
นราธิวาส	572,611	648	883	4,465	5,348	0.17	0.83

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2539

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถ อุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงิน ลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงาน ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน ไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงาน รวม (คน)	สัดส่วน แรงงานฝีมือ	สัดส่วน แรงงานไร้ ฝีมือ
กาญจนบุรี	5,682,522	12,862	6,492	17,061	23,553	0.28	0.72
สุพรรณบุรี	6,122,788	4,769	2,415	12,042	14,457	0.17	0.83
ราชบุรี	11,905,580	20,422	14,476	33,882	48,358	0.3	0.7
ประจวบคีรีขันธ์	4,597,791	9,875	4,866	19,208	24,074	0.2	0.8
เพชรบุรี	2,336,000	10,902	5,373	16,491	21,864	0.25	0.75
นครปฐม	21,572,739	30,748	37,685	79,463	117,148	0.32	0.68
สมุทรสงคราม	836,332	na	659	2,804	3,463	0.19	0.81
สมุทรสาคร	41,873,049	50,443	62,481	126,232	188,713	0.33	0.67
สระบุรี	27,469,683	50,800	37,956	27,730	65,686	0.58	0.42
ลพบุรี	1,993,871	10,824	10,323	12,583	22,906	0.45	0.55
พระนครศรีอยุธยา	29,743,175	68,487	51,521	52,623	104,144	0.49	0.51
อ่างทอง	2,136,421	3,439	3,745	3,149	6,894	0.54	0.46
สิงห์บุรี	963,377	5,010	2,387	4,962	7,349	0.32	0.68
ชัยนาท	773,025	1,162	1,010	5,283	6,292	0.16	0.84
ตราด	694,995	621	1,733	2,921	4,654	0.37	0.63
จันทบุรี	1,916,327	2,031	1,687	5,704	7,391	0.23	0.77
ระยอง	32,931,575	111,061	15,377	35,745	51,122	0.3	0.7
ชลบุรี	109,225,921	101,203	46,307	80,924	127,231	0.36	0.64
ปราจีนบุรี	5,768,610	19,497	12,163	23,235	35,398	0.34	0.66
นครนายก	539,157	1,321	1,032	2,711	3,743	0.28	0.72
ฉะเชิงเทรา	19,809,359	49,734	46,876	43,652	90,528	0.52	0.48
นนทบุรี	17,038,909	15,998	38,425	37,941	76,366	0.5	0.5
ปทุมธานี	62,066,780	76,244	122,550	90,367	212,917	0.58	0.42

ตาราง ผ.4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.2539

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรม (บาท)	มูลค่าเงินลงทุน (บาท)	จำนวนแรงงานฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ (คน)	จำนวนแรงงานรวม (คน)	สัดส่วนแรงงานฝีมือ	สัดส่วนแรงงานไร้ฝีมือ
สมุทรปราการ	84,188,919	na	119,141	144,677	263,818	0.45	0.55
สระแก้ว	550,295	1,583	1,007	4,042	5,049	0.2	0.8
กรุงเทพฯ	374,041,309	150,111	257,459	342,574	600,033	0.43	0.57

หมายเหตุ 1.มูลค่าเงินลงทุน (K) ได้แก่ มูลค่าเงินลงทุนที่เป็นตัวเงินปรับด้วย GDP deflator ปี 2531 เป็นปีฐาน

(GDP deflator 2537 = 134.8 2538 = 142.6 2539 = 148.2)

- 2.จำนวนแรงงานฝีมือ คำนวณจากผลคูณของจำนวนแรงงานรวมกับสัดส่วนจำนวนแรงงานฝีมือ
- 3.จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ คำนวณจากผลคูณของจำนวนแรงงานรวมกับสัดส่วนจำนวนแรงงานไร้ฝีมือ

- ที่มา
1. ผลิตภัณฑ์ภาคหัตถอุตสาหกรรม ราคาคงที่ ปี 2531 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 2. มูลค่าเงินลงทุน และจำนวนแรงงานรวม จาก กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สัดส่วนจำนวนแรงงานฝีมือและจำนวนแรงงานไร้ฝีมือ รายงานผลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร รอบ 1 และ รอบ 3 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผลการศึกษา

2.1 ผลการประมาณการสมการผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

2.1.1 ความหมายของตัวแปร

EMP	จำนวนแรงงานไร้ฝีมือ ได้แก่ แรงงานไร้ฝีมือชายในภาคอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือหญิงในภาคอุตสาหกรรม แรงงานไร้ฝีมือชายในภาคก่อสร้าง แรงงานไร้ฝีมือหญิงในภาคก่อสร้าง
GPP	ผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาคงที่
SECTOR	สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม
MW	ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง
D_SECTOR	ตัวแปรหุ่นแทนประเภทของอุตสาหกรรม
D_SEX	ตัวแปรหุ่นแทนเพศ

2.1.2 ผลการประมาณการสมการผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

Dependent Variable: EMP?

Method: Pooled Least Squares

Date: 12/14/00 Time: 00:42

Sample: 1994 1996

Included observations: 3

Total panel observations 906

Cross sections without valid observations dropped

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	30008.53	7491.603	4.005621	0.0001
GPP_C?	0.000141	3.59E-06	39.16569	0.0000
RATIO?	46023.51	3682.170	12.49902	0.0000
MW3?	-299.3461	97.63477	-3.065978	0.0022
(D3?*MW3?)	-18.36959	11.72055	-1.567298	0.1174
(D2?*MW3?)	-90.02590	10.76523	-8.362657	0.0000
R-squared	0.704973	Mean dependent var	13467.42	
Adjusted R-squared	0.703334	S.D. dependent var	23362.59	
S.E. of regression	12724.92	Sum squared resid	1.46E+11	
F-statistic	430.1135	Durbin-Watson stat	0.300376	
Prob(F-statistic)	0.000000			

2.2 ผลการประมาณการสมการการประมาณการสมการการผลิต Cobb-Douglas

2.2.1 ความหมายของตัวแปร

ตัวแปรตาม

MANUF37, MANUF38, MANUF39

คือ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการผลิตรายจังหวัด ณ ราคาคงที่ ปี 2531
ของปี 2537,2538,2539 ตามลำดับ

ตัวแปรอธิบาย

CAPITAL37, CAPITAL38, CAPITAL39

คือ มูลค่าเงินลงทุนอุตสาหกรรมการผลิต ปี 2537,2538,2539 ตามลำดับ

UNSKILL37, UNSKILL38, UNSKILL39

คือ จำนวนแรงงานไร้ฝีมืออุตสาหกรรมการผลิต ปี 2537,2538,2539 ตามลำดับ

SKILL37, SKILL38, SKILL39

คือ จำนวนแรงงานฝีมืออุตสาหกรรมการผลิต ปี 2537,2538,2539 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.2 ผลการประมาณการสมการการผลิต Cobb-Douglas

Dependent Variable: LOG(MANUF37)

Method: Least Squares

Date: 09/22/00 Time: 22:17

Sample: 1 74

Included observations: 73

Excluded observations: 1

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(KAPITAL37)	0.538472	0.106050	5.077511	0.0000
LOG(UNSKILL37)	0.355108	0.171414	2.071632	0.0420
LOG(SKILL37)	0.150885	0.133822	1.127506	0.2634
C	5.669657	0.709442	7.991718	0.0000
R-squared	0.854527	Mean dependent var	14.37602	
Adjusted R-squared	0.848202	S.D. dependent var	1.689316	
S.E. of regression	0.658178	Akaike info criterion	2.054554	
Sum squared resid	29.89070	Schwarz criterion	2.180059	
Log likelihood	-70.99122	F-statistic	135.1052	
Durbin-Watson stat	1.920432	Prob(F-statistic)	0.000000	

Dependent Variable: LOG(MANUF38)

Method: Least Squares

Date: 09/22/00 Time: 23:39

Sample: 1 73

Included observations: 73

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(KAPITAL38)	0.578633	0.119149	4.856400	0.0000
LOG(UNSKILL38)	0.414552	0.146546	2.828820	0.0061
LOG(SKILL38)	0.082181	0.124522	0.659974	0.5115
C	5.374627	0.689187	7.798498	0.0000
R-squared	0.847399	Mean dependent var	14.42366	
Adjusted R-squared	0.840765	S.D. dependent var	1.656250	
S.E. of regression	0.660915	Akaike info criterion	2.062854	
Sum squared resid	30.13982	Schwarz criterion	2.188359	
Log likelihood	-71.29417	F-statistic	127.7202	
Durbin-Watson stat	2.037934	Prob(F-statistic)	0.000000	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Dependent Variable: LOG(MANUF39)

Method: Least Squares

Date: 09/23/00 Time: 00:07

Sample: 1 73

Included observations: 73

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(KAPITAL39)	0.522347	0.120296	4.342167	0.0000
LOG(UNSKILL39)	0.312269	0.157451	1.983280	0.0513
LOG(SKILL39)	0.243832	0.127643	1.910270	0.0603
C	5.420067	0.720119	7.526623	0.0000
R-squared	0.857761	Mean dependent var	14.49498	
Adjusted R-squared	0.851577	S.D. dependent var	1.662473	
S.E. of regression	0.640480	Akaike info criterion	2.000038	
Sum squared resid	28.30479	Schwarz criterion	2.125542	
Log likelihood	-69.00137	F-statistic	138.6999	
Durbin-Watson stat	1.971133	Prob(F-statistic)	0.000000	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเสาวลักษณ์ วิศวะวิกรานต์ เกิดวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2520 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเศรษฐศาสตร์บัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย